

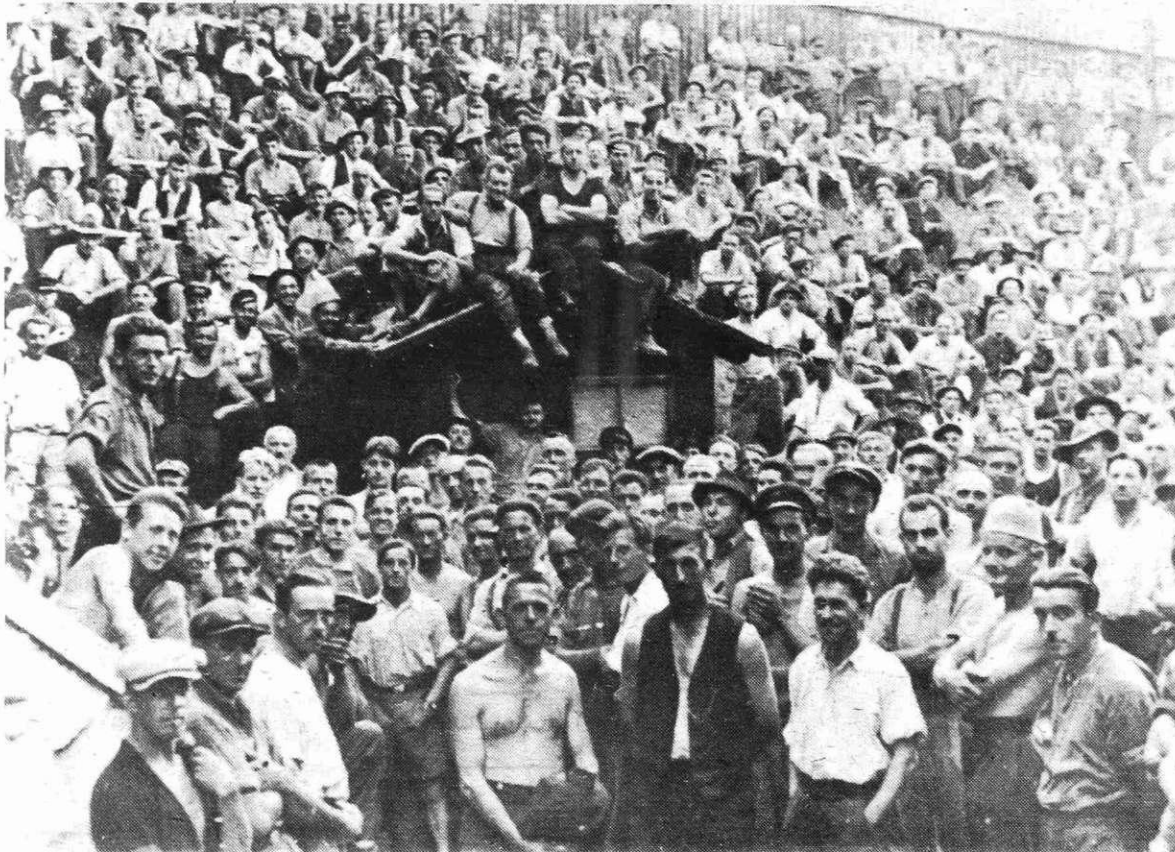
ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 10. JULIJA 1975

ŠTEVILKA: 27. LETO: XVII

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl – Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ – Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju št. 421/1-72

Del stavkajočih železarjev pred 40 leti

OB 40-LETNICI STAVKE JESENIŠKIH KOVINARJEV FRAGMENT IZ ZGODOVINE STAVKOVNEGA GIBANJA NA JESENICAH LETA 1935

Dvanajstega julija pred štiridesetimi leti so ob šesti uri zjutraj pričeli stavkati delavci v javniški obrati, 15. julija pa so se jim priključili tudi delavci jeseniških obratov. Stavka je bila končana 20. julija ob 1.30 ponoči, ko je bil podpisan zapisnik med predstavniki delavcev in vodstvom podjetja. Stavka je imela za cilj, urediti medsebojne odnose, zlasti ekonomske odnose med tovarno in delavci ter dvigniti borbenega duha jeseniškega delavca in ne glede na njihovo politično pripadnost ustvariti akcijsko enotnost vsega delavstva. Zahteve delavcev sicer niso bile v celoti izbojevale, vendar pa so bile pomembnejše sporne točke, ki so bile neposreden vzrok stavke, v glavnem rešene. V nadaljevanju posredujemo manjši zgodovinski fragment iz tega obdobja.

Oddelek za zgodovino delavskega gibanja pri tehniškem muzeju železarne Jesenice pripravlja razstavo »Stavkovno gibanje na Gorenjskem leta 1935« v počastitev 40 letnice

velike stavke kovinarjev na Jesenicah in ostalih stavk na Gorenjskem – v Verigi v Lescu, v Papirnici Količevu, sezonskih delavcev pri kemični tovarni barv Medič-Zankl v Domžalah, v Šesirju in v Inteksu v Škofji Loki, v Semperitu v Kranju in v Trzinu.

Zbrano zgodovinsko gradivo bo prikazano na razstavi na 35 panojih in 9 miznih vitrinah z dokumenti,

fotografijami in predmeti. Razstava bo odprta v treh novo adaptiranih prostorih I. nadstropja Kosove graščine na Jesenicah, Titova 64 na predvečer občinskega praznika, 31. julija.

Vsaka taka akcija prinese z zbiranjem gradiva na terenu, v arhivih in z intervjuji nove dragocene zgodovinske podatke. Ob pripravi na razstavo smo prišli do nekaterih doslej še nepoznatih dejstev, med drugim – o aretaciji Ivana Mačka, sekretarja pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo v začetku stavke na Jesenicah.

Nekaj mesecev pred stavko jeseniških kovinarjev sta o organiziranju stavke na Jesenicah in ukrepih razpravljala sekretar PK KPJ za Slovenijo Ivan Maček in predsednik strokovne komisije – URSSJ za

(Nadaljevanje na 2. str.)

KAŠNE BODO PO NOVM SPORAZUMU ODŠKODNINE ZA TEHNIČNE IZBOLJŠAVE V SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE?

Nagrajevanje inventivne dejavnosti v sestavljeni organizaciji združenega dela Slovenske železarne bo po novem urejeno s samoupravnim sporazumom o izumih in tehničnih izboljšavah. Ker se v železarni zadnje čase slišijo nekateri glasovi, da bomo po novem sporazumu izražali odškodnino znatno manjšo kot doslej, bom v nadaljevanju prikazal vse okoliščine in na primerih dokazal, da je nov način obračuna odškodnin v primerjavi s starim boljši in spodbudnejši.

Že nekaj let opažamo, da se najpogostejši letni prihranki ali koristi, ki jih dajejo posamezne tehnične izboljšave, gibljejo med 25.000 in 200.000 dinarji. V prvem polletju 1975 pa je od 22 dokončno obračunanih tehničnih izboljšav kar osem takih, ki so dale letne prihranke med 100.000 in 200.000 dinarji, kar prikazuje tudi spodnji pregled:

Prihranki din	štev. teh. izb.
do 5.000	—
5.001 — 25.000	2
25.001 — 50.000	4
50.001 — 100.000	1
100.001 — 200.000	8
200.001 — 500.000	4
500.000 — 1.000.000	1
nad 1.000.000	2

(Nadaljevanje na 2. strani)

Z GRADBIŠČA NOVE HLADNE VALJARNE

Še eno leto nas loči od pričetka poizkusnega obratovanja prvih naprav v novi hladni valjarni. V juliju 1976 je po osnovnem terminskem planu predvidena poizkusna proizvodnja hladno valjanih trakov iz mehkega jekla, v drugi polovici leta pa še iz dinamo in nerjavnega jekla. Proizvodnja, ki naj bi jo dosegli v letu 1976, je bila ob začetku investicije načrtovana v višini 21.000 ton hladno valjanih trakov.

V preteklih dneh smo ponovno preverjali stanje del in realnost terminskega plana ter možnosti, da postavljene roke realiziramo. Pri tem preverjanju smo ugotovili, da nekatera dela, ki so najbolj pomembna za realizacijo končnih rokov, močno zaostajajo. Tako bo izgradnja hal kasnila do šest mesecev, žerjavov pa do pet mesecev.

Te zamude in delne zamude pri dobavi tuje in domače dokumentacije, povzročajo tudi premiki rokov za izdelavo temeljev naprav. Tako bodo najbolj kritični temelji kasnili mesec ali dva, nekateri pa še bolj, glede na osnovni plan. Vse to avtomatsko potegne za seboj poznejši začetek montaže opreme. Naj omenim, da bo tudi zamuda dobave nekaterih delov opreme in nekaterih uvoznih materialov (cevi, ventilov itd.), povzročila nekaj težav pri montaži. Vse omenjene zamude pa po naši oceni ne bi smele povzročiti podaljšanja roka za poizkusno obratovanje. Pri tem seveda ne bi smele nastopiti kakšne druge pomembnejše težave in to še tem bolj, ker smo pripravili vso začetno rezervo s prej opisanimi zamudami.

Tako bo v naslednjem letu izredno pomembno, da bomo čim hitreje postavljali temelje naprav, da bomo pravočasno dobavili vse potrebne materiale, predvsem pa, da bodo montaža, testiranje in zagon naprav tekli brez zastojev. Čaka nas torej težka in odgovorna naloga, vendar ne samo direktne sodelavce pri izgradnji, ampak vse službe skupaj z vodstvom Železarne.

NOVI DELAVCI IZ STROKOVNIH ŠOL ŽIC

V sredo, 2. julija, je bila slovesna razdelitev zaključnih spričeval učencem, ki so uspešno končali šolanje na šolah železarskega izobraževalnega centra. Slovesnosti se je poleg absolventov zadnjih letnikov in učiteljev udeležil tudi direktor kadrovskega sektorja Železarne Tone Varl.

V uvodu sta spregovorila direktor ŽIC Maks Dimnik in direktor kadrovskega sektorja Tone Varl. Oba sta poudarila potrebo po kadrih in po neprestanem izobraževanju za delo, ob delu in iz dela. Tov. Varl je nakazal tudi potrebo po strokovnih kadrih za železarno v prihodnjih nekaj letih. Potrebe so tako velike, da jih bo zelo težko izpolniti. Zato je naloga nas vseh, da vložimo čim več napora, da pridobimo čim več ljudi za šolanje ali kot rednih učencev ali za študij ob delu.

V sestavu ŽIC so naslednje redne šole: šola za metalurške delavce, poklicna kovinarska, metalurška in elektro šola in tehniška metalurška in strojna šola, redni oddelki in oddelek za študij ob delu.

Novost letošnjega šolanja v zaključnih letnikih je bila ta, da so učenci, ki niso uspešno končali šolanja, lahko opravljali popravne izpite že od 12. do 14. junija. To možnost so izkoristili vsi učenci. Po popravni izpiti so razred izdelali razen enega vsi učenci v vseh šolah. Tako so ti učenci opravljali zaključni izpit že v junijem roku.

Šolanje je zaključilo v šolskem letu 1974/1975 skupno 142 učencev, in sicer:

- 3 kovači
- 12 hladnih valjavcev

- 10 žičarjev
- 21 strojnih mehanikov
- 8 kovnostugarjev
- 3 ključavničarji-varilci
- 2 monterja vodovodnih naprav
- 15 obratnih elektrika
- 18 metalurških tehnikov
- 50 strojnih tehnikov
- Med strojnimi tehniki je tudi 14 kandidatov, ki so se šolali ob delu
- Zaključni izpit so kandidati opravili z naslednjim uspehom:
- 13 odličnih
- 19 prav dobrih
- 56 dobrih
- 25 zadostnih
- 27 z enim popravnim izpitom
- 2 opravljata celotni zaključni izpit.

Vsi ti kandidati se lahko zaposlijo takoj. Tisti, ki imajo popravni izpit ga bodo lahko opravljali v enem od jesenskih rokov. Po novem ni obvezno, da se prijavijo v določenem roku temveč ta rok izbirajo sami po lastni presoji.

Tako se je že 34-krat zaključil krog izobraževanja ene generacije odkar se je začelo na Jesenicah redno šolanje strokovnega kadra. Pridružili so se veliki množici delavcev, ki so se šolali na šolah sedanje železarskega izobraževalnega centra, katerega ustanovitelj je železarna Jesenice. GS

KAKO SMO V PRVEM POLLETJU IZPOLNJEVALI PLAN POPRAVIL?

V planu popravil za leto 1975 smo za prvo polletje predvideli skupno 170 večdnevni in 242 enodnevni popravil. Plan popravil za leto 1975 je bil napravljen na osnovi potreb nakazanih v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela. Seveda pa je letni plan popravil v glavnem samo zbir nakazanih potreb, ki so časovno razdeljene z ozir na usklajene možnosti in pa seveda nakazanih zahtev.

Ker pa začnemo letni plan delati že v mesecu oktobru ali pa najkasneje v novembru, je zelo težko, da bi že pri izdelavi letnega plana za vsa popravila predvideli natančne datume začetka, razen za tista popravila, za katera je že leta nazaj postavljen fiksen datum začetka. Zaradi tega vsak mesec naredimo na osnovi letnega plana mesečni operativni plan popravil, tako za večdnevna, kakor tudi za enodnevna popravila. Tako izdelane operativne mesečne plane potem skušamo tudi realizirati, pa še pri teh planih, ki so napravljeni za mesec naprej, pride do raznih odstopanj. Vzroki za to so predvsem v potrebi proizvodnje, nepriljubljenih rezervnih delih, pa tudi v pomanjkanju vzdrževalcev. Seveda pa včasih moramo tudi opraviti popravila, ki niso bila predvidena v operativnih planih.

Od 1. januarja do 30. junija je bilo v operativnih planih predvidenih skupaj 114 večdnevni popravil. Nekadno je bilo med izvrševanjem operativnih planov vnešenih v te plane še 23 večdnevni popravil, eno

popravilo pa smo nadaljevali še v mesecu decembra lanskega leta. Tako je bilo skupno programiranih 138 večdnevni popravil.

Od teh je bilo v šestih mesecih izvedenih skupno 117, sedemnajst j bilo odloženih, na štirih popravilih pa bomo dela nadaljevali v mesecu juliju. Za vsa izvedena popravila j bilo skupno predvidenih 1.320 koldarskih dni, porabili pa smo skupn 1.409 dni, to je 89 dni več. To preko račene gre predvsem na račun popravil, katera izvajajo tuja podjetja nekaj pa tudi na tista popravila, k jih izvajamo sami. Ta številka pa j bila še večja, če ne bi nekatera popravila dokončali predčasno, to j pred predvidenim rokom.

Enodnevni popravil je bilo z operativnimi plani predvidenih 242 izvedenih pa je bilo 203.

Takšen je številčni prikaz popravil v prvem polletju.

Seveda ne bi bilo prav, če bi gl dali samo številke, ne pa tudi problemov, ki so nastali letos zaradi odganja posameznih popravil. Popr

(Nadaljevanje na 3. strani)

OB 40-LETNICI STAVKE JESENIŠKIH KOVINARJEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

Slovenijo oz. tajnik pokrajinskega odbora SMRJ za Slovenijo Franc Leskošek. Jeseniški komite KPJ je bil povezan s pokrajinskim komitejem KPJ za Slovenijo, ki ga je seznanjal z neresenimi problemi delavcev KID.

Partija je dala direktivo, da delavstvo v času stavke zasede tovarno. Zato so delavke in žene

stavkajočih stražile vhode v tovarno ves čas stavke — na Javorniku od 12. do 20. julija, na Savi od 15. do 20. julija 1935. Revolucionarne jeseniške ženske so naloge tako dobesedno izvajale, da so nehote ovirale delo komunistov, ki so prihajali na sestanke v razne obrate in niso mogli posredovati ter sprejemati navodila. Iz teh razlogov je jeseniški komite KPJ prosil pokrajinski komite KPJ za Slovenijo, naj pošlje na Jesenice organizatorke z ženske marksistične organizacije, da bi vodila in pravilno usmerjala borbeno jeseniške ženske.

Pokrajinski komite je določil za to nalogo predsednico Zveze delavskih žena in deklet Stefko Zbašnik. Ker ni bila poznana na Jesenicah, se je sekretar pokrajinskega komiteja Ivan Maček dogovoril z njo, da jo pričaka na Jesenicah. Zaradi tega je moral preložiti oziroma odpovedati dogovorjen skupen prihod s tajnikom pokrajinskega odbora SMRJ za Slovenijo Francem Leskoškom na Jesenice. Ko je po prihodu na jeseniško železniško postajo čakal na prihod ljubljanskega vlaka, s katerim bi se morala pripeljati Zbašnikova in je stopil iz ozadja perona proti vlaku, sta ga ugledala in spoznala ljubljanska agenta tajne policije Vrečar in Jeranec ter ga aretirala. Mačkov zagovor, da gre v

hribe, kljub planinski opremi ni zalegel. Tajni policiji je bila prisotnost Ivana Mačka preveč sumljiva in nevarna za takratno oblast v času jeseniške stavke. Do večera je bil zaprt na Jesenicah, kjer je z njim zelo grobo postopal orožniški poročnik. Za tem je bil odpeljan v Ljubljano na manjšo policijsko postajo, da svojci in tovariši ne bi izvedeli zanj. V zaporu se je sekretarju pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo posrečilo skozi zamreženo okno vzpostaviti stik z nekim moškim, ki je nato obvestil svojce Ivana Mačka o aretaciji in jih opozoril pred policijsko preiskavo. Ker ni policija na njegovem domu našla nič obremenilnega, so sekretarja PK KPJ za Slovenijo izpustili po približno osmih dneh, to je po končani stavki.

Poročilo PK KPJ za Slovenijo centralnemu komiteju KPJ z dne 18. 7. 1935 omenja prihod tov. Mačka na Jesenice takole: »Tako, ko so stopili tudi Jeseničani v stavko, smo poslali člana PK in eno sodružno v pomoč...« Iz tega dokumenta in ostalih poročil PK KPJ za Slovenijo je razvidno, kako je Komunistična partija delavstvo mobilizirala, združevala v enotno fronto in ga vodila v revolucionarnem boju proti kapitalizmu.

Zorka Tribušon

Ivan Maček, sekretar pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo v letih 1934–1935, je bil aretiran v začetku stavke na Jesenicah

Že večkrat smo se na tem mestu zadržali pri naslovnem vprašanju, pa tudi to razmišljanje ni zadnje, saj je uresničevanje socialistične samoupravne demokracije, kar pomeni zagotoviti neizpodbitno vodilno vlogo interesov delavskega razreda, revolucionaren proces, ki ga ne bo mogoče uresničiti čez noč, niti ne brez zavestnega boja vseh organiziranih socialističnih sil. Ker so že od lanske jeseni v Železarni prisotne razprave o novi organizaciji upravljanja oziroma o oblikovanju večjega števila temeljnih organizacij združenega dela, ki so dobile tudi že določene in precej konkretne pismene zasnove, ki so že v prvih razpravah, je namen tega razmišljanja spodbuditi in prispevati k tem razpravam. Ne z namenom ocenjevanja predloženih pismenih zasnov oziroma predlogov za novo organizacijo upravljanja in urejanja ekonomskih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela, temveč z namenom odpreti nekatere idejno politične vidike za lažjo razpravo o teh zasnovah oziroma predlogih.

Že v dosedanjih razpravah, ki so nedvomno tudi pogojevale, da z omenjenimi predlogi precej kasnimo, če upoštevamo, da bo potrebna temeljita in vsestranska razprava med delavci, da bi se le-ti v jeseni z referendumom odločili za tako ali drugačno število temeljnih organizacij združenega dela, je prihajalo do različnih dilem in pomislekov. Le-ta se nanašajo na zaskrbljenost, da bo zmanjšana poslovna učinkovitost z razdruževanjem sredstev in z večjim številom temeljnih organizacij združenega dela, da bomo potrebovali precej novega administrativnega kadra, da bo razbita tehnološka enotnost in podobno. Ne da bi podcenjevali izredno obsežno in zahtevno delo pri oblikovanju ekonomskih odnosov v delovni organizaciji oziroma med temeljnimi organizacijami združenega dela, ki morajo biti logično zasnovani in praktično sprejemljivi, kakor pravijo predlagatelji v uvodu omenjenega gradiva, se nam zdi, da se stvari le predolgo vlečejo, kajti konec tega meseca bosta pretekli dve leti, ko smo v Železarni ustanovili oziroma se organizirali v štiri temeljne organizacije združenega dela. Kljub temu smo z razmejnitvijo sredstev in njihovih virov na temeljne organizacije združenega dela ter seveda tudi s samoupravnim združevanjem dela in sredstev na začetku poti.

Pri tem je potrebno poudariti, da nekateri še vedno gledajo na samoupravljanje kot obliko politične demokracije, ne pa kot družbeno ekonomski odnos. Na tem mestu smo že zapisali, ko smo obravnavali protinflacijske programe in programe varčevanja, da uspešno uresničevanje le-teh ne moremo in ne smemo ločeno obravnavati od doslednega uresničevanja novih ustavnih določil oziroma uresničevanja samoupravnega položaja delavca, to je, da bo v temeljnih organizacijah združenega dela ustvarjal in delil rezultate svojega dela. S tem se bo namreč krepil njegov ekonomski interes, da bo povečeval produktivnost lastnega in skupnega dela, se bodo neposredno uveljavljale pobude vseh delavcev v združenem delu, ali z drugimi besedami s tem se bo povečevala tehnološka in delovna disciplina, odnos do naprav in materialov in podobno.

TEMELJNO IZHODIŠČE ZA NOVO ORGANIZACIJO UPRAVLJANJA - UVELJAVITI NEPOSREDNO ODLOČANJE DELAVCEV O POGOJIH, SREDSTVIH IN REZULTATIH DELA

Ko torej govorimo o konstituiranju novih temeljnih organizacij, mislimo na odpiranje novih možnosti za neposredno sodelovanje in odločanje delavcev v procesu ustvarjanja in delitve dohodka in ne kot mislijo nekateri, razširjanje politične demokracije. To se pravi, da razprave o konstituiranju novih temeljnih organizacij združenega dela moramo povezovati s premagovanjem vseh oblik družbene odtujenosti delavca na eni strani in na drugi da s tem ustvarjamo ekonomske in družbene razmere, v katerih se bo delavec uveljavljal kot nosilec združenega dela, družbene reprodukcije in politične oblasti. To pa na drugi strani pomeni uresničevanje osnovnega smotra — osvoboditev dela in človeka. V tem razmišljanju velja citirati odstavke iz resolucije sedmega kongresa Zveze komunistov Slovenije: Boj za uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih in političnih odnosov ter vlogo in naloge ZK. V njem bomo lahko videli vse vsebinske razsežnosti revolucionarnega procesa, ki ga moramo začeti uresničevati z organizacijo novih temeljnih organizacij združenega dela oziroma še bolj rečeno, temeljnih organizacij združenega dela v Železarni na novih družbenoekonomskih odnosih. V resoluciji beremo:

»Dohodek, kot ekonomski izraz temeljnega družbenoekonomskega odnosa in plod združenega dela delavcev, mora postati spodbuda dela in gospodarjenja ter družbenoekonomskega podlaga samoupravljanja v vseh delih materialne proizvodnje in družbene dejavnosti. Zavedamo se, da pridobivanje in delitev dohodka temeljita dosledno na delu in njegovih rezultatih. S celotnim dohodkom morajo razpolagati in o njegovi delitvi in uporabi odločati le združeni delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in na podlagi teh odločitev o njem odločati v drugih oblikah njihovega samoupravnega in družbenega povezovanja. Samo na taki podlagi bo v delavcih dozorelo spoznanje, da sta njihov dohodek in z njim povezana socialna varnost odvisna ne le od njihovega dela v temeljnih organizacijah združenega dela, temveč tudi od celote družbenih odnosov, v katere stopajo ljudje v družbeni reprodukciji in ki so podlaga povezovanja in združevanja živga in minulega dela. Dozorelo bo spoznanje, da je delavčev družbeni in ekonomski položaj odvisen neposredno tudi od razvoja materialne podlage dela v družbi kot celoti.

Dohodek delavcev v združenem delu je skupen rezultat dela in delovnega prispevka vseh združenih delavcev. S tako ustvarjenim dohodkom gospodarijo in upravljajo delavci enakopravno in na podlagi medsebojne odgovornosti in solidarnosti. Vsak delavec je odgovoren drugemu, vsi delavci v organizaciji združenega dela pa družbeni skupnosti...«

S citiranjem teh misli iz resolucije sedmega kongresa Zveze komunistov Slovenije smo želeli le, da bi razprave o predlogu konstituiranja novih temeljnih organizacij združenega dela ne zasle preveč v praktičistično smer, ali iskanje samega sebe, temveč, da bi predvsem izhajale iz citiranih spoznanj, ki izhajajo iz določil nove ustave. Tehnika reševanja razmejitev sredstev in njihovih virov na temeljne organizacije združenega dela je zadeva strokovnih služb in organov, delavci v razpravah bi morali dobiti predvsem ustrezen odgovor na vprašanja, ki izhajajo iz njihovih ustavnih pravic.

Prav gotovo pa ne bi smeli zanemariti nekaterih drugih vidikov razprave pri konstituiranju novih temeljnih organizacij združenega dela. To je predvsem vidik, da mora biti temeljna organizacija družbenoekonomska zaokrožena in učinkovita celota. In končno, da temeljna organizacija ni cilj, marveč oblika, v kateri bomo uresničevali odnose, ki morajo temeljiti na resničnem razpolaganju delavcev s prejšnjim delom, kar naj jim omogoči upravljati celoten gospodarski in družbeni proces.

Pri tem pa je potrebno poudariti tudi to, da za uresničevanje istavnih načel v sistemu samoupravljanja ni dovolj samo dobra volja, ampak je potrebno tudi znanje. S tem hočemo le opozoriti na to, da nam na tem področju še marsikje primanjkuje izkušenj in znanja, ker o to povsem nova pota, ki jih ubiramo v našem samoupravnem socializmu. Večkrat pa tudi premalo poznamo sama ustavna določila, kakor tudi različne resolucije, predvsem obeh kongresov Zveze komunistov in obeh kongresov Zveze sindikatov, ki zelo prodorno politično opredeljujejo naloge pri uresničevanju določil nove ustave. To pomeni, da se bomo morali bolj posluževati izkušenj in znanstvenih spoznanj, ki so bile v tem času že dognane tako v SR Sloveniji kot v FR Jugoslaviji ali posameznih organizacijah združenega dela pa tudi v nekaterih znanstvenih institucijah. Na drugi strani pa bodo družbenopolitične organizacije v Železarni morale ravno razpravo o konstituiranju novih temeljnih organizacij združenega dela izkoristiti za svetljenje družbenopolitičnih izhodišč nove organiziranosti med elavci.

Mimo PK Slovenije br. 110 4. 1935. 40 520

Pravi podrugli 12. VII. je v let kreative kolektivne pogodbe izbruhnila stavka kovinarjev na Javorniku. V stavko je vstopilo kompaktno 700 kovinarjev. Zasledili so tovarno, val so notri. Takoj v prvih urah stavka je prišlo na Javornik 40 policistov in razširila se je vest da bo oblast nastopila s silo ker ima od drsava... Na to vest ki je v koloniji med ženama delovala katastrofalno, so žene... Ljudje so pobegnili svoje otroke in od sunaj zidele tovarno s ključavnicami... Na boste streljali in napirali. Žene ne puste nobenega v to tovarno. Prvi dan so se ne razbile ocala direktorja tovarne, ker je prišel in tovarno. Isto se je zgodilo vratarju. Glavni saupnik se je po dveh dneh obljubil pri... vca in so se njim kričali. Glej da nam tudi ti ne ideš kot nas je izšel in... Jeran. Stavko so začeli ne da bi izvolili strokovni komitet in komitet za pomoč stavkojucim. Niso obvestili nikogar. Stavka je imela prva dva dni... stna kot se je se prej... vrtila in mislili so da se bo tudi... direktorja... v dala in uvedla pogajanja. Vendar direktorja na pogajanja ni... Stavko so... stavko, so poslali člana PK na Javornik, da na temo vidi kaj je in ukrene vse potrebno da bi stavkujuči organizirali strokovni odbor in odbor za pomoč stavkojucim, v katerega je treba pritegniti občane in druge ljudi in ob... ee, ako bo stavka dalje ena trajala, da jim tako nujno moralno in materialno... penoo. Drugo da se organizira strokovni komitet in komitet za pomoč in... etli na Jesenicah, da se v te komiteje izberejo najboljši strokovni delavci v... strokovnih organizacij ki obstojajo na Javorniku in Jesenicah. Tudi da iz... letalni letak in cetrlio da se stavkovni komitet obnaša na vse organizacije v Sloveniji. Hrvatakoj in Srbi da jih v njih karbi potrebuje. Takoj so st... tuz jesenični v stavko smo se takoo poslali člana PK in eno sodružno v... Rloga toa se stalno tmo nahaja od strokovne komisije(1). PK je dal nalog... OK da organizirajo komitet za pomoč in solidarnost s kovinarji. Drugo, da org... raju enourno solidarnostno stavko. Prosim da nam sporočite koliko so te nase... pravilnel Pozdrav Jlavko.

1. Delavci obrata Javornik vlagajo sledece zahteve:
2. Priznanje obratnih saup. in organiz. saupnikov.
3. Medolocni ogli fine proge
4. Fina proga racunamo zostvo 32 mesto 36 moz kot je v pogodbi
5. Ako od adjustane fine proge
6. Rezervarjenu adjustanu fine proge 55.-Min. dnevno
7. Maniona delavnica nvisanje -las.
8. Akord teske proge, odprave na domstne mcede mod obratovanjem
9. Takojanjo vcelitev vloženih zahtev pri direktorji KID
10. Ureditve plaac v luzilnici in oinkarni kot dodatek kolektivne pogodbe
11. Da se izdela nov delovni red
12. Reduciranje in kaznovane na svoje mesto v obratih
13. Cprojea delavcev na Javorniku v sporazumu s obstojecim organizacijami
14. Se enega trikasa na fino proge
15. Nobenih konacilveno napram pozameznikom(?) radi dananje ustavitve dela in
16. omnosti kakor tudi za plaacilo za mujenega (izgubljenega) lasa.
17. Skarstvoem in raulcem fine proge se enega rezervarja
18. Priznanje lizjele del. rekonylescentom
19. Delavstvo vztraja na tem da se to zadevne, takz razprva vrati na Javo-niku.

Pismo PK KPJ za Slovenijo z dne 18. 7. 1935 — CK KPJ o ukrepih v zvezi s stavko na Jesenicah (fotokopija pisma je v zgodovinskem arhivu CK ZKS v Ljubljani, original pa je ohranjen v arhivu kominterne v Moskvi)

KAKŠNE BODO ODŠKODNINE ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Najpogostejši faktor za uporabljenost sredstva in stopnjo ustvaritvene sposobnosti je 0,7. Predvidevamo tudi, da bo novi faktor ustvaritvene

sposobnosti največkrat 0,7. Primerjavo za pet tehničnih izboljšav iz prvega polletja 1975 po starem in novem izračunu odškodnine nam pokaže naslednje:

Štev. teh. izb.	Faktor	Prihranki din	Odškodn. po starem din	%	Odškodnina po novem din	%
2125	0,7	106.494	3.891	3,65	7.226	6,80
2162	0,7	128.846	4.516	3,50	8.009	6,30
2137	0,7	149.886	5.106	3,40	8.745	5,85
2100	0,7	166.110	5.560	3,35	9.313	5,60
2147	0,7	183.742	6.040	3,30	9.930	5,40

Iz razpredelnice lahko vidimo, da so v trenutno najpogostejši grupi prihrankov (100.000 — 200.000 din) pomembne razlike po novem sporazumu. Po starem pravilniku je za navedeno grupo obračun sledeč: 4% od prihranka plus 1.300 din krat 0,7. Po novem sporazumu pa je: 10.000 din plus 5% od razlike nad 100.000 din krat 0,7. Znano je, da je lestvica za odmero odškodnin v odvisnosti od prihranka regresivna tudi v novem

sporazumu. Vendar je regresiven vpliv na odmero odškodnine po novem večji le v grupi prihrankov nad 1.200.000 din, kjer je tudi točka, od katere naprej je nova lestvica bolj regresivna kot stara. To pomeni, da bodo odškodnine za izume in tehnične izboljšave s prihranki pod 1.200.000 din ustrezno boljše, nad 1.200.000 din, ki so pa zelo redke, pa nekoliko slabše kot sedaj. S tem daje nov sporazum največjo stimulacijo

drobnim tehničnim izboljšavam, saj vemo, da veliko število manjših izboljšav lahko prinese posameznim delovnim organizacijam SOZD ogromne koristi. Cilj novega sistema nagrajevanja je pospeševanje množične inventivne dejavnosti s tem, da vključimo v to dejavnost kar največ neposrednih proizvajalcev, ki lahko na ta način najbolj neposredno vplivajo na večjo produktivnost in boljše poslovne rezultate svoje temeljne organizacije združenega dela, delovne organizacije in SOZD Slovenske železarne.

Tone Strajnar

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

IZVRŠITEV PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V JUNIJU

Obrat	SKUPNA PROIZVODNJA			GOTOVA PROIZVODNJA			Odprema
	Program	Izvršitev	%	Program	Izvršitev	%	
Plavž	7.000	8.844,6	126,4				
SM jeklarne	25.400	25.105,0	98,8				
El jeklarne	14.200	15.041,1	105,9				
Livarne	145	161,2	111,2	50	50,6	101,2	50,6
Šamotarna	1.400	1.403,9	100,3	250	124,6	49,8	124,6
TOZD TALIL	48.145	50.555,8	105,0	300	175,2	58,4	175,2
Bluming	37.800	33.663,8	89,1	1.000	768,1	76,8	937,8
Štekel	8.570	6.853,7	80,0	4.700	3.679,1	78,3	3.943,5
Term. obdel.	3.000	3.060,4	102,0	3.000	3.060,1	102,0	3.074,4
SKUPAJ	49.370	43.577,9	88,3	8.700	7.507,3	86,3	7.955,7
Valj. žice	9.900	9.273,3	93,7	3.100	1.999,3	64,5	2.036,4
Valj. prof.	2.700	2.974,1	110,2		136,7		444,7
Valj. deb. ploč.	8.400	8.219,9	97,9	8.300	8.045,3	96,9	7.639,4
TOZD VALJ.	70.370	64.045,2	91,0	20.100	17.688,6	88,0	18.076,2
Hladna valj.	2.600	2.507,7	96,5	2.460	2.422,8	98,5	2.457,8
Žičarna	5.500	5.434,7	98,8	3.830	3.721,4	97,2	3.727,9
Profilarna	2.040	2.195,3	107,6	1.990	2.143,1	107,7	2.181,6
Podbojarna	60	28,7	47,8	60	28,2	47,0	24,8
Jeklovlek	1.780	1.964,8	110,4	1.770	1.964,8	111,0	1.886,6
Elektroodni	1.450	1.458,7	100,6	1.445	1.452,0	100,5	1.440,0
- elektrode	1.380	1.443,7	104,6	1.375	1.437,4	104,5	1.393,4
- prašek	70	15,0	21,4	70	14,6	20,9	46,6
Žebjarna	1.065	1.087,4	102,1	1.065	1.087,0	102,0	1.054,9
- žebji	965	976,8	101,2	965	976,8	101,2	945,6
- bod. žica	95	105,1	110,6	95	105,1	110,6	104,2
- sekanec	5	5,5	110,0	5	5,1	102,0	5,1
TOZD PREDEL.	14.495	14.677,3	101,3	12.620	12.819,3	101,6	12.773,6
SKUPAJ	133.010	129.278,3	97,2	33.020	30.683,1	92,9	31.025,0
Čest. odboj.							
+deli	35			35			13,7
ZELEZARNA	133.045	129.278,3	97,2	33.055	30.683,1	92,8	31.038,7

TOZD TALILNICE

Plavž:

Družbeni plan za mesec junij je bil 13.400 ton, operativni plan pa je bil 13.400 ton, ker je bil plavž št. I v planiranem remontu do 16. junija. Dosežena proizvodnja je bila 8.844,6 ton ali 26,4 % nad predvideno. Vzrok za tako dober rezultat je pred rokom končan remont na plavžu št. I in takojšnje dobro obratovanje popravljene plavže. Tudi v kumulativnem pogledu je proizvodnja plavža nad družbenim planom. Poraba koksa je ugodna in je malenkost pod planirano.

Martinarna:

Družbeni plan SM-jeklarne za mesec junij je bil 27.900 ton, operativni plan pa je bil zaradi planiranega remonta kisikarne od 9. do 19. junija in zaradi zmanjšane količine tekočega grodja zaradi remonta plavža I, planiran 25.400 ton. Planirano je bilo obratovanje ves mesec s petimi pečmi, kar pa zaradi slabe vzdržnosti, kot posledica slabe kvalitete ognjeodpornega materiala in prekorajne terminov remontov SM peč, ni bilo mogoče. Zaradi navedenih vzrokov martinarna v mesecu juniju ni dosegla niti operativnega niti družbenega plana. Proizvedeno je bilo 25.105 ton surovega jekla in operativni plan je bil izpolnjen le z 98,8 %.

Elektro jeklarne:

Elektro jeklarne je imela za mesec junij družbeni plan 15.700 ton, predvidena proizvodnja pa je bila planirana 14.200 ton. Dejanska proizvodnja elektro jeklarne v mesecu juniju je bila 15.041 ton, kar je več kot je bilo predvideno glede na možnosti in manj kot je predvideval družbeni plan. V kumulativni pa ima elektro jeklarne presežen družbeni plan, kar je pohvalno.

Livarna:

Družbeni plan jeklolivarne je za mesec junij predvideval 150 ton odlitkov, izdelali pa so 155,2 ton, kar je 3,49 % nad planom. Tako smo s proizvodnjo jeklolivarne v mesecu juniju zadovoljni.

Šamotarna:

Družbeni plan šamotarne za mesec junij je znašal 1.470 ton, z operativnim planom predvidena proizvodnja pa je bila 1.400 ton. Kljub težavam, povezanim s popravilom stiskalnice in nekaterimi problemi s surovinami, je šamotarna malenkost presežila predvideno proizvodnjo. Alojz Kalan

TOZD VALJARNE

V obratih TOZD Valjarne smo predvidevali, da bomo z dobrim delom v mesecu juniju lahko uspešno zaključili I. polletje tako glede proizvodnje, kakor tudi realizacije in stroškov. Žal smo imeli v tem mesecu v valjarni bluming velike težave. Te so povzročile, da proizvodnih zadolžitve nismo izpolnili tako, kot smo predvidevali. S tem smo tudi precej poslabšali rezultate I. polletja, ki so do vključno meseca maja kazali v vseh obratih precej dobro situacijo.

Valjarna bluming

V tej valjarni je bil glavni vzrok, da smo ostali dobrih 4.100 ton pod planirano skupno proizvodnjo, okvara matice pogonskega vretena. Zato nismo obratovali 43 ur ali 6 % obratovalnega časa. Ker nismo imeli nobene rezerve, smo vgradili izrabljeno matico, ki smo jo že prej zaradi slabega stanja že izločili iz obratovanja. Posledica tega ukrepa je bila, da po 24. juniju, ko je bila ta okvara, nismo obratovali na štekel ogrodju, v programu valjanja ni bilo zahtevnejših tridih kvalitit in tudi hitrost valjanja je bila počasnejša. Kajti, če bi odpovedala še ta izrabljena matica, potem valjarna bluming sploh ne bi mogla obratovati.

Drugi vzrok za slabše delo valjarne bluming, je bilo podaljšanje remonta globinske peči za 2,5 dni. Razen tega je bilo pred okvaro matice še več zastojev mehanskega značaja, ki so prav tako vplivali na znižanje proizvodnje. Skupno je bilo 31,9 % zastojev, kar je po septembru leta 1974 daleč najvišja številka. Od tega je bilo 14 % mehanskih zastojev. Če odštejemo 6 % zastojev zaradi okvare matice, ostane še vedno 8 % in je to letos in lani tudi najvišja številka. Tudi 5,3 % zastojev zaradi pomanjkanja temperature je bilo preveč, pri čemer je treba poudariti, da je v času od 6. - 24. junija obratovala potisna peč. Glavni vzrok za to je bilo podaljšanje remonta globinske peči.

Valjarna štekel

Ta valjarna ni izpolnila planirane skupne in gotove proizvodnje zaradi okvare matice pogonskega vretena nismo več valjali na štekel ogrodju. Ker smo do konca meseca popolnoma izpraznili medfazne zaloge TVT in zrezane pločevine v adjustaži štekel valjarne, se bo ta zastoj močno poznal tudi na proizvodnji v mesecu juliju.

Valjarna žice

Valjarna žice ni dosegla planirane skupne in gotove proizvodnje zaradi previsokih zastojev. Ti so bili z 39,1 % sicer nižji kot v maju, vendar še vedno znatno previsoki. Predvsem je bilo preveč valjarskih zastojev (13,4 %), elektro (5,3 %) in tedenskih remontov (5,2 %).

Valjarna 2400

V valjarni 2400 nismo dosegli planirane skupne proizvodnje predvsem zaradi velikih količin izvaljene debele pločevine nad 20 mm (planirana vroče valjana pločevina je bila presežena). To pločevino je treba ravnati na hidravlični stiskalnici, ki predstavlja v tem obratu določeno ozko grlo. Na samo odpremo pa je vplival v zadnjih dneh prejšnjega meseca prepozen prihod prevzemalca in večja okvara žerjava, ki naklada pločevino na vagon.

Valjarna profilov

Ta valjarna je z dobrim delom planirano skupno proizvodnjo presežila. Gotove proizvodnje v tem obratu letos nismo planirali. Avgust Karba

TOZD HLADNA PREDELAVA

Skupna proizvodnja v mesecu juniju je v TOZD Hladna predelava znašala 14.663,5 ton, kar pomeni

1,2 % več kot je bilo predvideno z operativnim planom. V splošnem je le podbojarna močno zaostala za planirano količino zaradi že znanih vzrokov, medtem ko so se ostali obrati ali približali ali presegli operativni plan. Pri tem odstopa jeklovlek, ki je svojo obveznost izpolnil s 110 %.

V posameznih obratih TOZD so bili doseženi naslednji rezultati:

Hladna valjarna:

Hladna valjarna svojih, z operativnim planom, postavljenih obveznosti ni izpolnila izključeno zaradi podaljšane remonta vodikarne, pri čemer je ta zastoj povzročil zmanjšanje proizvodnje za 250 ton dinamno pločevine. Ker je istočasno tudi občutiti pomanjkanje naročil za hladno valjane trakove v svetlo trdi kvaliteti, tega izpada ni bilo mogoče nadomestiti.

Žičarna:

Žičarna je prav tako zaostala za operativnim planom in sicer za 1,2 % kar je predvsem posledica nenormalno visoke bolniške odsotnosti, ki je v posameznih dnevih dosegla celo 24 % celotnega staleža. Istočasno so vplivale na potek proizvodnje nezadostne količine tople valjane žice debelejših dimenzij, saj se zaloga nikakor ne more normalizirati.

Profilarna:

Proizvodnja je potekala podobno kot v preteklih mesecih, tako da ni mogoče zabeležiti kakih posebnosti. Izdelava profilov za vratne podboje je v glavnem osvojena s tem, da je še precej izmeta zaradi nekaliteta vložka.

Podbojarna:

Na proizvodnjo v tem mesecu je podobno kot v preteklih vplivalo pomanjkanje naročil in ustreznega vložka, tako, da je bilo izdelano samo 55,7 % predvidene količine vratnih podbojev. Istočasno pa je bilo izdelanih 30 ton strešnih leg za novo hladno valjarno, kar se smatra le kot vzporedna proizvodnja v tem obratu.

Jeklovlek:

Proizvodnja je potekala normalno, pri čemer je bil tudi plan po asortimentu enakomerno presežen. Izdelane so bile večje količine profilov za izvoz v SSSR, pri čemer pa zaradi težav pri odpremi, odpremljenosti količina ni enaka proizvedeni.

Elektroodni obrat:

V tem obratu so izpolnili operativni plan kljub okvari na transformatorju za taljeni prašek in 32 urnem zastoju na liniji 1. Žal pa je bil asortiment v pretežni meri običajne kvalitete, medtem, ko je visokolegiranah elektrod in ostalih visoko vrednih vrst nekoliko manj kot v preteklih mesecih.

Žebjarna:

Podobno kot v žičarni je tudi v tem obratu bistveno vplivala na proizvodnjo izredna velika bolniška odsotnost, ki je v povprečju dosegla 20 % in v posameznih dnevih celo 25 %. Kljub temu je bil operativni plan dosežen pri čemer je bila količina žičnikov za izvoz največja v letošnjem letu in sicer 425 ton. Janez Komel

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 14. 7.	SITAR ANTON	SELJAK VINKO
TOREK — 15. 7.	TUMA SLAVKO	ROZMAN JANEZ
SREDA — 16. 7.	ROTAN VINKO	GASSER FRANC
ČETRTEK — 17. 7.	ZUPANČIČ MARTA	JELOVČAN JOŽE
PETEK — 18. 7.	LOGAR IGOR	TORKAR STANE
SOBOTA — 19. 7.	REKAR VINKO	TRONTELJ MARJAN
NEDELJA — 20. 7.	KRAPEŽ BERTI	MARKEŽ VALENTIN

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD VET.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 14. do 19. julija bodo delale naslednje ambulante:
Dopoldan: II. in IV. obratna ambulanta
Popoldan: I. obratna ambulanta
V soboto, 19. julija samo dopoldan I. obratna ambulanta.

V zobni ambulanti:
Dopoldan: I. zobna ambulanta
Popoldan: II. zobna ambulanta
V soboto, 19. julija, samo dopoldan I. zobna ambulanta.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30.
V soboto dopoldan od 6.30 do 13. ure.

SREČANJE ŽELEZARJEV — BORCEV NOV SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Skladno s sklepom koordinacijskega odbora ZB NOV Slovenskih železarn bo v soboto, 30. avgusta v Teharjah — Store

SREČANJE ŽELEZARJEV — BORCEV NOV SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Gostitelj letošnjega srečanja železarjev borcev NOV SOZD Slovenskih železarn bo aktiv borcev ZB NOV v železarni Store.

Srečanja se lahko udeležijo aktivni delavci — železarji borci NOV in aktivisti, ki jim je to svojstvo tudi priznано. Vsak udeleženec srečanja železarjev borcev NOV lahko vzame s seboj enega ožjega svojca.

Ker je letošnje srečanje organizirano na soboto, prosimo vse TOZD in Skupne službe, da prijavljenim udeležencem omogočijo udeležbo.

Na srečanje železarjev borcev NOV bodo posebej vabljeni tudi železarji borci, nosilci spomenice 1941, narodni heroji, španski borci ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Prav tako bodo vabljeni tudi predstavniki društev upokojencev in OO ZSMS.

Prevoz udeležencev in prehrana sta zagotovljena ter brezplačna. Prijave za udeležbo na srečanju železarjev borcev NOV v Teharjah — Store je treba poslati najkasneje do 11. avgusta, pisarni sekretariata Železarne. Vse ostale informacije bodo objavljene v Železarni.

Koordinacijski odbor ZB NOV SOZD Slovenske železarne
Aktiv ZB NOV Jesenice
Predsednik: Jaka Svetina

PRIJAVNICA ZA UDELEŽBO NA SREČANJU ŽELEZARJEV BORCEV V TEHARJAH — STORE

Priimek in ime
leto rojstva bivališče-kraj, ulica
..... obrat, -služba
..... ime in priimek ožjega svojca

(Izrežite, izpolnite in pošljite sekretariatu Železarne)

Prosimo vse borce in aktiviste NOV, zaposlene v Železarni, ki se name-ravajo udeležiti srečanja železarjev borcev NOV v Teharjah — Store, da prijavnico izpolnijo in jo pošljejo pisarni sekretariata Železarne, vključno do 11. avgusta 1975.

KAKO SMO V PRVEM POLLETJU...

(Nadaljevanje s 1. strani)

Vilo plavža štev. I je bilo predvideno že v mesecu marcu, tako da bi bil zaključen že nekaj časa pred začetkom popravila valjarne debele pločevine na Javorniku. Popravilo pa je bilo preloženo v mesec maj, in sicer takoj po zaključku popravila valjarne žice na Beli. Zaradi te preložitve smo potem imeli od 20. aprila do 20. junija vseskozi na programu večja popravila. Tako da so morali vzdrževalci brez predaha med popravili hoditi od obrata do obrata oziroma iz popravila v popravilo. Ne-prekinjeno delo v vseh prostih dneh in dvanaesturno dnevno delo je le prevelik napor za vzdrževalce, posebno pa če to traja kar dva meseca. Zato ni prav nič cudnega, če potem tu pa tam kje zaslepa.

Da bi se v bodoče temu izognili, bi bilo verjetno potrebno premisliti, da bi nekatera večja popravila prenesli na jesen, ali pa jih drugače razporedili, tako da bi bil med večjimi popravili večji prepad. Vsekakor pa bo potrebno upoštevati tudi zahteve vzdrževalcev, da ne bi večjih popravil planirali v času državnih praznikov, predvsem tistih, katere praznujemo po dva dni. S tem bi dali možnost tudi vzdrževalcem, da bi te praznike koristili kot jih delavci iz proizvodnje. To bomo morali upoštevati že iz razloga, da je tudi med vzdrževalci vedno več zaposlenih iz drugih krajev in da gredo za take praznike zelo radi domov.

Pri izdelavi letnega, kakor tudi operativnih planov bo potrebno več sodelovanja s strani proizvodnje, kakor tudi vzdrževalcev. Samo tako bomo lahko postavljene plane pravočasno izvrševali in tako omogočili nemoteno proizvodnjo. Končno je le proizvodnja tista, ki nam meri osebni dohodek. To dejstvo moramo imeti vedno pred očmi, pa bomo marsikatero težavo lahko premagali. Stane Torkar, referent za remonte

DRUGA ŠTEVILKA ŽELEZARSKEGA ZBORNIKA

V ponedeljek so v vseh treh železarnah in na metalurškem inštitutu v Ljubljani razdelili drugo letošnjo številko Železarskega zbornika. Na 64 straneh je objavljenih pet strokovnih prispevkov, ki so jih napisali avtorji iz naše in ravske železarne ter iz metalurškega inštituta.

Uredništvo Železarskega zbornika je pripravilo obsežno gradivo tudi za tretjo številko, ki bo predvidoma izšla v zadnjih dneh septembra. Tretjo številko bodo natisnili ob 25 letnici ustanovitve in delovanja metalurškega inštituta v Ljubljani. Objavljeni prispevki bodo posredovani tudi na simpoziju metalurgov v Portorožu, ki bo letos v oktobru.

Samoupravni organi v preteklem tednu

TOZD Valjarne

19. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik Franc Ravnihar je 1. julija sklical 19. redno sejo delavskega sveta TOZD Valjarne za naslednjim dnevnim redom: srednje-ročni program razvoja železarne Jesenice za obdobje 1976–1980; podaljšanje mandata vsem neposredno voljenim samoupravnim organom in delegacije v delavskem svetu Železarne in kolektivnim izvršnim organom DS TOZD; predlog samoupravnega sporazuma o merilih za pridobivanje in razporejanje dohodka v črni in barvni metalurgiji; samoupravni sporazum o izumih in tehničnih izboljšavah v Slovenskih železarnah.

Martin Sketa iz SEO je članom obrazložil srednje-ročni program razvoja železarne Jesenice za obdobje 1976–1980, Janko Perne pa o predvidenih investicijah.

Tone Strajnar iz oddelka za rioratorstvo in racionalizacije je pojasnil predlog samoupravnega sporazuma o izumih in tehničnih izboljšavah v Slovenskih železarnah.

Direktor Karha je posredoval predlog SEO oddelka za organizacijo dela za združitev treh delovnih mest v administraciji v valjarni profilov, spremembo kvalifikacije z D-2 na D-3 na delovnem mestu pripravljalec vzorcev in adjustaži štel in prenos delovnega mesta administrator odpreme iz normativna valjarne profilov v profilarno.

Po obravnavi dnevnega reda je delavski svet TOZD Valjarne sprejel naslednje sklepe oziroma ugotovitve:

1. Samoupravnim delovnim skupinam TOZD Valjarne se daje v obravnavo srednje-ročni program razvoja železarne Jesenice za obdobje 1976–1980. Razprava naj poteka v mesecu juliju, vsaka SDS pa naj zabeleži prisotnost delavcev in izvoli delegata za ev. usklajevanje.

2. Delavci TOZD Valjarne so na zboru delavcev TOZD v maju in v začetku junija soglašali, da se podaljša mandat vsem neposredno voljenim samoupravnim organom in delegacijam v delavskem svetu Železarne do konca letošnjega leta. Delavski svet TOZD na podlagi te ugotovitve sprejme sklep, da se do konca leta podaljša mandat tudi kolektivnim izvršnim organom delavskega sveta TOZD.

3. Delavci TOZD so sprejeli predlog samoupravnega sporazuma o merilih za pridobivanje in razporejanje dohodka v črni in barvni metalurgiji.

4. Delavci TOZD so sprejeli samoupravni sporazum o izumih in tehničnih izboljšavah v Slovenskih železarnah s tem, da se upoštevajo pripombe društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav.

5. DS TOZD Valjarne potrdi združitev treh delovnih mest v profilni valjarni:

Ukinitev del. mest
1102 U-2 administrator odpreme 1 oseba
1288 U-2 kartoner 1 oseba

Ukinitev del. mesta v valjarni profilov:
1109 U-2 administrator odpreme 1 oseba

Novo delovno mesto v profilarni:
8594 U-2 administrator odpreme 1 oseba

Potrdi tudi izenačitev kvalifikacije na delovnem mestu v adjustaži štel: 8212 pripravljalec vzorcev 3 osebe z D-2 na D-3.

Spremembe veljajo od 1. 7. 1975 dalje.

6. Potrjuje se vloga za odobritev nočnega dela žena za leto 1975, ki jo je kadroviski sektor poslal republiški sekretariatu za delo.

7. Soglašajo s pripravo pravilnika, ki ga bo pripravila odgovorna služba, da se vsem tistim sodelavcem, ki pomagajo avtorju tehnične izboljšave pri opisih oz. izračunih le-te (mentorju), odobri 1 % od prihranka za tisto izboljšavo.

Predsednik OOS TOZD Valjarne Miha Hostnik je članom DS posredoval predloge oz. sklepe, ki so jih sprejeli na seji konference OOS dne 29. maja 1975.

8. DS TOZD Valjarne podpira sklepe konference OOS Valjarne in jih potrjuje v naslednjem besedilu:

— Odbor OOS valjarne bluming je v odbor za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarne kooptiral novega člana, in sicer Marjana Knifica, kar potrjuje tudi DS.

8. Priprava dela naj zagotovi vložek za vse obrate oz. oddelke.

— Oddelki, ki delajo na dninah 5+2, naj delajo tudi v prostih sobotah, če je to za dosego plana potrebno.

— Zaostri je treba red in disciplino v vseh obratih in proti kršitvam reda in discipline strogo ukrepati.

OBJAVA DELOVNIH MEST ZA NOVO HLADNO VALJARNO

ORIS NOVE HLADNE VALJARNE

V železarni Jesenice se je dokončno izoblikovala usmeritev, ki ima dva kažipota: več kvaliteten jekel in večja finalizacija izdelkov. Veliki skok v to smer prav gotovo predstavlja nova hladna valjarna, ki na Beli že kaže svojo zunanjo podobo.

Če bodo dela potekala po predvidenem programu, pričakujemo poizkusno obratovanje že v drugi polovici leta 1976. Takrat se bo tudi začela proizvodnja in s tem redno delo izbranih kadrov. Večina pa bo angažirana že prej, zlasti v različnih oblikah izobraževanja in usposabljanja, vzdrževalci pa tudi na montaži naprav.

POTREBNI KADER

Ta objava je namenjena za nekatera prosta delovna mesta vzdrževanja, kjer bo izbrani kader dejansko najprej angažiran pri delih na montaži, hkrati pa bo deležen posebnega usposabljanja za kasnejše redno delo, ko bo stekla proizvodnja.

KAKO SE PRIJAVITE NA OBJAVO

Delavci Železarne dobijo posebne prijavnice pri svojih personalnih, kandidati izven Železarne pa na kadroviskem sektorju, soba št. 12.

Čitljivo izpolnjene prijavnice oddajte najkasneje do 21. julija 1975 svojim personalkam ali jih pošljite na kadroviski sektor s pripisom »za vzdrževanje nove hladne valjarne«.

Pričakujemo vaše prijave, saj vam bo na novih sodobnih napravah zagotovljen strokovni napredek in razvoj!

OBJAVE PO POSAMEZNIH DELOVNIH MESTIH

4011	U-3	1 oseba	konstruktor
4025	D-4	4 osebe	izmenski skupinovodja ključavničarjev
4026	D-4	9 oseb	ključavničar specialist
4027	D-4	8 oseb	I. ključavničar
4028	D-3	8 oseb	II. ključavničar
4030	D-3	5 oseb	inštalater
4031	D-3	6 oseb	ključavničar — pripravljalec valjev
4032	D-3	3 osebe	varilec

4040	D-4	4 osebe	izmenski skupinovodja električarjev
4041	D-4	8 oseb	električar specialist
4042	D-4	8 oseb	I. električar
4043	D-3	4 osebe	II. električar

POGOJI:

Za delovno mesto **konstruktor** se zahteva tehnična šola strojne smeri, za delovno mesto **izmenski skupinovodja ključavničarjev** oz. **električarjev** tehnična šola ustrezne smeri ali delovodska šola, za vsa ostala delovna mesta pa poklicna šola ustrezne smeri.

Pri konkretnem izboru za posamezna delovna mesta bodo poleg šolske izobrazbe odločale dosedanje delovne izkušnje in delovna uspešnost ter dodatno usposabljanje (tečaj, kvalifikacije ipd.) prijavljenih kandidatov.

— Ob programu varčevanja ni dovolj, da je to le z besedami napisano na papirju, vsak član kolektiva mora varčevati tam, kjer se varčevati da (izboljšati izplen, varčevati z energijo, materialnimi sredstvi, zaščitnimi sredstvi; maksimalno izkoristiti delovni čas, itd.).

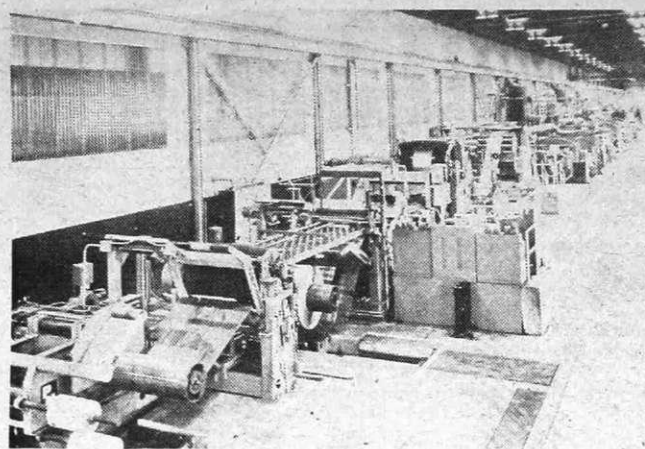
— Od DS TOZD Valjarne sindikat TOZD Valjarne zahteva pismeno obvestilo, kdaj bo dokončno urejeno avtobusno postajališče pred valjarno Bela.

— SEO je potrebno opozoriti na čas in uvedbo novega sistema nagrajevanja oz. napredovanja na delovnih mestih. Sedanji obliki nagrajevanja tečejo zadnji dnevi. Po sklepih samoupravnih organov je 1. 7. 1975 zadnji rok za nov sistem nagrajevanja.

— Investicijska dejavnost teče po sprejetem programu, vendar pri tem opozarjamo odgovorne službe in posameznike, da nas seznani, kako bo z vložkom za nove agregate, ker se zavedamo, da uvoženi vložek draži proizvodnjo.

— Izvršni odbor sindikata TOZD Valjarne ugotavlja, da smo dosegli dobre rezultate v I. kvartalu letošnjega leta in daje priznanje večini kolektiva. Smatramo, da je potrebno to dobro delo obdržati skozi vse kvartale, da bomo dosegli uspešne rezultate.

HZ

Žarilna lužilna linija za nerjavne trakove v bodoči hladni valjarni

TOZD Talilnice

24. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo v TOZD Talilnice Franc Golba je 30. junija sklical 24. sejo odbora, na kateri je poleg članov prisostvoval tudi direktor TOZD Talilnice Stanko Čop.

Na seji so obravnavali poslovanje TOZD Talilnic v mesecu juniju, sprejeli pa so tudi programi proizvodnje za mesec julij. Posredovano je bilo poročilo o uresničevanju plana varčevanja v mesecu juniju, sprejeli so ukrepe v zvezi z uvozom in izvozom naših izdelkov, poslušali poročilo o vzrokih slabega izplena v martinarni in obravnavali nekatere probleme s področja gospodarstva.

Iz pregleda poslovanja TOZD Talilnic v mesecu maju in juniju je razvidno, da je v mesecu maju, zaradi nižje proizvodnje in povečanih stroškov, finančno znižanje stroškov samo v obratu šamotarna. Vsi ostali obrati imajo zvišanje stroškov. Proizvodni rezultati v mesecu juniju pa so boljši. Ugotovili so tudi, da bo letni družbeni plan presežen v obratu elektro jeklarna in livarna.

Odbor je sprejel program proizvodnje za mesec julij v naslednjih količinah: plavž 13.000 ton grodlja, martinarna 25.000 ton martinskega jekla, elektro jeklarna 15.000 ton elektro jekla, livarna 135 ton jeklotine in 5 ton barvnih kovin in šamotarna 1.180 ton šamot izdelkov in mas.

Direktor TOZD Talilnice je na-

vzroč seznanil s predhodnimi rezultati programa varčevanja za mesec junij. Ugotovili so, da le-ti niso dovolj uspešni.

Odbor podpira ukrepe v zvezi z uvozom in soglašajo s podanimi sklepi. V zvezi s tem so naročili obratom, da je obveza oskrbovati TOZD Valjarne s takim asortimentom jekla, ki bo zagotovil izvajanje podanih sklepov, posebno za izvoz in za preskrbo predelovalcev v SZ.

Miloš Piščanec iz obrata martinarne je navzoče seznanil o vzrokih slabšega izplena pri martinarnem jeklu. V zvezi s poročilom je odbor naročil obratovodstvu martinarne, da predložene ukrepe tudi izvaja, in da o vzrokih slabšega izplena obvesti samoupravne delovne skupine v tem obratu.

Odbor je priporočil delavskemu svetu TOZD Talilnice, da sprejme program vlaganja sredstev na osnovi določil samoupravnega sporazuma med DINOS in SUROVINO.

V zvezi s pristopom TOZD k samoupravnemu sporazumu za nafto in plin, so soglašali s določilom 57. člena oziroma z akontacijo v znesku 5.000 din kot začetno vlogo.

MD

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

SESTANEK PREDSEDNIKOV OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA

Predsednik tovarniške konference osnovnih organizacij sindikata Franc Kobentar sklicuje za danes popoldne sestanek predsednikov osnovnih organizacij sindikata. Na današnjem sestanku bodo obravnavali uveljavljanje samoupravljanja v TOZD in obratih Železarne.

Spiro odgovornosti, ki jo ima sindikalna organizacija in skladno s sklepom, ki ga je sprejel Republiški svet zveze sindikatov Slovenije, morajo izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata ugotoviti, kako daleč smo trenutno z organizacijo samoupravljanja in z ustanavljanjem novih TOZD. V zvezi s tem naj bi izvršni odbori osnovnih organizacij sindikata izčrpno analizirali delovanje odborov in komisij in še posebej odborov samoupravne delavske kontrole. Uvodno besedo o tej problematiki bo imel na današnji seji predsednik tovarniške konference osnovnih organizacij sindikata Franc Kobentar, sprejeli pa bodo tudi ustrezne zaključke in predlagali osnovnim organizacijam sindikata, da že v prihodnjih dneh na sejah analizirajo stanje na področju delavskega samoupravljanja in do 25. julija tovarniški konferenci osnovnih or-

ganizacij sindikata Železarne posredujejo sprejeta stališča in sklepe.

ELEKTRODNI OBRAT

V ponedeljek 23. junija je bila 6. seja sindikalnega odbora. Predsednik osnovne organizacije sindikata tov. Branko Pagon je navzočim posredoval informacije o premakljivem delovnem času. Informacija o tej problematiki je bila sprejeta s pripombo glede prihajanja delavcev na delovna mesta. Prisotni so predlagali, naj bi prihod na delovno mesto določili od 6 do 8 ure jutraj in bi bil tako izenačen s pričetkom dela v Železarni. Namesto Branke Lavtižar so za referenta za kulturno prosvetno dejavnost imenovali Ivanko Jensterle.

ELEKTROTOPLOTNA ENERGIJA

V soboto 28. junija je bila tretja seja osnovne organizacije sindikata. Petra Pristova so na seji imenovali za referenta SLO. Predsednik osnovne organizacije sindikata Anton Kokalj je posredoval kratko poročilo o opravljenem delu. Dva člana sindikata sta bila predlagana za podelitev ustreznih odlikovanj. Referent za oddihe tov. Šmid je povedal, da so razen v predsezoni vsa mesta v počitniških domovih, ki so jih imeli na razpolago že razdeljena.

PREGLED SESTANKOV SDS

V TOZD VALJARNE

je imela sestanek samoupravna delovna skupina v obratu valjarne žice in profilov in sicer čistilnica, ki je obravnavala: delovni osnutek odloka o odlaganju ter odvozu smeti in odpadkov, informacijo obrata, sklep DS TOZD Valjarne in sklepe komisij in odborov pri DS TOZD Valjarne.

V TOZD HLADNA PREDELAVA

sta imeli sestanek dve samoupravni skupini.

V obratu žičarna je imela sestanek samoupravna delovna skupina žarilnica hladne valjarne 3, ki je obravnavala: proizvodnjo, plan in reklamacije, delovni osnutek odloka o javnem redu in miru v občini Jesenice, delovni osnutek odloka o odlaganju smeti in odpadkov in razno.

V obratu žičarna je imela sestanek samoupravna delovna skupina obratovodstvo žičarne, ki je obravnavala: proizvodni rezultati v mesecu maju in plan za mesec junij, delovni osnutek

o javnem redu in miru v občini Jesenice, delovni osnutek odloka o odlaganju ter odvozu smeti in odpadkov, poročilo o formiranju sklada skupne porabe v letu 1974 in samoupravni akti o pravicah in izvajanju varstva in zavarovanja.

V TOZD VET

so imele sestanek štiri samoupravne delovne skupine in sicer v obratu gradbeno vzdrževanje in sicer zidarji, kleparji, plastika in mizarji. Samoupravne delovne skupine so obravnavale: predlog za izenačitev grup v delavnicah gradbenega vzdrževanja, predlog za odobritev preimenovanja delovnih mest, pregled sklepov DS TOZD VET, vprašanja in odgovore. Samoupravna skupina mizarji, pa je obravnavala še delovno disciplino.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

V delovni skupnosti skupnih služb so imele sestanek tri samoupravne delovne skupine. Samoupravna delovna skupina sektor novogradenj je obravnavala: program varčevanja, novosti v izgradnji hladne valjarne in o spremembi sektorja novogradenj in sektorja za ekonomiko in organizacijo.

Samoupravna delovna skupina socialno zdravstvena služba pa je obravnavala srednje-ročni program razvoja za

obdobje od 1976 do 1978, delovno disciplino in razno. Pri delovni disciplini so člane opozorili, da naj ne zapuščajo delovnega mesta pravočasno. Vsak odhod, prihod bo treba v bodoče vpisati v evidenčno knjigo, kjer se vpiše tudi namen izhoda. Razpravljali so tudi o pomanjkanju delavcev. Delo na rešilni postaji 1, bo treba organizirati le na eno izmeno, da bodo omogočili delavcem letni dopust, ki so ga planirali. Po drugi strani pa zagotovili vsaj za dopoldansko dnino prvo pomoč poškodovalcem.

Samoupravna delovna skupina restavracija Železarne je obravnavala domačo problematiko. Gostje v umazanih delovnih oblekah, naj se v bodoče ne vsedejo za mizo, ker se potem umažejo ostali gosti. V nočnih urah se dogaja, da se na hodniku zbirajo čudni gostje, ki posedajo po tleh v hodniku in nadlegujejo osebe, ki hodi mimo in jim zapirajo pot. Člani delovne skupine so sklenili, da bodo obvestili pismeno milico, da jih ob svojih rednih kontrolah obišče.

Analiza o sestankih samoupravnih delovnih skupin je narejena na podlagi zapisnikov, ki smo jih prejeli od samoupravnih delovnih skupin v času od 30. junija do 5. julija tega leta.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje analizo pripravila: VLASTA VIDIC

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

SEJA PREDSEDSTVA OK ZSMS JESENICE

Na kratko smo vas o zadnji seji predsedstva občinske konference ZSMS Jesenice že obvestili, danes pa vam posredujemo še nekaj važnejših ugotovitev oziroma zaključkov, ki so jih sprejeli člani predsedstva.

V prvi točki dnevnega reda so člani najprej govorili o vlogi in nadaljnjem razvoju delavske univerze Jesenice. Uvodne misli na to temo je zbranim posredovala predsednica OK ZSMS Angelca Murko-Pleš. Tako je člani predsedstva seznanila s problematiko jeseniške delavske univerze v zadnjem obdobju, o kateri so razpravljala že vodstva ostalih družbenopolitičnih organizacij. Glede na to, da se izobraževanje pri delavski univerzi Jesenice zelo neposredno dotika tudi mladinske organizacije oziroma članov ZSMS, so se člani predsedstva v razpravi zavzeli, da se problemi, med njimi je najbolj pereč pomanjkanje denarnih sredstev, začno čimprej sistematično reševati. Vsak delovni človek v občini daje za izobraževanje določen odstotek (v občini imamo okoli 13.000 zaposlenih), zato vsi upravičeno pričakujejo, da bodo v zamenjavo, če se tako izrazimo, imeli možnost do izo-

brazovanja tako za delo kot za družbenopolitično aktivnost. Kakor so poudarili člani predsedstva, mora biti tudi občinska konferenca ZSMS vedno na tekočem, kako poteka izobraževanje članov ZSMS, kar je ena temeljnih nalog razvoja in usmeritve dela mladih v občini. Tukaj velja poudariti, da ima občinska konferenca z delavsko univerzo precej tesne stike na področju izobraževanja (seminarji za nove člane ZSMS, politična šola ipd.).

V nadaljevanju zadnje seje predsedstva so člani razpravljali o delu in nalogah občinske konference ZSMS do konca leta 1975. Polletni programi dela posameznih konferenc so se praktično že iztekli, do konca leta pa je potrebno pripraviti

novi. Dogovorili so se, da konference, in sicer mladih delavcev, mladih v izobraževanju in mladih iz krajevnih skupnosti ter komisije, pripravijo akcijske programe za drugo polletje 1975 najkasneje do 20. julija. Člani predsedstva so opozorili na pomanjkljivo izpolnjene naloge iz sprejetih programov za prvo polovico leta. Tako se sedaj ni končan popis članstva Zveze socialistične mladine, posamezne komisije so kadrovske neizpolnjene, poleg tega pa vrsta nalog ni realiziranih. Takšno stanje je dokaz, da vlada pri delu neresnost, pojavljajo se napake in podobno. Velikokrat smo že zapisali, da je vse preveč v navadi nepotrebnosti besedičenja oziroma ugotavljanje napak, premalo pa je akcijskega dela, brez katerega ni moč pričakovati dobrih rezultatov. J.

TRGOVSKO PODJETJE »MURKA« JE SPREJELO NOVE UČENCE

Kam po končani osnovni šoli? Vprašanje, s katerim se srečujemo mladi pa tudi naši starši. Seveda so želje eno, možnosti pa popolnoma nekaj drugega. Najbolj pomemben je seveda končni učni uspeh, pa finančno stanje družine in še kaj.

Po temeljitem preudarku sem se skupaj v dogovoru s starši odločila za poklic prodajalke. Prošnjo sem oddala v TP Murka Lesce, katero ima svojo poslovalnico tudi na Jesenicah. Ker je bilo prijavljenih precej več kandidatov, kot so jih namerali vzeti v uk, smo opravili ustni in pismeni test. Le-ta je bil potem merilo za sprejem. Ves teden sem ugibala, kaj bo. Ko sem dobila obvestilo, da so me sprejeli, sem bila zelo vesela.

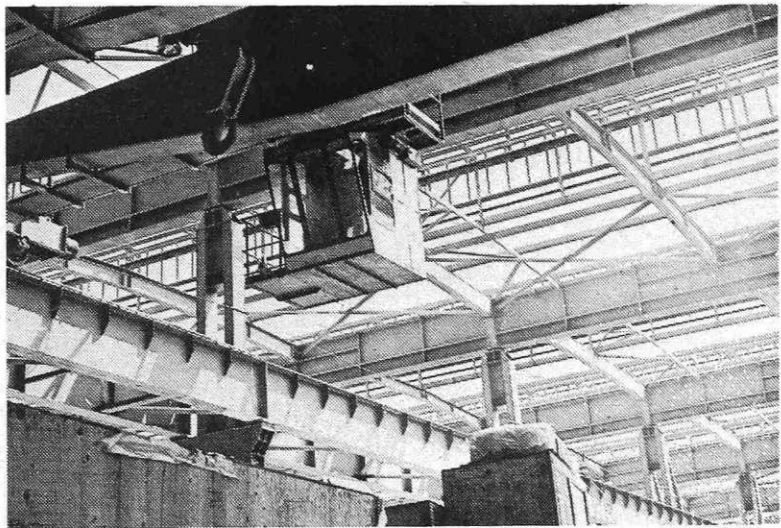
Tako smo se 28. junija vsi sprejeti kandidati in starši zbrali v uravnem poslopiju Murke v Lescah. Najprej je direktor podjetja Miloš Šter vse zbrane prisrčno pozdravil. Opisal je na kratko razvojno pot njihovega podjetja in nas seznanil s pravicami in dolžnostmi, katerih se moramo kot najmlajši člani kolektiva zavest. Med drugim smo zvedeli, da ima podjetje tudi svoj pevski zbor, manekensko skupino in zelo uspešen aktiv ZSMS. Želel je, da bi tudi mi najmlajši z veseljem sodelovali. V preprostem in prisrčnem govoru je tovariš Šter govoril še o tem, kakšen mora biti prodajalec do kupca, kako ga postreže, mu svetuje in podobno. Seveda pa si bomo vse to novi učenci pridobili s pridnim in poštenim delom. Podjetje izdaja tudi svoje gla-

silo. Naš list, katerega smo dobili tudi novo sprejeti učenci. Podjetje je v preteklem letu praznovalo pomemben jubilej, 20-letnico.

Tesnoba, s katero sem ta dan šla doma, je kaj kmalu izginila. Uvidela sem, da so vsi tisti, s katerimi sem se srečala ta dan, prisrčni ljudje. Ponujajo nam roko, da bomo lažje stopili na novo življenjsko pot. Tovariš direktor se je z nami in z našimi starši zadržal polduro, čeprav vem, da je njegov čas z ozirom na dolžnosti do kolektiva zelo dragocen. Že to dokazuje, da kolektiv Murka izkazuje veliko pozornost prav nam, najmlajšim. Tovariš Šter je svoj govor zaključil z besedami: »Želim, da bi postali pridni in dobri člani našega kolektiva, predvsem pa dobri učenci s čimboljimi učnimi uspehi. Zavedati se morate, da boste z vašimi uspehi v šoli v ponos celotnemu kolektivu Murke.

Po tem smo si ogledali še dva strokovna filma, seveda v barvah. Posebno prvi, daljši film o trgovini – gigantu Migros v Švici je bil nekaj enkratnega. Kaj takega človek ne vidi vsak dan. Oba filma je strokovno in včasih tudi duhovito komentiral strokovni sodelavec Murke tovariš Stanič iz Ljubljane.

Čas, predviden za naš obisk, se je neverjetno hitro iztekel. Ob enajstih uri so nas prevzeli poslovoje posameznih podružnic Murke in nas odpeljali na delovna mesta. Ta dan mi bo ostal v spominu vse življenje, kajti preveč je pomemben, da bi ga lahko pozabila. Lidija Fon

Montiran žerjav v novi hladni valjarni

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

RAVNANJE Z NEEKSPLODIRANIMI BOJNIMI PREDMETI

V vojni najmanj 5 odstotkov vseh letalskih bomb, topovskih granat, minometnih min in drugih izstrelkov ne eksplodira pri udarcu na cilj ali padcu na zemljo. Če upoštevamo še izstrelke, ki so opremljeni s tempiranimi vžigalniki – le ti povzročijo eksplozijo po vnaprej določenem času po padcu izstrelka na cilj ali zemljo, je ta odstotek še večji. Tako je na primer v prvi polovici druge svetovne vojne po vsakem napadu iz zraka ostalo na napadenem področju 8–10 odstotkov letalskih bomb, ki niso eksplodirale. V drugi polovici vojne se je ta odstotek dvignil na 20 %. Vzrok temu so bile napake v vžigalnikih ter dokaj pogosta uporaba bomb, ki so imele tempirani vžigalnik. Z njimi je hotel napadalec doseči, da bi bombe eksplodirale tedaj, ko naj bi bili ljudje že nazaj na svojih domovih ali pa ko bi bombe kdo skušal napraviti nenevarne, ki so pravi, ko bi skušal z njih sneti vžigalnike. Poleg teh predmetov ostanejo na površini bojov še razna druga neeksplozirana telesa, na primer ročne bombe, protipehotne in protitankovske mine, pa tudi razno strelivo, ki so ga enote ali posamezniki bodisi pozabili bodisi odvrgli na bojišče. Del teh neeksploziranih predmetov se je pri padcu zaril v zemljo, ali so jih v zemljo vkopali (mine), drugi pa so ostali na površini.

Ti neeksplozirani predmeti so za ljudi nevarni ne le v času vojne, ampak tudi kasneje. Precej pogosto se dogaja, da najdejo ljudje take predmete pri raznih zemljskih in drugih delih tudi še dolga desetletja po končani vojni. Tako se nesreče z neeksploziranimi bojnimi predmeti ne dogajajo samo v vojnem času, ampak dokaj pogosto tudi v miru.

Posebno nevarnost predstavljajo neeksplozirane letalske bombe v mestu ali kakem drugem naselju, kar še posebej velja za bombe s tempiranimi vžigalniki. Te lahko eksplodirajo tedaj, ko se bodo ljudje že vrnili iz zaklonišč, in ker imajo velik učinek, bodo tudi posledice hude.

Glede na to je treba po vsakem napadu iz zraka pregledati napadeno področje in prizadeta poslopja ter ugotoviti, če ni morda kje kak neeksplozirana bomba ali drug bojni predmet. To nalogo opravijo enote civilne zaštite.

Neeksplozirane bombe odkrijemo po naslednjih znakih: pri padcu bombe na stavbo ali zemljo ni prišlo do eksplozije, pač pa so se zgradba ali tla stresla. Če je bomba padla na trdo zemljišče, je na njem videti odprtino, skozi katero je prodrla v zemljo. Na šibkem zemljišču napravi lijak s premerom 1 do 2 metrov. Včasih se dogodi, da bomba ostane kar na površini zemlje. V poslopiju, na katerega je padla, pa napravi na strehi, stropnih konstrukcijah ali zidovih odprtine, vendar sledov eksplozije ni.

Najpogostejše žrtve neeksploziranih bojnih predmetov, bodisi v vojni ali v miru, so otroci. Ročne bombe, minometne mine in naboji lahkega strelnega orožja so lahki, zato se otroci igrajo z njimi, jih prenašajo, tolčejo po njih, ali jih vržejo v ogenj in nesreča je tu. Vedeti pa je treba tudi to, da sovražnik v vojni meče iz letal ali kako drugače razne eksplozivne predmete v obliki igračk, nalivnih peres ali drugih privlačnih predmetov. S takimi predmeti želi povzročiti med ljudmi čim več invalidov, s tem pa psihično negotovost med prebivalstvom.

Pogosto se dogajajo nesreče tudi pri zbiranju starega železa, pri čemer otroci ali drugi nepoučeni ljudje vržejo med staro železo tudi neeksplozirane bojne predmete. Zato moramo otroke poučiti o tej nevarnosti, preden jim dovolimo, da sodelujejo pri zbiranju starega železa. Primerno nadzorstvo mora biti tudi na odkupnih postajah in drugih zbirališčih starega železa.

Če najdemo neeksplozirani predmet, se moramo ravnati po naslednjih navodilih: ne smemo ga prijeti ali premikati niti z rokami niti s čim drugim; kraj, kjer leži, moramo označiti z vidnimi znamenji in opozorilnim napisom; nato moramo o najdbi čim prej obvestiti najbližjo postajo milice, občinski upravni organ za narodno obrambo ali najbližje poveljstvo civilne zaštite.

Če je neeksplozirani bojni predmet na površini zemlje, je organ, ki je dobil obvestilo o njegovi najdbi, dolžan postaviti stražo, ki bo nepoklicanim osebam preprečila dostop k predmetu. Straža je potrebna vse dotlej, dokler predmet ni uničen.

Če straže iz karšniških razlogov ni mogoče postaviti, je potrebno predmet na primeren način ograditi, ob ograjo pa postaviti opozorilno znamenje z napisom.

Če je neeksplozirani predmet v naselju, je treba, dokler ni odstranjen ali uničen, izseliti ljudi in živino iz okolišnih zgradb. Če gre za topniško granato ali bombo, težko do 50 kg, je treba izseliti vsa poslopja v polmeru 150 metrov, pri bombah s 100 do 250 kg poslopja v polmeru 250 metrov, pri težjih bombah pa v polmeru 400 do 500 metrov.

Brž ko je upravni organ za narodno obrambo skupščine občine ali vojaški štab civilne zaštite prejel obvestilo o najdenem neeksploziranim bojnem predmetu, je dolžan poskrbeti za njegovo uničenje in za potrebne varnostne ukrepe. (Nadaljevanje prihodnjaki)

mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja — mala šola samoupravljanja —

Ob petdesetletnici delavskih spopadov s fašistično Orjuno

Zapiski iz obdobja Neodvisne delavske partije Jugoslavije na Jesenicah

Spomini prve generacije jeseniških komunistov

54

— o Leninu in dogodkih, ki jih je 3. marca 1917 (po takratnem ruskem koledarju 18. februarja 1917) sprožila stavka putilovskih kovinarjev v Petrogradu in stavke večine velikih podjetij, o petrogradskih ženah, ki so na poziv petrogradskega boljševiškega sovjeta 8. marca 1917 demonstrirale proti lakoti, vojni in carizmu, o demonstraciji delavk, ki so jih s splošno stavko v petrogradskih tovarnah podprli delavci, s stavko, ki je imela politični značaj in ki je začela preraščati v splošno politično demonstracijo proti carskemu sistemu, ki se je nadaljevala tudi 9. marca in zajela že 200.000 delavcev, o tem revolucionarnem gibanju, ki je 10. marca 1917 zajelo že ves delavski Petrograd, se spremenilo v spopade s policijo, v morje rdečih zastav in transparentov z napisi: »Dol s carjem!«, »Dol z Vojno!«, »Kruha!« in

11. marca 1917 (po pravooslavnem koledarju 26. febr.) začela preraščati v prve poizkuse vstaje in s streljanjem carske policije na demonstrante na Znamenskem trgu v Petrogradu, o delavcih, ki se niso zmenili za ukaz generala Habalova, poveljnika petrogradskega vojnega okrožja, od katerega je car že 10. marca 1917 zahteval, naj že »jutri napravi konec neredom v carskem glavnem mestu« in ki je zato delavcem zagrozil, da bodo poslani na bojišče, če se do 13. marca 1917 ne bodo vrnili v tovarne na delo, in 11. marca 1917 poslal nad delavce 4. stotnijo rezervnega bataljona pavlovskega polka, ta pa je namesto na delavce naperila puške na carsko policijo na konjih, in druge vojaške oddelke, ki so se prav tako po zaslugi žena — delavk pridružili ljudstvu in 12. marca 1917 s splošnim vojaškim uporom pomagali ljudstvu obračunati s carsko vlogo in carskim absolutizmom v Rusiji;

— o Leninu, ki je vedel, da je februaraska revolucija v Rusiji uspešla lahko samo zaradi izkušenj pridobljenih v revoluciji 1905: »Brez treh let največjih razrednih bitk in revolucionarne energije ruskega proletariata v letih 1905–1907 bi bila nemogoča tako hitra — če mislimo s tem to, da se je njena začetna etapa končala v nekaj dneh — druga (februaraska) revolucija (1917).«

— o Leninu in o februarški revoluciji, ki se je opirala na sovjetke delavskih in vojaških odposlancev, ki so se pojavili že v prvih dneh revolucije na podlagi izkušenj delavskih sovjetov v letu 1905, v kateri je Lenin že leta 1905 videl, da so sovjeti delavskih odposlancev organ oborožene vstaje in hkrati zarodek nove revolucionarne oblasti, kar se je pokazalo tudi v dneh fe-

bruarske revolucije, ko je oboroženo ljudstvo-delavci in vojniki — pošiljalo svoje predstavnike v sovjet, to se pravi, da je gledalo na sovjet delavskih in vojaških odposlancev kot na organ svoje revolucionarne oblasti, ki bo uresničil vse njihove zahteve, v prvi vrsti zahtevo po sklenitvi miru, kar pa menjševikom in eserom, ki so se polastili večine v petrogradskem sovjetu, pa tudi v Moskvi in vrsti drugih mest, ni hodilo niti na misel, da bi končali vojno in sklenili mir, marveč so se sporazumeli z buržoazijo za Začasno vladu, v kateri sta bila voditelj kadetov kot zunanji minister, voditelj oktrobristov Gučkov kot vojni minister in drugi predstavniki kapitalističnega razreda, kot predstavnika »demokracije« pa so v vladu pritegnili esera (socialnega »revolucionarja«) Kerenskega, s tem pa je prešla oblast po krivdi eserskih in menjševiških (socialdemokratskih) voditeljev v roke ruske buržoazije, v katero se je tedaj »pretvorila tudi zemljiška gospoda«, kakor je rekel Lenin, ki je uvidel, da je februaraska revolucija spolitizirala ruske množice, a so bile, žal, v politiki neizkušene in so tako postale igrača v rokah menjševikov in eserov in preplavljene z valom maloburžoazne miselnosti, ki se je med prvo svetovno vojno zasedala tudi med ruski proletarijat z množico drobnih posestnikov, obrtnikov in »štacunarjev«, tujih proletarskih psihologov, torej drobnoburžoaznih plasti, ki so se leta 1914 vključile v industrijsko proizvodnjo z namenom, da se izognejo mobilizaciji in frontu, pe februarški revoluciji pa so prav te plasti med delavci postale najplodnejša tla za maloburžoazne politike esersko-menjševiškega kova;

(se nadaljuje)

NAZAJ V ŠOLSKO KLOPI

Že pred veliko oktobrsko revolucijo, še posebno pa takoj po njej, je Lenin spoznal, da je največji sovražnik graditve socializma neznanje. Analogno spoznanje veje iz Titovih pozivov mladini: učiti, učiti in enkrat učiti. Zato so bili vsi prvi učbeniki po vojni in tudi kasneje premljeni s temi gesli.

Pravilnost teh spoznanj čutimo vsak dan bolj. Razvoj tehnike doma in v svetu napreduje s takim tempom, da mu mnogokrat ni možno slediti. Z novimi stroji, ki jih kupujemo in vsebujejo najnovejša znanstvena spoznanja, normalno ni možno kupiti znanja, potrebnega za njihovo uporabo in vzdrževanje. Za njihovo racionalno izkoriščanje je potrebno dodatno izobraževanje na različnih stopnjah. V okviru Slovenskih železarn smo v ta namen organizirali s sodelovanjem fakultete za elektrotehniko v Ljubljani seminar za dopolnjevanje znanja o elektromotornih pogonih in avtomatiki v železarnah.

V dobi zadnjih 15 let je železarna Jesenice doživela pravi preporod. Mnogo starih postrojenj je bilo zaenkrat z novimi, še več pa je bilo grajenih na neznorano ledino — popolnoma novih. Vse te naprave niso v sebi nov, modernejši — sodobni tehnološki postopek. Novi tehnološki postopki so zahtevali moderne stroje, v katere je bila vgrajena najsoodobnejša tehnologija tako na področju strojne kot elektro opreme. Področje električnih naprav je ločeno v tem obdobju pravo evolucijo. Z novo opremo, ki smo jo gradili, smo vgradili najsoodobnejše električne naprave.

Začetek modernizacije na področju električnih naprav v naši tovarni sega že v leto 1958, ko smo vgradili dve zahtevnejši avtomatske naprave za regulacijo hitrosti in crniljenje v Siemag valjni stroj v IVZ. Temu je sledil kratek premor, nato pa smo z izgradnjo valjarne lila, modernih žičarskih strojev v IVZ, kisikarno Sava, električne peči in še nekaterih drugih objektov, dosegli v šestdesetih letih prvo kulminacijo modernizacije. Tej je sledila aglomeracija, pa modernizacija elektrodne obrate, obrata HOP in drugo.

Pričetek novega cikla modernizacije na področju elektrotehnike v ovari predstavljajo Bronx škarje na Beli in žičarski stroj v elektrodnem obratu. Nova kulminacija modernizacije na področju elektroopreme je na pragu. Z novo hladno aljarno na Beli bomo dobili najsoodobnejšo elektro opremo, ki se danes grajuje v metalurške naprave. Pred desetimi leti smo imeli za pretvarjanje izmenične v enosmerno energijo e Ward-Leonardove in Ignerjeve otirajoče agregate. V hladni valjarji pa bomo imeli samo še statične iristorke usmernike brez rotirajočih igregatov. V obeh sistemih je vgrajena moderna elektrotehniška tehnologija, vendar slednja predstavlja elo razvojno stopnjo na področju elektrotehnike naprej.

Vzporedno z rastjo in modernizacijo tovarne pa se niso z enako intenzivnostjo in zanesljivostjo izopolnjevali strokovni kadri, ki so otrebni za vzdrževanje takih modernih naprav. Mnogo dobrih karoov ni imelo prilike, da bi v šoli sliali kaj več o sodobnih napravah, nekaj pa jih je fluktuiralo in tako nastajajo strokovne vrzeli na najbolj občutljivih agregatih. To ni samo naš problem. S podobnimi problemi se srečujejo tudi v drugih železarnah. Prav to spoznanje pa jih je odilo v razmišljanje, kako bi izpopolnili strokovno znanje razpoložljivega kadra in ga približali zahtevnemu nivoju vgrajene opreme. Poobno smo razmišljali tudi v naši ovari in tako prišli na idejo, da se bomo za strokovno pomoč na

fakulteto za elektrotehniko v Ljubljani.

Na pobudo železarne Jesenice smo skupaj s predstavniki železarne Ravne in železarne Štore stopili v stik s fakulteto za elektrotehniko v Ljubljani in jim prikazali probleme, s katerimi se srečujemo v strokovni operativni v železarnah. Predlagali smo, da bi za nas organizirali seminar za dopolnilno znanje iz elektromotornih pogonov in avtomatike v železarnah. Fakulteta za elektrotehniko je pokazala veliko razumevanja za naše probleme in se obvezala, da bo organizirala tak seminar, ki bo prilagojen potrebam, s katerimi se srečujemo v železarnah.

Predlog programa za seminar je izdelala fakulteta za elektrotehniko. Tega smo na skupnem sestanku s predstavniki vseh treh železarn dopolnili in mu dali končno obliko. Seminar smo razdelili programsko na dva dela. Prvi del vsebuje 60 šolskih ur, drugi pa 96. Prvi del je predmet te informacije, drugi del pa je v programu v šolskem letu 1975/76.

Program predavanj in vaj celotnega seminarja je naslednji:

Seminar I.

1. EKONOMIKA INVESTICIJ — 8 ur, predavatelj: prof. dr. h. c. Anton Dolenc, dipl. inž.

Teme: obrestni račun, amortizacija, stroški, cena električne energije, kalkulacija, rentabilnostni račun, vrednotenje ponudb.

2. ELEKTROENERGETSKA PROBLEMATIKA VELIKIH INDUSTRIJSKIH POSTROJEV — 12 ur, predavatelj: prof. dr. h. c. Anton Dolenc, dipl. inž.

Teme: elektroenergetski sistemi, kratek stik v omrežju, stikalnice, kabli, transformacije, režim napetosti, kompenzacija jalove moči, ozemljitev.

3. UVAJANJE RAČUNALNIŠKOV V AVTOMATIZIRANE PROCESE — 12 ur, predavatelj: dr. Silvin Leskovar, mag. inž.

Teme: smisel in neobhodnost avtomatizacije proizvodnih procesov, programsko vodenje procesov in sistemi elektronske signalizacije, procesna obdelava podatkov v realnem času, identifikacija, modeliranje in optimiranje proizvodnih procesov, kompleksna avtomatizacija proizvodnih procesov, sposobnost naše industrije za reševanje problemov avtomatizacije procesov.

4. SEDANJE STANJE IN TENDENCE RAZVOJA EMP (elektromotorskih pogonov) — 8 ur, predavatelj: prof. Mesud Ibrahimpašić, dipl. inž.

Teme: definicija področja elektromotorskega pogona, statična in dinamična stanja, sklopi strojev v EMP, stroj kot del proizvodnega sklopa, vpliv metalurške tehnologije na razvoj električnih strojev, bodoči razvoj EMP.

5. OSNOVE REGULACIJSKE TEHNIKE ZA EMP — 20 ur, predavatelj prof. dr. Rafael Cajhen, dipl. inž.

Teme: osnovne definicije, vrste regulacij, prenosne funkcije električnih strojev ter odprtih in zaprtih regulacijskih krogov, statične in dinamične lastnosti regulacijskih krogov, stabilnost, optimiranje.

Seminar II.

1. SESTAVNI DELI REGULACIJSKIH KROGOV — 36 ur, predavatelj: dipl. inž. Matija Seliger in

sodelavca mag. dipl. inž. Dušan Hudnik ter dipl. inž. Tomislav Rančič.

Teme: elementi: tranzistor, dioda, tiristor, integrirana vezja, pasivni elementi, energetska elektronika (med drugim tudi hitra stikala in zaščita), merilni členi, regulatorji, regulacijski sistemi (zgradba, sinteza, optimiranje, preizkušnje).

2. SESTAVNI DELI ELEKTROMOTORSKIH POGONOV — 18 ur, predavatelj: prof. dr. mag. Peter Jereb, dipl. inž.

Teme: krmiljenje hitrosti vrtenja trifaznih motorjev (tendence razvoja), magnetni ojačevalniki, strojni ojačevalniki (amplidin, magnicon, rapidin), strojni dajalniki (selsin, tahodinamo), zaščita motorjev (pretokovna, bimetalna).

3. UPORABA BREZKONTAKTNIH LOGIČNIH ELEMENTOV ZA AVTOMATIZACIJO — 22 ur, predavatelj: prof. dr. Rafael Cajhen, dipl. inž.

Teme: osnove digitalne tehnike, definicije logičnih operacij in osnovni logični členi, D/A in A/D pretvorniki, problematika uvajanja, osnove in projektiranje, problematika motenj in njih odpravljanje, organizacija krmilnih sistemov, pregled razpoložljivih sistemov in izvedb na tržišču, vrste digitalnih krmilij, napotki za projektiranje.

4. TEHNIČNA DOKUMENTACIJA — 4 ure, predavatelj: doc. dr. Ivan Ilič, dipl. inž.

Teme: sestavni deli projektne dokumentacije prikazani na primeru iz prakse, prikaz tokokrogov v dokumentaciji (regulacijski, logični in signalni tokokrogi). Rekonstrukcija dokumentacije.

ELEKTROMOTORSKI POGONI V ŽELEZARNAH — 16 ur, predavatelj: doc. dr. Ivan Ilič, dipl. inž. in prof. dr. h. c. Anton Dolenc, dipl. inž.

Teme: enosmerni stroj kot element regulacijskega kroga (med drugim tudi posledice napačnih vezav, določanje nevtralne cone, preizkušnje stroja brez oznak ipd.), šrage motor (praktični problemi, previjanje, določanje pravih vezav, ipd.), problemi komutacije pri enosmernih strojih pri udarnih obremenitvah (med drugim tudi preizkušnje, vzdrževanje komutatorjev, ipd.), strojni skupki (Ward-Leonardov sistem, usmerniški enokvadrantni pogon, usmerniški štirikvadrantni pogon, statične in dinamične karakteristike), tipske rešitve v sodobnih železarskih pogonih.

Za izvedbo prvega seminarja je bila sklenjena med Slovenskimi železarnami in fakulteto za elektrotehniko v Ljubljani posebna pogodba. Po tej pogodbi se fakulteta za elektrotehniko obvezuje, da bo organizirala seminar za 87 slušateljev v eni skupini in pripravila ustrezno in kvalitetno strokovno literaturo v obsegu 630 tipkanih strani na slušatelja. Slovenske železarne pa se obvezujejo plačati za to uslugo 268.560,00 dinarjev. Vsaka železarna plača sorazmerni delež številu slušateljev.

Posamezne železarne so planirale naslednje število slušateljev:

— 43 slušateljev iz železarne Jesenice,
— 20 slušateljev iz železarne Ravne,
— 24 slušateljev iz železarne Štore.

Iz železarne Jesenice je bila planirana naslednja udeležba:

— 28 slušateljev iz obrata elektro vzdrževanje,
— 5 slušateljev iz obrata RTA,
— 2 slušatelja iz obrata elektro energija,
— 8 slušateljev iz sektorja za novogradnje.

Seminarja pa se je udeleževalo:

— 29 slušateljev iz obrata elektro vzdrževanje,
— 5 slušateljev iz obrata RTA,
— 2 slušatelja iz obrata elektro energija,
— 5 slušateljev iz sektorja novogradnje.

Prvi seminar se je pričel 28. marca. V imenu fakultete za elektrotehniko je ob otvoritvi seminarja spregovoril dekan fakultete za elektrotehniko profesor dr. Marjan Gruden. V svojem pozdravnem govoru je izrazil zadovoljstvo, da se je zbralo toliko strokovnjakov iz Slovenskih železarn na dopolnilnem izobraževanju in poudaril, da na področju elektrotehnike lahko učinkovito in uspešno deluje le strokovnjak, ki je osvojil dovolj teoretičnega znanja. Pričujoči seminar pa naj bi nam prav to potrebno teoretično znanje dopolnil in razširil.

V imenu Slovenskih železarn je ob otvoritvi seminarja pozdravil navzoče glavni direktor železarne Jesenice Peter Kunc. Tudi on je izrazil zadovoljstvo nad tem, da se je zbralo toliko strokovnjakov iz vseh Slovenskih železarn z namenom, da si razširijo strokovno obzorje in s tem zagotovijo uspešnejše delo naših kolektivov. Izrazil je moralno in materialno podporo takim akcijam, ki vodijo k še bolj učinkovitemu delu naših delovnih kolektivov. Otvoritvi seminarja sta v imenu Slovenskih železarn prisostvovala še glavni direktor železarne Štore Tugomir Voga in direktor TOZD VET Miroslav Noč.

Obravnavana snov na prvem seminarju je razvidna iz navedenega programa. Pred pričetkom predavanja vsakega predmeta je vsak slušatelj dobil pripadajočo literaturo. Tako smo lahko nemoteno in pozorno spremljali predavanja.

Pri sestavljanju programa smo se srečali s problemom katerega nivoja predizobrazbe prilagoditi program predavanj. Struktura predizobrazbe je bila precej raznolika, saj je zajemala visokokvalificirane elektrikalce, tehnike, prvo in drugo stopenjske inženirje. Literatura in predavanja so bili kvalitetno tako prirejeni, da je lahko vsakdo sledil podajani temi. Tisti z višjo izobrazbo, ki jih katero od predavanj tem bolj zanima, so v literaturi dobili napotke, kje lahko dobijo dodatno in znanstveno bolj obširno obdelano snov iz predavane predmeta.

Snov prvega seminarja je podala splošen pregled čez elektromotorne pogone v železarnah. Sistematično so bili razčlenjeni nekateri osnovni pojmi s področja regulacije enosmernih pogonov, žerjavov, energetska problematika velikih železarn, ekonomska investicij ter uvajanje računalnikov v avtomatizirane procese.

Izvedeni program predavanj na prvem seminarju je v skladu s potrebami znanja v Slovenskih železarnah. Smatramo, da je bil seminar uspešen, da smo dobili osnovni pregled nad temami, ki jih bomo morali na bodočih seminarjih in z lastnim študijem še poglobiti, da bo na osnovi pridobljenega znanja vsakdo lažje pristopal k razreševanju posameznih nalog. Seveda pa se moramo zavedati, da je bilo v teh 60 šolskih urah možno podati le splošen pregled nad

snovjo s področja elektrotehnike, ki jo moramo še močno poglobiti. Prvi naslednji korak k temu cilju bo drugi seminar, ki se bo pričel predvidoma v novembru 1975. Temu naj bi sledili še drugi. Poleg tega pa bo potrebna povečana iniciativa posameznika za poglobljanje strokovnega znanja. Taki seminarji pa osebno iniciativo prav gotovo povečujejo in s tem še enkrat potrjujejo svojo upravičenost.

Prvi seminar po programu ni predvideval zaključnega preizkusa znanja. Drugi seminar, ki se bo pričel v jeseni pa predvideva po končanih predavanjih in vajah tudi individualni test, ki naj pokaže koliko znanja je posameznik osvojil.

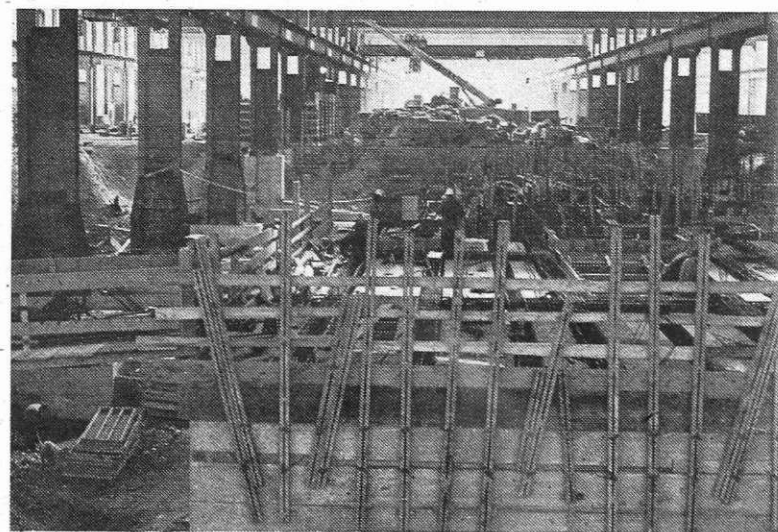
Prvi seminar je trajal deset dni in sicer v petkih in prostih sobotah. Zaradi odsotnosti vsega strokovnega kadra iz obrata elektro vzdrževanje (v drugih obratih je bila odsotnost manjša) v petkih in prav tako v sobotah, smo delo organizirali tako, da so vodje oddelkov EV na dan predavanja pred odhodom v Ljubljani prišli v tovarno in ugotovili potrebo po prisotnosti v tovarni. V času remontov valjarne 2400, aglomeracije, električne peči, valjarne žice in štekla, pa je asistent ali vodja oddelka EV ostal na remontu. Tako smo v času celotnega seminarja zagotovili nemoteno obratovanje.

V petkih so predavanja trajala od 9.30 do 18.30, v sobotah pa od 8.30 do 12.00 ure. V petkih so vsi udeleženci prejeli celo dnevno in povrnitev potnih stroškov, v sobotah pa pol dnevnice in povrnitev potnih stroškov. Priznati je treba, da je bila to dobra materialna stimulacija, ki je tudi vplivala na skoraj stoodstotno udeležbo na seminarju. Mnenja smo, da je prav, da se taki in podobni seminarji tudi v bodoče materialno stimulirajo na podoben način.

Da je ta oblika dopolnilnega izobraževanja pravilna, potrjuje tudi interes, ki ga kažejo druga podjetja za tako izobraževanje (Impol, Inženirski biro Ljubljana, Iskra in drugi). Seminar je pokazal še nekater druge pozitivne strani. Prvič smo se lahko zbrali vsi strokovnjaki elektrotehnike Slovenskih železarn in si izmenjali strokovne izkušnje iz prakse. Boljše medsebojno spoznavanje pa bo prav gotovo vplivalo tudi na izmenjavo kritičnih rezervnih delov, kadar bo nujna to narekovala.

Mnenja smo, da je prvi seminar dosegel svoj namen. Samoupravnim in individualnim izvršnim organom Slovenskih železarn pa se moramo zahvaliti za razumevanje in podporo pri njegovi realizaciji. Pričakujemo, da bomo tudi v bodoče v našem skupnem interesu deležni take podpore, da bomo tako pričeli vzpostavljati tesnejše vezi med univerzo in prakso ter tako kontinuirano presajali znanje iz šole v prakso in tudi po tej poti uresničevali cilje, ki so zapisani v ustavi.

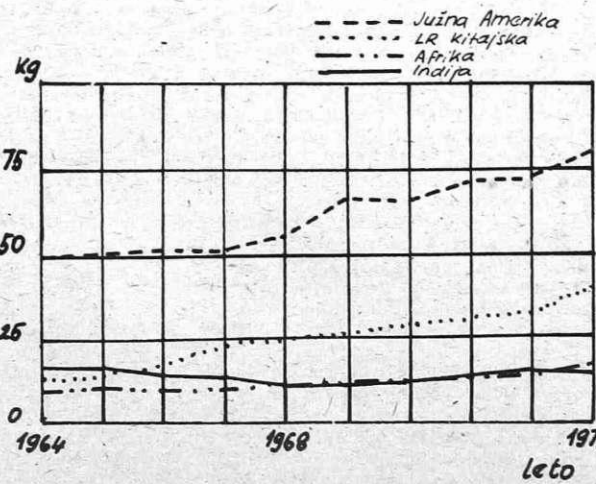
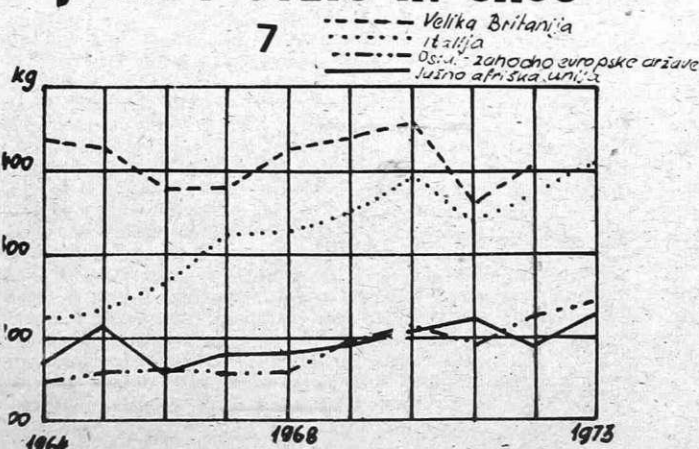
Anton Koselj

Dela znotraj hale nove hladne valjarne

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON

JEKLO V SVETU IN ČASU

VSEMIJSKA SONDA NA PLANET URAN

Agencija za vesoljske raziskave v ZDA NASA, je pred kratkim objavila projekt za znanstveno misijo na planet Uran. Istočasno je povabila znanstvenike iz vsega sveta, da ji sporočijo svoje predloge za izvedbo posameznih poskusov povezanih s to misijo.

Ta projekt predvideva, da bo 3. novembra 1979 startala proti Uranu vesoljska sonda tipa Mariner. Le-ta se je že zelo dobro izkazala pri raziskovanju Marsa, Venere in Merkurja. Sonda bo leta 1981 letela mimo planeta Jupiter in bo imela pri tem možnost izvesti opazovanja na njegovih notranjih lunah. Nato bo letela še štiri leta do planeta Urana, ki je 2,85 milijarde kilometrov oddaljen od sonca. Predvidevajo, da bo leta 1985 dosegla Uran v razdalji 24.000 km.

Uran je za Jupiterom in Saturnom tretji največji planet v sončnem sistemu. Premika se s srednjo hitrostjo 6,8 km/sek (zemlja 29,76 km/sek) in obkroži sonce v 84,02 letih (zemlja približno eno leto). (Nadaljevanje prihodnjici)

NEKAJ O POŠKODBAH HRBTENICE, KI NASTANEJO PRI DVIGANJU IN ROČNEM TRANSPORTU BREMEN

Podatki, ki smo jih dobili z analizo bolovanj naših delavcev v letu 1974 glede boleznih lokomotornega sistema predvsem pa hrbtenice, so precej zaskrbljujoči. Tako od 42487 izgubljenih dni v ZJ zaradi bolovanj odpade kar 9,35 % (3970 dni) na bolovanja zaradi bolezni hrbtenice (lumbago, lumbalgia, hernia disci, spondyloartritis, spondylitis, ischias, myofascitis lumbalis, itd.). Stanje, ki ga pokaže analiza evidence invalidske komisije, pa je še slabše. Kar 14,8 % od vseh invalidov III. kategorije je bilo invalidnih zaradi lumbalgie in podobnih bolezni hrbtenice.

Ker je to precejšnja materialna škoda za tovarno in prav tako za delavce, ki so prisiljeni bolovat (opomba - nekaterim so prav bolezni hrbtenice najbolj priljubljen vzrok za bolovanje), naj bo ta kratka obrazložitev vsaj v majhno pomoč pri preventivi teh skrajno neprijetnih bolezni.

Najprej je treba sploh vedeti kakšna je naša hrbtenica, kako je zgrajena, na kakšen način se lahko pregiba, kako lahko nosi težo in podobno.

FUNKCIONALNA ZGRADBA HRBTENICE

Hrbtenica je trupu opora pri sedenju, stoji in hoji, sestavljena je iz vreten skupno 33 do 34 (7 vratnih, 12 prsnih, 5 ledvenih in 3 do 4 križnih). Prvih 24 vreten je gibljivih, naslednji pa so zrasli med seboj v kost križnico in trtico. Skupna dolžina hrbtenice je okrog 75 cm, od tega pride 1/4 na medvretenčne ploščice (discus intervertebrales). Debelina teh medvretenčnih ploščic pada od spodnjega dela hrbtenice, kjer je debelina od 15 do 20 mm, navzgor, kjer so v vratnem predelu debele samo nekaj mm. Medvretenčna ploščica je sestavljena iz vezivnega hrustanca, ki ima v sredini še mehko zdrizasto jedro (nucleus pulposus), ki je obkroženo z močnim fibroznim prstanom. Ta fibrozni prstan onemogoča pretirane amplitude v gibanju hrbtenice. Medvretenčne (hrustančne) ploščice, ki omogočajo rast hrbtenice v dolžino, so pri otroku debele, pri odraslem pa tanke, velik pritisk jih lahko uniči in povzroči nepravilnosti v razvoju vreten (klinaste deformacije vreten). Zdrizasto jedro medvretenčne ploščice se ravna zaradi svoje spremenljive plastičnosti po zakonih, ki veljajo za tekočine. Napetost fibroznih prstanov pa drži jedro pod pritiskom tudi kadar ploščica statično ni obremenjena. Kadar pa na zdrizasto jedro nenadoma deluje močan udarec, razdeli napetost prožne membrane pritisk enakomerno na vse strani. Tako se udarec prestraže, ker se je pritisk porazdelil. Pri nenadnih močnih obremenitvah hrbtenice lahko ta fibrozni prstan počni in zdrizasto jedro se lahko izmuzne proti hrbteničnemu kanalu in pritisne tam potekajoče hrbtenjačne živce (hernia disci).

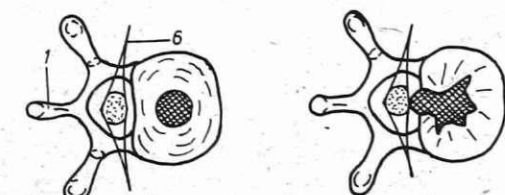
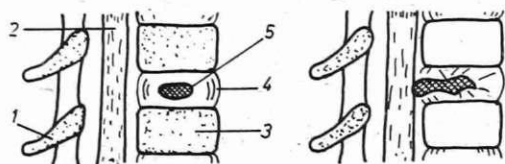
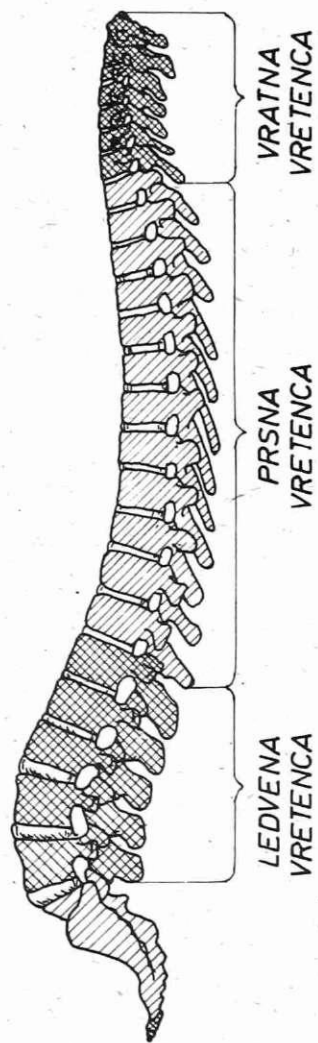
upogibamo naprej in nazaj ter tudi levo in desno.

Vretenca in medvretenčne ploščice skupaj oklepajo hrbtenični kanal, v katerem je hrbtni mozeg s svojimi ovojnicami.

OBLIKA HRBTENICE

Hrbtenica je v vratnem predelu ukrivljena naprej, v prsnem nazaj, v ledvenem spet naprej in v križnem nazaj - torej ima obliko dvojnega S. Krivino hrbtenice nazaj imenujemo kifoza, naprej pa lordoza, če pa je ukrivljena vstran, kar ni normalno, pa je to skolioza. Prav zaradi kifoze in lordoze se teža telesa razbije na dele in prenaša na večjo površino. Obe krivini sta v medsebojni odvisnosti - da se ne bi pokvarilo ravnotežje telesa, se pri povečanju lordoze poveča tudi kifoza in obrat-

HRBTENICA

Te medvretenčne ploščice omogočajo hrbtenici elastičnost in gibanje v več smereh. Delujejo tudi kot amortizacijski vložki pri stalnih in nenadnih pritiskih.

V vratnem predelu lahko hrbtenico obračamo na vse strani, v prsnem delu nagibamo predvsem v levo in desno, v ledvenem predelu pa jo

no. Lahko pa pride tudi do zmanjševanja obeh krivin - potem dobimo tako imenovani ravni hrbet.

Čez dan pritisk teže povečuje prečnike krivin (krivine so večje) zaradi tega, ker pritisk sile teže iz medvretenčnih ploščic iztiska vodo in jim s tem zmanjšuje debelino. Zaradi tega je telesna višina za dva

do tri cm manjša zvečer kot zjutraj po spanju.

V starosti se zaradi izgube vode v medvretenčnih ploščicah zmanjšuje višina in hrbtenica se upogiba naprej.

MEHANIČNI VZROKI DEFORMACIJ HRBTENICE

V toku dolgotrajnega sedenja ali stanja v sproščenem položaju so hrbtne mišice podvržene konstantnemu raztezanju. Istočasno se raztegujejo tudi vezi na hrbtne strani. Če so ti položaji pogosti in če temu ne sledi jačanje hrbtnih mišic, se te mišice raztegnejo in s tem oslabijo. Na tak način se organizem prilagodi novemu položaju, prav tako se pa prilagodi temu tudi mišice in vezi na trebušni steni. Ker se njihova prijemališča približajo, se mišica počasi krajša in hrbtne mišice, ki so nefiziološko raztegnjene nimajo toliko moči, da bi raztegnile te skrajšane mišice in s tem zmanjšale prsno krivino hrbtenice (kifoza) do normalnega položaja. Tako pride zaradi neaktivnosti hrbtnih mišic do tako imenovanih prsnih kifoze ali okroglega hrbta. Zaradi kompenzacije te krivine se ustvarjajo pogoji za nastanek ledvene krivine - lordoze (lahko je postopek tudi obraten).

Imamo pa tudi bočne deviacije hrbtenice, ki jih imenujemo skolioze. Pri mehnični analizi ločimo statično skoliozo in idiopatsko skoliozo.

Statična skolioza

Je neizbežna kompenzacija neenake dolžine spodnjih okončin. Če je ena noga krajša, se medenica obrne na stran krajše noge. Ker je hrbtenica povezana z medenico, ji mora slediti. Da bi se obdržalo ravnotežje se mora tudi hrbtenica nagniti na stran krajše noge in tako pride do skolioze med ledvenim in prsnim predelom hrbtenice. Ta skolioza izginje, čim se dolžine spodnjih okončin izenačijo.

Idiopatska skolioza

Lahko nastane v času rasti, ko proces zakostenevanja še ni končan in je čvrsti del aparata za gibanje občutljiv za popuščanje večjim pritiskom. Ta skolioza nastane zaradi stalnih pritiskov vzdolž vertikalne osi hrbteničnega stebla in ker mlad človek nesimetrično ustvarja svoje navade, to je, da obremenjuje samo eno stran, se obrača na boljše stran, drži glavo na eno stran in tako pritiski ne padejo na center vreten ampak na robove. Tak stalen pritisk je najbolj pogost vzrok adolescentnih skolioz. Če se z aktivnimi korekturnimi vajami to lateralno krivljenje hrbteničnega stebla ne zaustavi, ta krivina raste, ravnotežni položaj se kompenzira z rastjo drugih krivin.

Najpogostejše poškodbe hrbtenice predvsem v ledvenem (lumbalnem) predelu se zgodijo pri nepravilnem dviganju ali prenašanju bremen. Po podatkih švicarske zdravstvene službe je 15-20 % vseh obolenj in okrog četrtno vseh zgodnjih invalidnosti zaradi revmatskih bolezni. Vzrok teh bolezni je v malo primerih vnetje, pri 50-60 % vseh slučajev je vzrok degenerativne narave - to je zaradi starosti in prekomernega obremenjevanja in koriščenja hrbtenice. Med dela, pri katerih hrbtenica najbolj trpi se štejejo v prvi vrsti transportna dela. Čeprav je mehanizacija v polnem razmaku, pa je v starejših tovarnah, kot naša železnica, še zmeraj veliko delovnih mest, kjer se mora ročno opraviti mnogo transportnih del.

Transportna dela povzročajo velike statične obremenitve mnogih mišičnih skupin, posebno rok in trupa. Pri takih statičnih delih, to je pri delih v enem in istem položaju, so stisnjene žile zaradi skrčenih (kontrahiranih) mišic. Tako je zaustavljeno pretakanje krvi, zato pa je tudi dovod kisika in sladkorja oviran. Istočasno je tudi oddajanje kislih presnovkov materije onemogočen, zato se utrujenost pojavi zelo kmalu. Delo v istem položaju predstavlja za človeka posebno nefiziološko obliko dela, tako ni čudno, da je delovna sposobnost pogosto omejena prav zaradi mišic, ki opravljajo statično delo, a ne zaradi tistih, ki opravljajo dinamično delo (npr.: mišice rok, delo v gibanju, ipd.). Pretirana utrujenost ni zaželjena, ne samo zaradi zmanjšanja delovnega učinka, ampak zaradi nesreč, ki so zelo pogoste, ko pride človek v stanje utrujenosti predvsem proti koncu dneva.

Transportna dela ne obremenjujejo samo mišic, ampak pride tudi do prekomernega trošenja vezivnega tkiva, srca in ožilja. Po analizah številnih bolezenskih sprememb na najbolj obremenjenih sklepih med bančnimi uslužbenci in transportnimi delavci v Nemčiji, je prišlo do zaskrbljujočih podatkov.

Posebno zaskrbljujoči podatki so glede sprememb v ramenskem sklepu in na hrbtenici.

Za lumbago in ischias so smatrali dolgo časa, da sta infekcijsko-revmatične narave, vendar pa se vse bolj uveljavlja spoznanje, da do tega pride le s preveliko mehansko obreme-

SKLEP	Preventivni prikaz bolezenskih sprememb	
	Transportni delavci	Bančni uslužbenci
ramenski hrbtenica	98 %	37 %
komolčni	35 %	3 %
kolenski	32 %	13 %
kolčni	28 %	6 %
	12 %	5 %

nitvijo hrbtenice, ki ji sledi izpadanje discusov (medvretenčnih ploščic). Prav zaradi tega boluje letno okrog 4-5 % prebivalstva (obolenja prebivalstva za gripo je 6 %). Tu se vidi, kakšen razmah imajo ta obolenja in kakšna gospodarska škoda nastaja zaradi tega.

To bi se dalo preprečiti na več načinov: z mehanizacijo takih delovnih mest, z zmanjšanjem teže bremen, s pravilno selekcijo za taka delovna mesta. Že mehanizacija takega delovnega mesta ni mogoča, potem je treba zmanjšati težo bremen. Pri nas ženske dvigajo precej preveč, v primerjavi z drugimi državami kolikor je dovoljena teža (USA - 11,3 kg, ZR Nemčija - 15,0 kg, ZSSR - 20 kg).

Po izkušnjah, z ozirom na utrujenost in škodo zaradi pretiranega koriščenja lokomotivnega sistema, bi naj težja bremen, ki se v toku dneva mora večkrat prestaviti ali dvigniti, ne smela presegati za ženske 12 kg in za moške 18 kg.

Obremenitev petega ledvenega medvretenčnega diska osebe srednje postave pri dviganju s predklonjenim hrbtom, odvisne od nagibnega kota telesa in teže bremena.

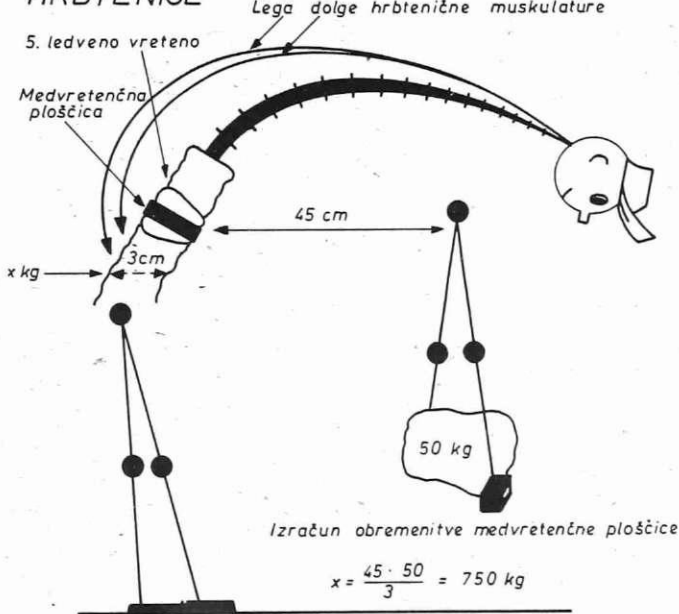
Nagibni kot telesa α	Teža bremena			
	0 kg	50 kg	100 kg	150 kg
= 0°	50 kg	100 kg	150 kg	200 kg
= 20°	150 kg	350 kg	600 kg	850 kg
= 60°	250 kg	650 kg	1000 kg	1350 kg
= 90°	300 kg	700 kg	1100 kg	1500 kg

PRAVILNA TEHNIKA DVIGANJA BREMEN

Nepravilna tehnika dviganja bremen največkrat privede do poškodb hrbtenice (lumbago, hernia disci, lumbalgia, ischias in podobno). Veči-

na delavcev dviga bremena tako, da se močno predkloni, prime breme in ga poskuša dvigniti. Pri tem pride do izredno velikega pritiska na medvretenčno ploščico med petim ledvenim in prvim križnim vretencem.

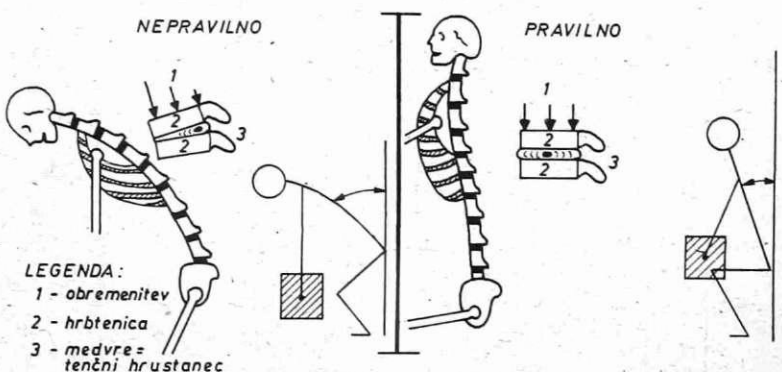
ZARADI NAPAČNE TEHNIKE DVIGANJA, NASTANE MOČNA OBREMENITEV LEDVENEGA PREDELA HRBTENICE

Tu vidimo, da pri normalno visokem moškem (cca 175 cm), ki dviga breme 50 kg na tak nepravilen, vendar najbolj običajen način, pride do obremenitve medvretenčne ploščice 750 kg! Ta obremenitev pride samo na notranji del medvretenčne ploščice,

ce, ki se zaradi visokega pritiska samo na en del klinasto deformira in tu pride včasih do počenja »fibrozne prstane«, ki je v bistvu medvretenčna ploščica in jedro (nucleus pulposus) steče, v hrbtenjačni kanal, kjer seveda pritiska na mehko hrbtenjačo.

ROČNI TRANSPORT

LEGENDA:
1 - obremenitev
2 - hrbtenica
3 - medvretenčni hrustanec

DNEVI PRED 11
KONCEM VOJNE Ivan Jan:

(Iz kronike Kokrškega odreda)

Nekdo je izkoristil zmedo in med olje, ki so ga uporabili za toliko željeno solato, dolil neko mešanico. Večina tistih, ki je jedla solato, je potem nevarno zbolela. Dr. Šarec, ki so ga poklicali iz Radovljice, jih je komaj rešil. Politkomisar Martin Prešeren pa je le za las ušel smrti. Povzročitelja tega niso dobili, a ga v mislih na svobodo in zaposleni z številnimi zadovoljstvi, tudi niso dosti iskali. Bilo pa je opozorilo, da se je tudi v tem času treba varovati. Desetega maja so nemški in vlasovski transporti odšli naprej, vendar od Jesenic dalje niso mogli, ker so iz kranjskogorske strani že prišli oddelki IV. armade. Tudi policijo iz Poljč je doletel konec pri Hrušici nad Jesenicami. Zajele so jo enote IV. armade. Tudi tiste transporte, ki so se vrnili nazaj proti Kranju, so zajele enote IV. armade.

Dokler pa prek Vršiča še ni bilo močnih oddelkov te armade, je bilo z umikajočimi se transporti tudi na Jesenicah težko. Razen predstavnikov oblasti in nekaj varnostnikov, ni bilo tam nobene vojaške edinice.

Kljub temu pa so nekateri politični delavci s pomočjo aktivistov ustavili in razorožili več transportov. Od nemških oficirjev so odločno zahtevali popolno predajo in se nekajkrat pri tem poslužili tudi zujčarje. V bregu nad postajo so namreč naredili nekaj lesen »topov«, ga zakamufirali in obrnili »ceva« tako, da je gledala proti postaji. Tovariši, ki so se pogajali z Nemci so samozavestno zagrozili, da bodo začeli streljati tudi s topovi, če se ne udajo. Čas je bil na strani osvoboditeljev in tako se je tudi tu steklo brez žrtev, ujetnike pa so potem razorožili.

Končno je tudi Radovljica in njena okolica svobodno zadihala in po mestu so spet zavihrale slovenske zastave, ki so pozdravljale osvoboditelje ter predstavnike svoje oblasti.

Zdaj bi bilo najbolje, da bi ta del odreda, ali vsaj večina, skušala zasesti cesto od Tržiča proti Ljubljani, a tega niso storili. Skozi Tržič in čez Ljubelj na koroško stran so se valile dolge kolone nemške vojske, policijski oddelki, ustaši, četniki in domobranski transporti. Prav tako je bilo na cesti skozi Kokro in čez Jezersko. Cesta čez Ljubelj je bila najboljša in najkrajša zveza iz Avstrije prek Karavank in vse do morja oziroma obratno. Na vojaških zemljevidih tretjega rajha je bila imenovana kot strateška cesta št. 333.

Zaradi pomanjkanja partizanske vojske so bežeče kolone neovirano odhajale skozi Tržič. Že od začetka aprila 1945 so občestja med Tržičem, Ljubeljem in Jezerskim varovale močne policijske in domobranske zasede in pobočnice.

Nemci in njihovi pomočniki naj bi na umiku in pred odhodom rušili in uničevali razne objekte in ljudi. Požgali naj bi tudi Tržič, porušili komunikacije, zadušili interniranje v predoru pod Ljubeljem, pobili zapornike in Begunjah ter na vsakem koraku škodovali krajem in ljudem. Toda — vseh teh načrtov ob približevanju naših enot niso mogli več izpeljati. Polega tega pa je bila njihova vojska sita bojevanja in nasilstev.

Vendar pa je nevarnost narasla zaradi vse večjega števila takih vojščakov, kot so bili Vlasovci,

četniki, ustaši in domači domobranci. Vse to se je zdaj valilo proti Karavankam, da bi ušli enotam III. in IV. armade, ki so pritiskale za njimi.

Po dinamičnih spopadih in dogodkih v Bistrici in okoli nje ter ob Dravi, je kokrški odred prišel v Celovec že 8. maja 1945 popoldne. Poleg prvih oddelkov kokrškega odreda in tamkajšnjih političnih delavcev, je bil kokrški odred med prvimi partizanskimi enotami, ki so prišle v glavno mesto Koroške. Tja se je del odreda pripeljal z vlakom, kajti železniški most niso nadzirale ne angleške ne nemške sile. Sovražnik je bil tedaj zaposlen na vzhodnem predelu Koroške, odkoder so pritiskale tja enote IV. operativne cone in takoj za njimi tudi divizije III. armade. Ravno zaradi tega je kokrški odred prišel v Celovec brez

5

JOŽE ULČAR-MIRO
MLADA ČETA »1941«

Poleg upornih je bilo tudi nekaj takih, ki so veljali pred polomom za trdne narodnjake, ki pa so si sedaj pripeli kljukaste križe in visoko dvignili roke v nacistični pozdrav. Strmeli smo in si nismo mogli razlagati teh dogodkov, ki so v nekaj dneh tako spremenili podobo naše dežele. Med ljudi, ki so se pred nekaj tedni še imenitno razumeli, so bile postavljene nepremagljive pregrade.

Mladinska skupina, o kateri teče beseda, se je začela sestajati bolj iz potrebe, da zatre svojo notranjo bolečino, ki je kot žgoča rana neutrudno divjala v naših srcih. En del skupine se je sestajal pri Rusovih na Gmajni, ali kot se zdaj reče v Jermaneci. Ta zavedna in napredna družina je bila dolgo časa center in gonilna sila nam vsem, ki smo sodelovali v tej uporniški skupini. Oba sinova Janko in Tomo (oba padla) sta bila starejša in sta nekaj več vedela o nacizmu in nevarnosti, ki jo s seboj prinaša. Janko je imel tudi nekaj komunistične literature. Poleg tega je bil tu Alojz Knaflič, ki je bil takrat varilec v konstrukcijski delavnici KID in je delal skupaj z Matijo Verdnikom, pa še Stanko Knaflič, Alojz Knaflič drugi in Rusovi hčerki — Reška in Julka.

Drugi del skupine se je formiral v Gradu, to je v ožjem centru Bleda. V tem delu skupine so bili Ludvik Bem, Boris Bem, Božo Benedik, Janez Vidic, Alojz Pintar, Stanko Vrhunc in morda še kdo. Menim, da je bil vodja tega dela skupine Ludvik Bem, ki je neustrašen in preudaren užival veliko zaupanje nas vseh.

Najbrže nihče ne bi znal povedati, komu se je utrla misel, da bi kazalo zbirati orožje, ki ga je odrgla stara jugoslovanska vojska. Prav gotovo pa je bil ta sklep posledica neuničljivega optimizma, ki je prihajal do izraza na naših sestankih. Spomnim se, da se je govorilo, da Nemci ne bodo zdržali, da je tu še Sovjetska zveza, itd.

Skratka tistih »da-jev« je bilo toliko, da bi vsak, ki ne bi poznal raz-

strela. Naslednji dan je bila razglašena nemška kapitulacija, kokrški odred pa je prišel pod poveljstvo koroškega vojaškega področja.

V naslednjih dneh, ko so bili odredovci razporejeni v razne kraje in v razne enote, so prišli na sled tudi bežečemu generalu Rupniku in škofu dr. Rožmanu. Skupina odreda združena z organi OZNE za Koroško je zvedela, da se ta dva zadržujeta pri gestapovcu Čebulju v Vrbi ob Vrbskem jezeru. Pohiteli so tja z dvema oklopnima avtomobiloma — tedaj tega ni več manjkalo, toda ustavili so jih Angleži. Z razgovori so jih zadrževali toliko časa, da so se iskani vojni zločinci lahko umaknili. Na Čebuljevem stanovanju so našli le še uniformo SS ter toplo posteljo. Zvedeli so, da je pravkar še ležal v njej zloglasni Maier-Kaibich, Hitlerjev strokovnjak za raznarodovanje in pomemčevanje Po številnih dogodkih so se vsi naši borci in politični organi 21. in 22. maja 1945 morali umakniti iz te pokrajine.

Velike sile so že v oktobru 1944, dokončno pa v februarju 1945 sklenile, da bo meja med Avstrijo in Jugoslavijo — ter s tem s Slovenijo ostala na črti, kjer je bila 1937 leta. Take so bile igre in interesi velikih zveznikov.

Res pa je, da so Angleži, ki naj bi sprejeli in zaščitili bežeče domobrance, le-te v zaprtih vagonih vrnili nazaj v Slovenijo. Skozi karavanski predor so se pripeljali na Jesenice in naprej, kjer je velik del prišel v roke pravice.

KONEC

— Vsega ne smemo jemati tako resno, življenje je že tako dovolj grenko. Golob, saj sem rekel kar tako.

— Te reči niso kar tako. Ne rečem, dobra in zanesljiva ženska je, ampak živa kot žerjavica.

Golobovi otroci so bili še majhni, zato je Aleš nerodnost, ki jo je naredil, hotel ublažiti.

— Si pa zato dolgo fantoval in užival dosti lepega. Kdo lahko razume ženo bolj kot ti. Nas pogled, našo generacijo. A kaj bi tožila; čas nam je z grenkobo vred prinesel tudi možnost, da naredimo nekaj več kot drugi.

Golob pa s tem še ni bil zadovoljen.

— Rekel sem ti, da grem s teboj, če je sila. Če ni, povej! Drugo pa pustiva!

To je bil trenutek, da je Aleš rekel:

— Saj ti pravim, da si tu potreben. Oba z ženo bosta že ukrenila, da ne bo kaj narobe. Za vsak primer pa le pazi. Boš videl, kmalu se bo vse skupaj odvozilo.

— Reci, kar hočeš, a tako mi je, kot bi mi gorelo pred očmi, pa zaradi zvezanih rok ne morem gasiti.

— Tudi meni je bilo tako, preden sem odšel v gozdove. Bil sem prepričan, da bo vojske res v treh, štirih mesecih konec. Zdaj se mi jasni z vsakim dnem bolj. Kaj pa Koritnik? Kakšen človek je to?

— V njegovem življenju je vse zaslužek, trgovina. Imeti čim več. Zakaj vprašuješ?

— Rad bi se o nečem prepričal!

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

7

— Ako misliš iti tja, ti odsvetujem. V gostilno zahajajo Nemci.

— Potem pa naj pride na pogovor. Bi ti to uredil?

— Poskusim lahko, a ne verjamem, da bo kaj, se preveč boji.

— Tako? In še nevarneje utegne biti. Kdo ve, kaj bi lahko pripeljal s seboj. Poiskati ga bo treba doma.

— Rekel sem ti, da premisli. Veliko bi tvegalo.

— Golob, doslej smo se naučili že marsičesa. Nikomur ne bo prišlo na misel, da se prav v takem gnezdu lahko prikaže kak partizan.

Golob je prikimal:

— Misel ni slaba, a pazi se vseeno!

— To prepusti meni, ti pa raje kako noč prespi na senu. Če te bodo morda iskali, od tam še vedno lahko uideš, je rekel Aleš in se izgubil v temo.

Golob ponoči skoraj ni zatislil očesa. Filipa, ki je bil nekaj let mlajši od njega, je poznal že dolgo. Po opravljeni kmetijski soli se je Golob trdno oprijel kmetovanja in si z leti s pridnostjo utrdil domačijo. Filip pa je šel po svetu, nemiren, kakor je bil vedno. Golob se nikoli ni hotel ogrevati za različne politikante, Filip pa je pokazal, da je rad s tistimi, ki imajo moč. Nekoč je Filip speljal Golobu dekle, ki bi morda postala njegova žena, pa mu je Golob kmalu nehote vrnil, ko se je oženil kar z dvajset let mlajšo, privlačno, prijetno in vedno nasmejanjo Rozo. Njena rožnata lica in njene okrogline so vznemirjale tudi Filipa. Vsi so se čudili, da je vzela toliko starejšega in manj izobraženega moža, kot je bila sama. Lahko bi dobila kakega inženirja, uradnika, kogarkoli, pa je le prišla k njim, se je Golob spominjal in tolažil večkrat ter užival ob njeni brhkosti, ki je kar izžarevala slo po življenju.

Ko je razmišljal o vseh mogočih nevarnostih, ki jih je gledal z drugačnimi očmi kakor Aleš, je spet zaslišal Rozin vabljivi smeh, s katerim je ukrotila radovedne policiste. Ta smeh ni bil samo krinka, je vrtalo v njem ljubosumje. Preveč ga pozna. Namenjen je bil čednemu podoficirju, ki jo je božal z očmi.

In ko ji je potem to očital, ga je zavrnila:

»Ti si pa dober! Zaradi teh nasmeškov si zdaj morda še doma!«

»Preveč prijazna si bila. Kakor da si pozabila, s kom imaš opravka.«

»Ne bodi smešen! Pa bi se jih ti otresel.«

Vedel je, da ima prav, vendar se je čutil ujet. Preveč živa in razposajena je znala biti zaradi svoje neugnane ženskosti. Prav gotovo bodo policisti že prišli, pa ne bo vedel, ali zaradi vohljanja ali zaradi žene ali zaradi obojega? Pa še Filip. Sprva je bilo prav, da so se shajali tudi pri njem, zadnje čase pa ni bilo potrebe, da bi posedal v kuhinji. Slep bi moral biti, da ne bi opazil njegovih pogledov in gluh, da ne bi v njenem glasu včasih ujel rahle vznemirjenosti. Morda je pa le preveč v skrbah zaradi nje. Toda njen smeh ga bo spravljal ob pamet. Nemara ga bodo dobili prav zaradi tega, ker ne bo dovolil, da bi se kdo vrtel okoli nje! Vendar pamet v roke! V gozd bo pobegnil. Alešu je laže. Tam dela po svoje in vsaj ve, da je vedno v nevarnosti!

Preden je zaspal, si še ni bil na jasnem, česa se bolj boji: ali aretacije ali Rozine obrambe. In Filipa mora imeti na očeh. Z Gorskim bo govoril, ta že ve, zakaj mu zaupa. In Aleš? O Koritniku je tudi nekaj govoril in o tem, da se mora kmalu vse skupaj razjasniti. Če bodo res prišli po Jurča in druge tri, njega ne bodo izpustili.

Tudi Filip to noč ni dosti spal. Ves nemiren se je premetaval po postelji. Čutil je, da mu Aleš več ne zaupa. In zakaj ne bi smel več hoditi h Golobu? Najbrž mu je to prišepnil Golob, ki je videti ljubosumen. Kaj pa, če ga je obiskal celo on? Ljubosumen človek je vsega zmožen. Kdo bi mogel še biti? Ženska prav gotovo ne. Nemci tudi ne delajo tako. Tat ni bil, ker ničesar ni zmanjkalo. Ali pa ga je prehitro prepodil? Zakaj pa je bilo potem razmetano perilo in nekaj starih časopisov? Moral je biti kdo izmed Aleševih, če ne on sam? Sluti, da je bil on. Je res že tako nezaupljiv?

Med zmedenim premišljevanjem je nekoliko zadremal in se spet prebudil. Najraje bi stopil h Golobu. Nemara bi tam dobil odgovor. Aleš gotovo ni daleč stran, a zdaj je nevarno.

Razmišljanje ga je utrudilo in topla noč ga je premagala, da je oznojen zaspal. Sanjalo se mu je, da je živ in mrtev hkrati. Vozil se je proti Zagrebu, vlak pa ni mogel nikamor. Premakal se je le toliko, da se je znašel v soteski in napadli so ga partizani.

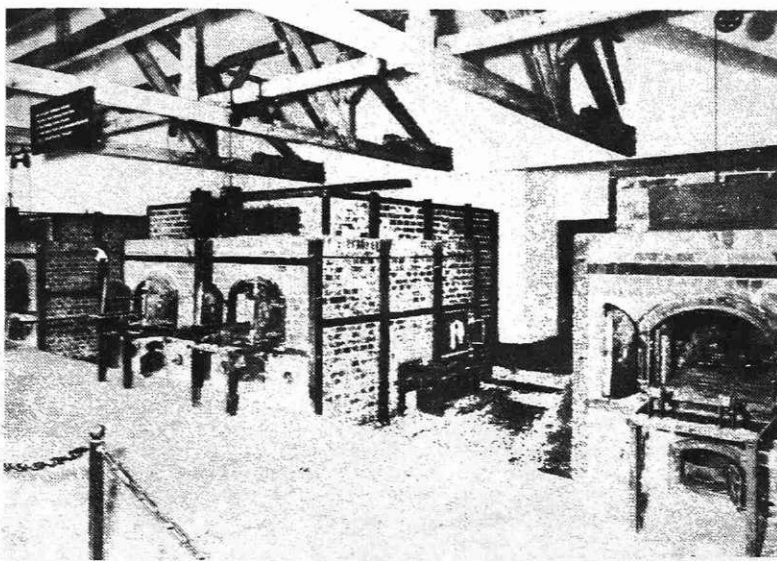
(se nadaljuje)

SODELAVEC — BOREC IN
INTERNIRANEC
PRIPOVEDUJE

3

— Še več bi lahko povedal. Povedal sem le nekaj primerov, katere smo doživeli in preživeli, toda ne brez posledic.

Ko sem napol zavesten ležal pri ograji in čakal kdaj me bo kdo od stražarjev ustrelil ali, da me bodo ponovno naložili na voz in odpeljali ali odvlekli v krematorij, sem nekje od daleč slišal streljanje vedno hujše in hujše. Nisem zanesljivo vedel ali se to dogaja zaradi oslabelosti v moji podzavesti, ali je res. Toda bilo je res. Prišli so Amerikanci in sicer 5. maja 1945. Preživele so spravili v barake, nas hranili in negovali. Tako sem doživel po tolikih dneh muke in trpljenja težko pričakovano svobodo.

Krematorij v taborišču Dachau

Tako je sklenil pripoved naš sodelavec, sedaj že v pokoju PETER OBID, skromen, toda zelo aktiven družbenopolitični delavec in po srcu dober, z velikim smislom in razumevanjem do tistih, ki so pomoči potrebni. Tudi danes bi delil zadnji kosček kruha, saj takega je naredilo trdo življenje in veliko trpljenje v prvem obdobju svojega življenja.

Povemo naj še to, da so bili poleg Petra še štirje bratje — Venčeslav, Jakob, Ignac in Rafael kot borci — partizani v narodnoosvobodilni vojski in da je Venčeslav tudi žrtvoval svoje življenje v NOV.

POTRJEJEN ODLOK O POBRATINSTVU MED OBČINO JESENICE IN OBČINO VALJEVO

Na ločenih sejah vseh treh zborov občinske skupščine Jesenice — zboru združenega dela, zboru krajevnih skupnosti in družbenopolitičnem zboru v ponedeljek, 7. julija, so soglasno sprejeli odlok o pobratenju občine Jesenice z občino Valjevo. Utemeljitev odloka, ki jo v nadaljevanju v celoti objavljamo, je podal predsednik komisije za medobčinsko sodelovanje in sodelovanje z zamejstvom pri občinski skupščini Joža Varl.

Odlok, ki je danes predložen v sprejem vsem trem zborom občinske skupščine, ima v tovrstni praksi svojstven, izjemen primer. Saj sprejemamo dokument, ki so ga občani naše občine in prebivalci občine Valjevo začeli uresničevati že pred 34 leti in ga v tem času izpračali v narodnoosvobodilni borbi in ljudski revoluciji, v obnovi in izgradnji naše skupne domovine — Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Ko so julija 1941 Valjevci in okoličani našim izseljencem z Jesenic, okrog 350 po številu, ki jih je fašistični okupator pregnal iz svojih domov, tako gostoljubno nudili svoj krov in tako bratsko delili z njimi vse tegobe pregnancev, se je začel pisati odlok — listina o pobratenju med našo in valjevsko občino. Brat-ski in prijateljski stiki so, ne glede na veliko geografsko oddaljenost, ne le ostali pristni in živi, temveč so se vsa ta leta krepili in razširjali ter se prenašali na mlajše rodove in vse občane obeh občin. Se več, bratstvo in prijateljstvo, skovano in prekajeno v narodnoosvobodilni borbi, se je kakor žareča lava razlilo po vseh naših republikah in pokrajinah. Postal je največji kapital samouprave

ne socialistične Jugoslavije in najmočnejše orodje proti komurkoli, ki bi segel po naši svobodi in neodvisnosti.

Občina Valjevo danes šteje okrog 80.000 prebivalcev, samo Valjevo, ki leži ob reki Kolubari, pa okrog 40.000. Kakšen izreden razvoj tega mesta je bil dosežen po osvoboditvi, kaže dejstvo, da je imelo Valjevo pred drugo svetovno vojno le okrog 13.000 prebivalcev, od tega je bilo zaposlenih 3.400 oseb, danes pa je zaposlenih okrog 17.000 oseb. V mestu prevladuje kovinsko predelovalna industrija. Poleg tovarne Krušik, ki je največji proizvajalec tekstilnih strojev v državi, poleg vodovodnih armatur in jeklenih akumulatorjev, so se po osvoboditvi v mestu razvila številna podjetja in tovarne. Med največja valjevska podjetja sodi industrijsko kmetijski kombinat Srbijanka. V okolici Valjeva pa se predvsem ukvarjajo s kmetijstvom, in sicer s pridelovanjem pšenice, malin in koruze. Danes imajo elektrificirane vse vasi, zgradili in asfaltirali so ogromno cest, okrog 7.000 novih stanovanj itd.

Valjevo in okolica imata bogato kulturno zgodovino in sta posejana s številnimi kulturno-zgodovinskimi spomeniki. Zelo imajo razvito šolstvo, različne kulturne in prosvetne ustanove. Mesto ima svoj časopis — tednik Naprijed, svojo lokalno radijsko postajo itd., itd.

Moderno delavsko gibanje se je v Valjevu začelo že leta 1903 z ustanovitvijo delavskega društva. Že 25. junija 1941 je bil formiran Valjevski partizanski odred, nekaj dni za tem je odred imel že štiri čete. Radževska partizanska četa Valjevskega odreda je izvršila prvo oboroženo akcijo po odločitvi CK KPJ, 4. julija, da se prične z oboroženo vstajo. Žikica Jovanović-Spanac je 7. julija 1941 izstrelil smrtonosne strele na žandarje v Beloj Crkvi in zato se ta dan v SR Srbiji praznuje kot dan ustanka. Temu so sledile številne oborožene akcije valjevskega odreda, ki je že v septembru 1941 skupaj z drugimi enotami v Zahodni Srbiji ustvaril prvo svobodno partizansko ozemlje, kamor je prišel tovariš Tito iz Beograda. Ta odred, ki je v jeseni 1941 štel okrog 3.000 borcev, je skoraj v celoti padel, le manjši del se je marca 1942 prebil v Bosno. Represalije okupatorja na tem območju so bile strašne. Tako so Nemci 27. novembra 1941 na Petem puku v Valjevu ustrelili 267 partizanov. Marca 1942 so na mestnem trgu javno obesili tri partizanske voditelje, med njimi Stevana Filipovića, kasnejšega narodnega heroja, katerega 16 metrov visok kip stoji nad Valjevom kot spomenik borcev revolucije. Mnogi naši izseljenci so se priključili tem partizanskim odredom in mnogi med njimi na tem območju tudi žrtvovali svoja življenja. Valjevo je bilo osvobodeno 15. septembra 1944, kot prvo osvobodeno mesto Srbije. Iz samega Valjeva je v narodnoosvobodilni borbi padlo 282 borcev, v mestu je bilo ujetih 2.179 oseb, v taborišča in zapore je bilo odpeljanih 420 oseb, v mestu samem je bilo ustreljenih 541 oseb in v okoliških vaseh 130, četniki pa so po okoliških vaseh poklali preko 50 oseb.

Nedvomno je teh nekaj karakteristik mesta in občine, s katero sklepamo pobratinstvo, potrebnih, da bomo spoznali, da sklepamo pobratinstvo z veliko občino, ne samo po obsegu in številu prebivalcev, temveč tudi po njenem prispevku v narodnoosvobodilni vojni in ljudski revoluciji, prispevku v obnovi in izgradnji samoupravne socialistične Jugoslavije, kot tudi njenem velikem prispevku v kulturno zakladnico jugoslovanskih narodov in narodnosti. Še posebno veličino pobratenju med našo in valjevsko občino, ki ga danes s sprejemanjem odloka formalno potrjujemo in ki ga bomo svečano podpisali na občinski praznik, pa daje letošnji jubilej — 30-letnica osvoboditve in zmage nad fašizmom.

Vsekakor pa je treba ob sprejemanju odloka o pobratenju med občino Jesenice in občino Valjevo poudariti, da s tem prevzemamo tudi obvezo in odgovornost, da skovano bratstvo in enotnost med obojema občinama razvijamo in krepimo dalje. Še bolj organizirano in načrtno bomo morali razvijati različne neposredne stike med šolami obeh občin, med kulturnimi društvi in organizacijami, med športniki, ustanovami in podjetji, razvijati različne gospodarske stike, z različnimi ekskurzijami in izleti spoznavati ta del Srbije, njihove navade in običaje, njihovo bogato kulturno preteklost in sedanost, izmenjavati medsebojne izkušnje in spoznanja ter podobno.

S predlogom odloka o pobratenju občine Jesenice z občino Valjevo na eni strani zaključujemo dosedanj 34-letni razvoj bratskih in prijateljskih odnosov med občani obeh občin, na drugi strani pa začnemo novo, poglobljeno, bolj organizirano in razširjeno osnovo nadaljnjega obdobja bratskih in prijateljskih odnosov z občani občine Valjevo.

NOV KATALOG — MONOGRAFIJA MUZEJA TALCEV V BEGUNJAH

Ob 30-letnici osvoboditve in zmage nad fašizmom, je v založbi občinskega odbora ZZZB NOV Radovljica in ob finančni sodelovanju kulturne skupnosti Radovljica, te dni izšel katalog — Muzeja talcev v Begunjah v 5.000 izvodih. Ta izredno kvalitetna in vsebinsko bogata publikacija predstavlja vrhunec dokumentarnega gradiva iz zadnje vojne na območju Slovenije, ki ga je uredil in oblikoval Lojze Gostiša, tekst pa je prispevala Mira Mihevcva. Izvirne fotografije je zagotovil muzej revolucije iz Ljubljane, nove posnetke pa je izdelal Milan Pogačar. Besedilo je v slovenskem, francoskem in angleškem jeziku, tako da bo katalog dostopen tujcem, ki množično obiskujejo begunjski muzej.

Kot svoj delež ob 30-letnici osvoboditve sta prispevala tiskarna Slovenija Ljubljana, ki je opravila grafične storitve, in založba Obzorja iz Maribora, ki je založila gramofonsko ploščo pri Helidonu z zvočnimi efekti, posnetimi iz begunjskih zaporov. Plošča je sestavni del kataloga, ki je že naprodaj v Muzeju talcev in pri TD Begunje po 60,00 din. Glede na izredno kvaliteto je katalog s ploščo primeren tudi za darila.

NOVICE

IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Koordinacijsko kadrovska komisija pri OK SZDL je v sredo, 27. obravnavala predloge kandidatov za vodje TOZD v tovarni Veriga Lesce, razpise za delovna mesta individualnih poslovnih organov v OZD LIP Bled ter imenovanja iniciativni odbor za kadrovanje v pedagoški poklic.

V okviru proslave 30-letnice osvoboditve v Begunjah, je v četrtek, 3. julija zvečer v mladinskem taboru v Krpinu svečano zapriseglo 70 mladih prostovoljcev teritorialne partizanske enote. V enoto se je prostovoljno priseglo kar polovica mladink.

Prejšni teden je bila v Golf hotelu na Bledu zvezna konferenca delegacij republiških in pokrajinskih združenj in društev skladateljev. Sprejeli so nov statut in izhodišča za resolucije, ki jih bodo sprejeli na svojem kongresu prihodnjega leta.

Na razširjeni seji sveta KS Radovljica so v sredo, 2. 7. sklenili, da bodo takoj razgrnili za javnost predlog načrta za mrliško vežico in zazidalni načrt za naselje Predtrg. Potrdili so tudi osnutek novega statuta, ki ga bodo dali v javno razpravo do septembra.

Delegacija KS Bled je na zadnji seji občinske skupščine ovrgla predlog odloka o zazidalnem načrtu za Jarše in zahtevala, da najprej institut Jožef Stefan iz Ljubljane strokovno preuči utemeljenost gradnje na tem delu Bleda, ki sodi med najbolj plodna zemljišča, prav tako pa mora dati svoje mnenje tudi kmetijska zemljiška skupnost.

Med bivanjem v Sloveniji je v nedeljo, 29. 6. obiskala radovljiško občino tričlanska delegacija Ukrajine. V spremstvu predstavnikov republiških sindikatov so se na Sobcu pogovarjali s sekretarjem občinskega sveta zveze sindikatov Vladom Matjašičem o sindikalni organiziranosti v delovnih organizacijah v radovljiški občini. Sovjetski gostje so si nato ogledali muzej talcev v Begunjah in Bled.

Predlog sklepa o dovolitvi uporabe dopolnilnega dela nad 5 do 7 delavcev pri zasebnih obrtnikih, so delegati zboru združenega dela občinske skupščine na zadnji seji potrdili, delegati družbenopolitičnega zbora pa zavrnili. Zaradi tega bo njun usklajevalni postopek, ki ga bodo opravili na zasedanju občinske skupščine šele jeseni.

V tovarni Veriga Lesce se je že novembra konstituiralo vseh šest TOZD. Sprejeti so bili statutarni sklepi kot temeljni akti, v juniju pa so razpisali tudi mesta za vodje TOZD, s čemer je začel sklepni postopek, ki bo opravljen še ta mesec.

V četrtek, 10. 7. bo zasedala skupščina občinske zdravstvene skupnosti. Na dnevnem redu bodo pripombe na samoupravne sporazume o vrstah in obsegu pravic iz zdravstvenega varstva in o pravicah iz zdravstvenega zavarovanja, o obsegu denarnih nadomestil in povračil, o prispevku uporabnikov zdravstvenega varstva. Med drugim bodo delegati obravnavali tudi problematiko zobozdravstvene službe in program varčevanja v združenem zdravstvenem domu Jesenice.

Izvršni odbor osnovne sindikalne organizacije tovarne Plamen v Kropi je na zadnji seji izrekel posebno priznanje in zahvalo dipl. ekonomistu Andreju Vidicu, ki je od lanskega avgusta do junija letos vestno in pošteno opravljal dolžnost v. d. direktorja.

Začetek turistične sezone je bil v juniju razmeroma obetajoč, saj so v primerjavi z lanskim junijem zabeležili več prometa. Poprečje je bilo 1800 nočitev, pretežno hotelskih gostov, medtem ko zasebne sobe tudi letos niso bile zasedene.

Okoli 700 m bohinjske ceste skozi Sotesko, ki so jo začeli popravljati že pretremi leti, so v juniju delavci Cestnega podjetja Kranj sicer začeli obnavljati, vendar so dela nenadoma zopet ustavili. To posebno razburja bohinjske občane in turistične delavce, ki kljub vsem obljubam ne morejo razumeti, da se ta odsek ceste nikakor ne more urediti.

Celodnevni izleta v Kumrovec, ki ga je v nedeljo, 29. junija organiziral klub zdravljenih alkoholikov, se je udeležilo 54 članov in njihovih svojcev. V Kumrovcu so si ogledali rojstno hišo predsednika Tita in Spominski dom borcev in mladine, kjer so poslušali predavanje in gledali dokumentarni film. V povratku so v Medijskih toplicah pripravili tovariško srečanje.

Nogometnega turnirja v počastitev dneva borca in 30-letnice osvoboditve v Radovljici se je udeležilo 11 ekip iz radovljiške občine, ekipe JLA iz Boh. Be. le in Radovljice ter ekipa Hajduka z Jesenic. Prehodni pokal pokrovitelja — Mestnega odbora ZZZB NOV Radovljica, je na slovesnosti na Mlaki prejela zmagovalna ekipa JLA Radovljica.

Na 13. občinskem atletskem prvenstvu, ki je bilo na blejskem stadionu je sodelovalo 123 tekmovalcev iz 13 društev in klubov. Najuspešnejši so bili tekmovalci iz Kamne gorice pred ekipo Podnarta in Begunj.

V Radovljici je bila seja koordinacijskega odbora društev invalidov za Gorenjsko, na kateri so sklenili, da bo letošnje srečanje gorenjskih invalidov, drugo po vrsti, 22. julija v Partizanskem domu na Vodiški planini. Posvečeno bo 30-letnici osvoboditve, pokroviteljstvo pa bodo prevzele poslovne enote Ljubljanske banke vseh gorenjskih mest.

V petek, 11. julija ob 19.30 bo v Bohinju Pod skalco, v organizaciji DPD Svoboda Tomaž Godec gostoval narodno zabavni ansambel Chepel Sisters iz Clevelanda (ZDA), ki pod vodstvom rojaka Edija Kenika dolga leta uspešno nastopa med našimi izseljenci v Ameriki.

V Bohinjski Češnjici so 22. junija gostovali člani dramske skupine DPD Svoboda Hrušica nad Jesenicami. V polni dvorani gasilskega doma so uprizorili veseligrro Kadar se ženski jezik ne suče.

Osnrednje gorenjske proslave 30-letnice osvoboditve, 4. julija v Begunjah se je udeležilo več tisoč nekdanjih zapornikov begunjske jetnišnice, njihovih svojcev, bivših borcev kokrškega in jeseniško-bohinjskega odreda, pripadnikov teritorialnih enot, JLA, organizacij, društev in občanov Gorenjske. Slavnostni govor je imel Martin Košir, pomočnik sekretarja za notranje zadeve SFRJ. Tudi na vseh ostalih prireditvah v Behunjah ob jubilejni proslavi je bila udeležba zelo dobra.

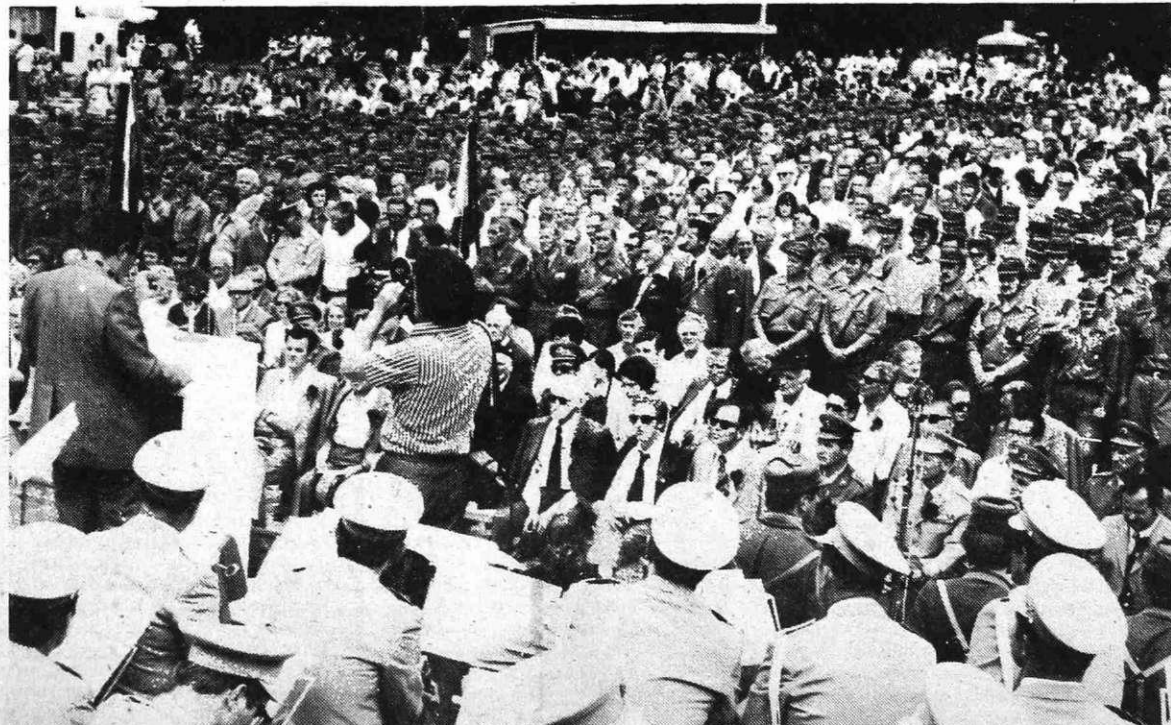
SVEČANOST V SPOMIN NA PADLE NA KURIRSKI POSTAJI GT-19

Nekdanji borci, delovni ljudje in občani Dvojega in Mojstrane in okoliških vasi so se v nedeljo, 6. julija, podali na Seduce nad Dvojem, kjer je bila spominska svečanost na mestu, kjer je med narodnoosvobodilno borbo stala kurirska postaja GT-19. Petega avgusta 1944 so Nemci nepričakovano napadli kurirsko postajo in pobili šest kurirjev. V ranih jutranjih urah so za svobodo izkpravili Stefan Prevc, Stan-ko Eržen, Zofija Zahler, Mirko Korbar in Andrej, ruski vojak, ki je ušel iz nemškega ujetništva. V spomin na ta strašen dogodek KO ZB NOV Dvojje Mojstrana vsako leto pripravi ob obeležju svečanost, ki je združena s praznovanjem dneva borca.

Preteklo nedeljo je nekaj več kot sto navzočih najprej pozdravil Slavko Vucela, predsednik krajevnega odbora ZB NOV. Za njim je Janez Svovljak opisal dogodek pred enaintridesetimi leti. V kulturnem programu so sodelovali učenci osnovne šole Mojstrana ter domači pevski zbor. Vojaki s karavle Belca so ob obeležju izstrelili častno salvo.

V popoldanskih urah je bilo zatem na prijazni domačiji pri Sedučniku tovariško srečanje nekdanjih borcev ter drugih občanov.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Del udeležencev velikega zborovanja v Begunjah, 4. julija

ČOPOVEMU JOŽU — V SLOVO

Nekje na vrhéh
v bližini zadnjih gnezd
in prvih zvezd
nekdo
s pobožno roko
sega po nedotaknjenih
stvaréh...

(Oton Župancič
v pesmi Na vrhéh —
Jožu Čopu
v spominsko knjigo)

Takrat sem kot »zelenec«
v gorah kar požiral planin-
sko literaturo. Dr. Julij
Kugy, dr. Klement Jug in
Čopov Joža so mi postali in
ostali vzorniki in učitelji za
vse življenje...

Osebnost sem se z Jožem
Čopom spoznal šele v svo-
bodni domovini. S svojimi
bogati izkušnjami, dobri-
mi nasveti, odkritostjo, po-
štenostjo, drznimi, vendar
premišljenimi dejanji v ka-
menitih rebah me je navdu-
šil in osvojil. Postal sva si
iskrena prijatelja.

Ko sem s prijatelji po-
navljal njegov steber v
triglaviški steni, smo bili po
težkem vzponu vsi enotne-
ga mnenja: Pred Jožem klo-
buk z glave! Plezalni vzpon,
ki še danes šteje med naj-
težje pri nas je Jože zmogel
prvenstveno leta 1945 s
Pavlo Jesihovo. Speljati
tako smer pri dvainpedese-
tih letih starosti, brez prave
kondicije (alpinistični
premor zaradi okupacije) z
netrenirano žensko, v ne-
znanem, previsnem svetu in
zadnje ključne težave izple-
zati sam, brez varovanja —
zmore res le mojster. Iskreno
sem mu čestital. V očeh
so se mu zalesketale solze
ganjenosti. Tako mehko
srce v tako kleni osebnosti.

In leta 1956, ko smo jese-
niški alpinisti preplezali v
Durmitorju dvajset prven-
stvenih smeri, je bil Jože
naš taborni vodja in sveto-
valec, ki je s skrbjo spreml-
jal vse naše podvige, se z
nami veselil uspehov in s
ponosom govoril o »svojih
fantih«. Tak je bil vedno in
povsod naš mentor Jože.

Jože Čop se je kot sedmi
od dvanajstih otrok rodil
27. marca 1893. Mladosti ni
imel rožnate, zelo zgodaj je
okušal kako trda in neiz-
prosna je bila takrat borba
za življenjski obstoj, za
vsakdanji kruh... Trdo
življenje ga je kovalo, obli-
kovalo, da je »postal tak
fant, da bi gore premikal«. Kot
delavec v valjarni žice
jeseniške železarne, kjer so
se vijugale žareče jeklene
kače, je živel v stalni
nevarnosti. Postal je spre-
ten in zelo dober delavec.

Se zelo mlad se je zapisal
goram, katerim se ni izne-
veril do smrti. S svojo
jekleno voljo, spretnostjo,
telesno močjo, resničnim
navdušenjem in zdravim,
prirojenim humorjem, je
igraje premagoval vse težje
preizkušnje in v skalnatih ste-
nah in grebenih naših gora.
Plezal je s takratnimi naj-
vidnejšimi Skalaši: Kved-
rom, Jugom, Volkajem in
drugimi. Pozneje pa je s
stalnimi partnerjama dr.
Mihom Potočnikom in dr.
Stanetom Tomiškom
opravil največ težkih in
novih plezalnih vzponov v
Julijcih. Niso jih imenovali
zastonj »zlata naveza«, saj
so vsi trije za svojo dejav-
nost v gorah zasluženo
prejeli zlate častne znake
Planinske zveze Jugoslavi-
je in Slovenije. Večino teh
vzponov je doživel opisal
dr. Potočnik v Planinskem
vestniku.

Simbolu slovenstva Tri-
glav pa je posvetil Jože naj-
več časa in dejavnosti.
Prek njegove severne stene
se je v svojem pedesetlet-
nem udejstvovanju povzel v
vseh smereh okoli tristo-
krat. Kdo od alpinistov ne
pozna njegovih najlepših
smeri v Triglavu: Gorenj-
ske smeri, Jugove grape,
Zlatorogovih steza, ter naj-
lepše in najtežje — Čopove-
ga stebra? Nove smeri pa je

začrtal tudi v Široki peči,
severozahodno in centralno
smer v Škrlatici, v severni
steni Mojstrovke, direktno
v Jalovcu in druge. Vsega
okoli 25 prvenstvenih! Slo-
venci smo majhen narod, ki
je posebno med drugo sve-
tovno vojno zelo težko
zbral potrebna finančna
sredstva za svoje najboljše
gornike, da bi se uveljavili
tudi v tujih gorah. S skrom-
nimi sredstvi pa je bil Jože
s prijatelji uspešen na Ma-
terhornu, Weisshornu, Do-
mu, Zinalrothornu, Mont
Blancu, La Meije, v Dolomi-
tih, v Wiesbachornu, Dach-
steinu, Grossglocknerju,
da, celo v alpskih gorah.
Zal takrat ni bilo denarja,
da bi Jože preizkusil svoje
sposobnosti v najvišjih go-
rah sveta — v Himalaji...

Jože je sodeloval v obeh
skalaških filmih V kralje-
stvu zlatoroga in Triglav-
skih strminah. Vse od za-
četkov svojega alpinistič-
nega udejstvovanja pa do
visoke starosti je bil akti-
ven in zelo poštvovalen
gorski reševalec, ki je us-
pešno sodeloval pri šte-
tilih reševalnih akcijah. Naj-
bolj pa se je izkazal prav
pri svojem najtežjem vzponu
v osrednjem triglav-
skem stebri, ko je po štirih
težkih bivakih izplezal sam,
šel po pomoč v Vrata in po-
magal do skrajnosti izr-
pan reševati svojo partne-
rico Pavlo Jesihovo. Višek
tovarištva in požrtvoval-
nosti. Udeležil, sodeloval in
vodil je mnogo alpinistič-
nih in reševalnih tečajev in
taborov. Ze prileten je z
ženo Mojco v Vratih vrsto
let skrbel za uspešno izved-
bo alpinističnih taborov.
Svoje znanje in bogate iz-
kušnje je prenašal na mladi
rod alpinistov in gorskih
reševalcev.

Čopov Joža je bil vse živ-
ljenje zavezan Slovenec,
nikoli hlapec tujcu. Ze po
prvi svetovni vojni je bil med
koroškimi borci, ki so se
borili za našo severno mejo.
Ze v aprilu leta 1941 ga je
nemški okupator zaprl v
Begunjah in Sentvidu. Oku-
pacijska leta je preživel v
Ljubljani v ilegalnem delu
tesno povezan z osvobodil-
no fronto.

Za svoje velike zasluge
tako v družbenopolitičnem
udejstvovanju, predvsem
pa za svojo izredno alpi-
nistično in reševalno aktiv-
nost je prejel Jože številna
odlikovanja Planinske zve-
ze Slovenije, Jugoslavije,
Bloudkovo nagrado, red za-
slug za narod in druga
odličja. O Jožu je mnogo pi-
sal dr. Potočnik, Lovšin pa
v knjigi V Triglavu in nje-
govi sosesčini in Gorskih
vodnikih v Julijskih Alpah.
Kot roman pa je obdelal
njegovo življenje Tone Sve-
tina v knjigi Stena.

Vso širšo slovensko jav-
nost je 28. junija letos pre-
tresla žalostna vest, da je
po daljšem bolovanju v 82
letu starosti Joževu zlato
srce prenehalo biti. Številni
njegovi prijatelji iz vseh
krajev naše ožje domovine,
tudi najvišji predstavniki
družbenopolitičnega življe-
nja in planinskih organiza-
cij so se poslavljali od umr-
lega, nepozabnega sina na-
šega naroda.

Ko smo Joža spremljali k
zadnjemu počitku je neneh-
no deževalo, mrzel veter je
ječal, gore so se ovijale v
turoben megleni plašč. Tu-
di narava je žalovala z vse-
mi njegovimi prijatelji. Na
tihem gorskem pokopališču
v Planini po Golico, v na-
ročju ljubljenih gora je nje-
gov zadnji počitek.

Pokojnemu vzorniku,
učitelju in prijatelju pa ob-
ljudljamo vsi, da ga bomo
ohranili v trajnem spomi-
nu!

Janez Krušič

O NADALJNEM RAZVOJU OTROŠKEGA VARSTVA IN VZGOJE TER IZOBRAŽEVANJA V JESENIŠKI OBČINI

Na tribuni komunistov prosvetnih in drugih družbenopolitičnih
delavcev jeseniške občine, ki je bila v okviru praznovanja TEDNA
KOMUNISTA, 23. junija, sta Vera Dulmin, predsednica skupščine
samoupravne interesne skupnosti otroškega varstva in Zdravko Črv,
predsednik skupščine temeljne izobraževalne skupnosti, govorila o
nadalnem razvoju otroškega varstva in o programu prehoda na celo-
dnevno šolo v jeseniški občini. Že v informaciji o poteku tribune smo
bralcem obljubili, da se bomo k tem vprašanjem, zaradi širšega inte-
resa še vrnili. V nadaljevanju povzemamo iz obeh navedenih referatov
najpomembnejše misli.

LETA 1980 75 ODSOTKOV VSEH OTROK V VZGOJNO VARSTVENIH USTANOVAH

V samoupravni interesni skup-
nosti otroškega varstva se združujejo
delavci po svojih temeljnih organi-
zacijah združenega dela, kmetje,
osebe, ki opravljajo samostojno go-
spodarsko in negospodarsko dejav-
nost, člani samoupravnih organiza-
cij in skupnosti, starši in občani v
krajevnih skupnostih. Vsi ti prispe-
vajo sredstva za družbeno varstvo in
vzgojo predšolskih otrok in dojen-
čkov in po svojih delegatih v skup-
ščini samoupravne interesne skup-
nosti sestavljajo zbor porabnikov. V
otroškem varstvu pa se združujejo
tudi delavci temeljnih organizacij
združenega dela, ki izvajajo naloge
družbenega varstva in vzgoje pred-
šolskih otrok in v skupščini samo-
upravne interesne skupnosti sestav-
ljajo zbor izvajalcev. Tak delegatski
sistem slehernemu občanu zagotavlja
ustavno pravico, da neposredno
odloča o sredstvih, ki so namenjena
skupni uporabi oziroma razvoju
otroškega varstva.

Sredstva skupnosti otroškega
varstva so predvsem prispevki delavcev
iz njihovega osebnega dohodka, ki
ga plačujejo po prispevni stopnji, ki
se določa vsako leto z družbenim do-
govorom. Poleg teh sredstev so še
prispevki kmetov in samostojnih de-
lavcev v gospodarski in negospodar-
ski dejavnosti, prispevki skupnosti
pokojniškega in invalidskega zava-
rovanja od neto izplačanih pokoj-
nin, prispevki TOZD, samoprispevki
in prispevki občanov ter volila in da-
rila.

Skupnost otroškega varstva je
dolžna skrbeti za razvoj otroškega
varstva in pripravljati ustrezne
programe razvoja ter v okviru svojega
finančnega načrta predvsem zago-
tavljati širjenje osnove družbenega
varstva predšolskih otrok. Seveda
pri tem izhaja iz spoznanja o nepre-
cenjivem pomenu zdravega in
ustvarjalno organiziranega otroštva.

Kljub razmeroma velikemu razvoju
družbenih oblik predšolske vzgoje
v občini po osvoboditvi, so še izredno
velike potrebe po novih površinah
oziroma zmogljivostih. Od 1.090
otrok, ki so bili rojeni v letih od 1968
do 1972, je v vzgojno varstvene
zavode zajetih 724 otrok ali več kot
polovico. V minulem šolskem letu so
zavodi morali odkloniti 124 prosil-
cev, od tega samo na Plavžu 88
otrok. Od leta 1973 do leta 1975 je
bilo rojenih 915 otrok, v vzgojno
varstvo na Jesenicah pa so lahko
sprejeli le 34 dojenčkov. Kljub temu
pa so vse razpoložljive kapacitete
prezasedene. K potrebam je seveda
treba pristeti tudi tiste otroke, ki se
zaradi različnih socialnih in druž-
benih razmer ne prijavljajo v orga-
nizirano varstvo. Prav tako ostaja
odprto vprašanje otrok v manjših
zasebkih, kot so Javorniški Rovt,
Planina pod Golico, Belca in drugih.
Vsaj drobec organiziranega družbe-
nega varstva bi lahko nadoknadili z
obiski raznih otroških prireditvev v
večjih naseljih in potujočim vrt-
cem vsaj enkrat tedensko.

Seveda pa je pri vsem tem izred-
nega pomena, ustvariti otrokom
enak razvojni start ob vstopu v ob-
vezno šolo. Raziskave so namreč
pokazale zelo pomembne razlike
med tistimi otroki, ki obiskujejo
vzgojno varstvene zavode in tistimi,
ki jih ne obiskujejo. Zato je
izrednega pomena, da v občini za
tiste otroke, ki niso zajeti v organi-
zirano varstvo, nudimo vsaj 240
urno malo šolo, ki naj bi čimprej
prerasla v celoletno malo šolo.

Iz vseh teh spoznanj in ugotovitev
ter demografskih podatkov so izha-
jali v samoupravni interesni skup-
nosti otroškega varstva, ko so načrto-
vali razvoj otroškega varstva za ob-
dobje 1976 — 1980.

V tem obdobju planirajo, da bodo
iz rednega vira dohodka, to je iz
prispevne stopnje od osebnega do-
hodka, z vsakoletnim povečanjem
za šest odstotkov, zbrali 22.675.000
dinarjev. S temi sredstvi bodo zago-
tovali redno dejavnost, ki zajema:
subvencioniranje skrbnin v vzgojno
varstvenih zavodih, odplačilo anu-
it, subvencioniranje varstva v dru-
gih družinah, prispevki za letovanje
socialno in zdravstveno ogroženih
otrok, izdatki za delo strokovne
službe in izdajanje sredstev za redno
obvezno rezervno. Za izgradnjo in
adaptacijo objektov za predšolsko
vzgojo tako ostane še 15.095.000 di-
narjev. Skupščina otroškega var-
stva, izvršni odbor in svet za progra-

miranje pri skupnosti so sestavili na-
slednji prioritetni vrstni red gradenj
in adaptacij:

1. Vzgojno varstveni zavod na
Koroški Beli s kapaciteto 160 otrok
in kuhinjo za 800 otrok, ki jo bo
koristila tudi osnovna šola v okviru
programa celodnevne šole;

2. Šest igralnic v stolpnici na
Plavžu za 120 otrok;

3. Adaptacija stare stavbe VVZ
Julke Pibernik v KS Sava, kjer
bosta urejeni dve igralnici za dojen-
čke in dve za malčke od dveh do treh
let. S tem bi povečali kapacitete na
Jesenikah za 170 otrok (Plavž plus
Sava);

4. V okviru programa celodnevne
šole v Kranjski gori bo potrebno raz-
širiti tudi vzgojno varstvene kapa-
citete za 20 otrok.

Izvedba tega investicijskega
programa bo možna z lastnimi
finančnimi sredstvi in posojilom. Do
leta 1980 se bodo tako povečale
kapacitete v občini za 350 otrok, kar
pomeni, da bo možno 75 odstotkov
vseh otrok zajeti v vzgojno varstve-
ne zavode.

V minulem šolskem letu je bilo v
vzgojno varstvenih zavodih v občini
zaposlenih 30 vzgojiteljic, pet medi-
cinskih sester in dve varuhinji.
Zaradi povečanih kapacitet in odho-
da v pokoj, pa bomo v občini do leta
1980 potrebovali še najmanj 19 vzgo-
jiteljic.

Na tribuni komunistov obravna-
vana problematika in razvojne za-
mislili bodo zajete v srednjeročnem
programu razvoja in letnem planu
razvoja otroškega varstva v jeseniš-
ki občini, ki bosta v jeseni predložene
v javno razpravo delovnim
ljudem in občanom naše občine.

PROBLEMATIKA PREHODA NA CELODNEVNO OSNOVNO ŠOLO

Po osvoboditvi je bilo stanje v po-
gledu šolskega prostora v občini
dokaj borno. Saj so bile vse šole
stare in premajhne, razen na Koroš-
ki Beli, kjer je bila stavba novejšega
datuma. Vseposlojni gospodarski in
družbeni razvoj ter ugoden razvoj
materialne osnove, so omogočili, da
smo v občini pričeli graditi nove šol-
ske kapacitete.

Z ozirom na najtežje stanje, je
bila najprej zgrajena sodobna os-
novna šola v Žirovnici leta 1958, na
Jesenikah pa leto kasneje večji šolski
objekt, v katerem delujeta osnovni
šoli Tone Čufar in Prežihov Voranc.
Leta 1964 je bila dograjena nova
šolska stavba v Mojstrani, ki je
zamenjala čez 100 let staro šolo na
Dovjem, leta 1970 pa je bila dogra-
jena sodobna šolska stavba tudi v
Kranjski gori. Leta 1966 je bila
obnovljena in modernizirana stara
šolska stavba na Koroški Beli. Med
podružničnimi šolami je bila nova
šola zgrajena le v Martuljku, obnov-
ljena pa na Blejski Dobravi, Danes
delujeta še podružnični šoli na Hru-
šici in Blejski Dobravi, iz vseh osta-
lih podružničnih šol pa je orga-
niziran prevoz učencev v matične
osnovne šole.

Za posebno osnovno šolo je bila
adaptirana stavba na cesti Železar-
jev, leta 1973 pa dograjen novi trakt.
Čeprav je šola začasno prostorsko
urejena, pa lokacija najmanj ustre-
za za šolski objekt.

Vse navedene novogradnje so bile
realizirane z zbranimi sredstvi
delovnih organizacij, ki so v letih
1967 — 1971 plačevale po 80 dinarjev
na zaposlenega, v letih 1972 in 1973
pa 0,30 % iz bruto osebnega dohod-
ka. Trenutno osnovne šole in po-
sebna osnovna šola v jeseniški
občini razpolagajo s 14.705 kvadrat-
nih metrov prostora. Od tega je bilo
po letu 1958 zgrajenega 12.240 kva-
dratnih metrov, ali 83,24 % vsega
šolskega prostora.

Od skupnega šolskega prostora
odpade na učne prostore 8.026 kv.
metrov in 6.679 kv. metrov na hod-
nike, avle, stopnišča in upravne pro-
store. Povprečno odpade na enega
učenca v občini 4,6 kv. metrov šol-
skega prostora, od tega je 2,5 kv.
metrov učnega prostora. V najbolj-
šem položaju so glede prostornine
osnovne šole Kranjska gora z 9,5 kv.
metri, Mojstrana z 8,8 kv. metrov in
Žirovnica z 8,9 kv. metrov. V teh
šolah je omogočen enoizmenski
pouk. Vse tri šole imajo 818 učencev
ali 26 % vseh učencev v občini in raz-
polagajo s 7.464 kv. metri prostora
ali 50,7 % vsega šolskega prostora v
občini. Ostalih 2.324 učencev ima
tako na voljo le 7.241 kv. metrov ali
49,3 %.

Glede šolskega prostora so najbolj
problematične osnovne šole Preži-
hov Voranc in Tone Čufar na Jese-
nicah s komaj 2,7 kv. metri na učen-
ca in to v dveh izmenah ter Koroška
Bela s 3,5 kv. metri na učenca v eni
in pol izmeni. Da bi na teh šolah
lahko prešli na enoizmenski pouk, bi
rabili 10.000 kv. metrov novega šol-
skega prostora in tri telovadnice.

S tolikšnim šolskim prostorom, ob
dejstvu, da je rojstvo otrok v letih
1960 do 1974 približno enako po le-
tih, ne bomo mogli na Jesenicah in
Koroški Beli preiti na enoizmenski
(Nadaljevanje na 11. strani)

V SPOMIN JANKU AŽMANU

V prejšnjem tednu so se
na pokopališču na Blejski
Dobravi od pokojnega Jan-
ka Ažmana, komunista in
borca NOV, poslovili števil-
ni njegovi prijatelji, sobor-
ci, kakor tudi dolgoletni so-
delavci iz elektro delavnice
na Javorniku.

Osnovna organizacija ZK
in krajevni odbor ZB NOV
na Javorniku sta s smrtjo
Janka Ažmana izgubili dol-
goletnega vestnega in pri-
zadevnega člana.

Janko Ažman je bil rojen
28. 2. 1909. Leta 1924 se je
izučil za elektrika, šest
let pozneje pa je bil sprejet
na delo v takratno Kranj-
sko industrijsko družbo.
Aktivist osvobodilne borbe
je postal že leta 1941, takoj
po prihodu okupatorja v
naše kraje. Zbiral je orožje
in municijo za borca NOV,
septembra 1944 pa je tudi
sam stopil v NOV, kjer je
aktivno sodeloval v jese-
niško-bohinjskem odredu.
Istega leta so Janka Ažma-
na sprejeli tudi v vrste
Komunistične partije.

Po osvoboditvi je bil akti-
ven v sindikalni organiza-
ciji in ZK v bivšem obratu
Javornik III, bil pa je tudi
član obratnega delavskega
sveta. Od vsega začetka je z
vso vnemo sodeloval v
krajevni organizaciji ZB
NOV in bil več let predse-
dnik komisije za zgodovino.
Z izredno pozornostjo in
natančnostjo je zbiral po-
datke o padlih borcih in tal-
cih in ima veliko zaslug, da
je zbranece precej gradiva
v predvojnem delavskem
gibanju in iz časov štirilet-
ne NOB.

Pokojni Janko Ažman je
bil vse do upokojitve v letu
1962 glavni delodajec elek-
tro delavnice na Javorniku,
med delavci pa je bil prilju-
bljen in spoštovan.

Bil je med pobudniki in
organizatorji že tradici-
onalne akcije, ki jo vsako
leto prirejajo v spomin na
padle kurirje v Medjem
dolu. Vedno si je prizade-
val, da bi naši mladini
ohranili spomine na dogaj-
janja pred drugo svetovno
vojno in še posebej med
NOB.

Za prizadevno in uspešno
delo med NOB in v povoj-
nih letih je bil odlikovan z
ordenom za hrabrost in
ordenom za služenje za narod.

Od pokojnega Janka Až-
mana sta se v imenu druž-
benopolitičnih organizacij
in njegovih dolgoletnih so-
borcev ter sodelavcev po-
slovlila Jaka Svetina in
Ivan Tušar.

Prizadevnega borca in
komunista Janka Ažmana
bomo ohranili v trajnem
spominu.

JANKO KOROŠEC RAZSTAVLJA V TRŽIČU

Ob koncu junija so v paviljonu NOB v Tržiču odprli peto samostojno razstavo jeseniškega slikarja, člana likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Cufar. Koncert ob otvoritvi je imel slovenski pianist Aci Bertonec, ki je izvajal dela skladatelja Frédérica François Cholina. Na katalogu, ki so ga ob tej priliki izdali so zapisali:

»Slikar Janko Korošec s Koroške Bele s slikanjem krajine. Privlači ga predvsem gorenska krajina, na katero je navezan s posebno ljubeznijo, saj je v njej doma.

Njegovi akvareli, gvaši in olja nam prikazujejo skrite kotičke in pokrajinske detajle, ki jih le malokdo in malokdaj opazi. Korošec se ne ustavlja ob sicer lepih, a že mnogokrat preprodanih pokrajinskih motivih, marveč išče odmaknjeno, na prvi pogled skromno lepoto idiličnih dolin, med katerimi se razgledujejo naše gore.

Na Koroševih slikah ni videti človeka in njegovega poseganja v naravo; tihe skladnosti spokojne pokrajine ne moti noben zunanji vpliv. Tako odsevajo te krajine lirčna razpoloženja, ki jih je avtor doživljal, ko se je po težkem vsakdanjem delu zašel k prvobitni naravi. Ta ga poživlja, mu daje svoj mir in voljo do dela. Zato je poslanstvo Koroševskega slikanja pomembno, saj nam — v času vsesplošnega nemira in pehanja — odkriva dragocene vrednote in neopažene lepote.

Janko Korošec, ki je bil rojen 1926, je delavec v jeseniški železarni. Februarja 1946 je bil med soustanoviteljev društva Domačih likovnikov na Jesenicah oziroma DOLIK-A, katerega aktiven član je še danes.

Doslej je samostojno razstavljal: Čateške toplice, Dubrovnik, Radovljica in Zagorje. Na skupinskih razstavah pa je sodeloval: Beljak, Bled, Brestanica, Celje, Domžale, Graz, Jesenice, Kranj, Kranjska gora, Krško, Ljubljana, Maribor, Radovljica, Trbiž, Velenje in Varazdinu.

O NADALJNEM RAZVOJU

(Nadaljevanje z 19. str.)

pouk, kaj šele na celodnevno šolo. K temu pa moramo pristeti še dejstvo, da iz krajevne skupnosti Plavž hodi skozi sam center Jesenice 680 učencev v sedanjih dveh šolih in da je na tem območju 633 predšolskih otrok.

Da bi postopno uresničili prehod na celodnevno šolo v občini, so vse osnovne šole izdelale ustrezne programe. Najbolj realni pogoji so v Zirovnici, kjer že tečejo priprave na celodnevno šolo, ki bo realizirana že v novim šolskim letu 1975/76. Naslednji osnovni šoli, ki bosta imeli pogoje z dodatnimi manjšimi preureditvami prostorov sta šoli v Kranjski gori in Mojstrani.

Za prehod na celodnevno šolo na ostalem območju, bo potrebno sedanjo šolsko stavbo na Jesenicah preurediti in prizidati manjkajoče prostore, prav tako na Koroški Beli, seveda ob nujni izgradnji nove osnovne šole na Plavžu za 1000 učencev. Po grobih izračunih bi samo za izgradnjo te šole potrebovali 80 milijonov dinarjev, poleg potrebnih sredstev za preureditveno in dodatna dela na obstoječih šolah.

Vseh teh velikih investicij izobraževalna skupnost z rednimi sredstvi nikakor ne bo mogla rešiti oziroma pokrivati. Potrebna bodo širša družbena razmišljanja in širša družbena akcija v občini, da čimprej ustvarimo resnično enake pogoje vzgoje in izobraževanja vsem učencem v občini.

Z vsem tem pa se povezuje tudi vprašanje pedagoškega kadra, ki že sedaj izkazuje v občini znatni primanjkljaj. Trenutno je 22 nezasedenih delovnih mest, 21 učiteljev pa uči z neustrezno šolsko izobrazbo. Ob upoštevanju sedanjega primanjkljaja in predvidenih upokojitev ter prehoda na celodnevno šolo, bomo v občini leta 1985 rabili skupaj še 84 prosvetnih delavcev.

Vse to so vprašanja o katerih bodo tekla široka razprava med vsemi občani v jesenskem obdobju in ki zahtevajo za rešitev širšo družbeno akcijo.

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE JESENICE

Samoupravna enota za družbeno pomoč

Na podlagi 14. člena Pravilnika o pogojih za dodeljevanje stanovanj zgrajenih s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, objavlja samoupravna enota naslednji

- 36 družinskih stanovanj v stanovanjskem objektu SG-1 na Spodnjem Plavžu na Jesenicah (rok dograditve: 25. 12. 1975)
- 3 družinskih stanovanj v stanovanjskem objektu TROJČEK S-3 v Kranjski gori (rok dograditve: 5. 11. 1975).

1. UPRAVIČENCI ZA PRIDOBITEV STANOVANJSKE PRAVICE SO:

- a) družine in občani z nizkimi osebnimi dohodki
- b) stari ljudje in invalidi
- c) mlade družine.

2. POGOJI, KATERE MORAJO IZPOLNJEVATI PROSILCI SO:

- a) Družine in občani z nizkimi osebnimi dohodki:
 - da prosilec doslej še ni imel ustreznega rešenega stanovanjskega vprašanja,
 - da živi in dela v občini Jesenice in se prispevek iz osebnega dohodka za solidarnostno reševanje stanovanjskih vprašanj združuje v samoupravni enoti za družbeno pomoč v občini Jesenice,
 - da osebni dohodki prosilca in njegovih članov družine ne presegajo 1.200,— din na člana gospodinjstva mesečno.

Za družinskega člana upravičenca z nizkimi dohodki štejejo: zakonci, otroci, starši obeh zakoncev ter osebe, ki jih je upravičenec dolžan vzdrževati po zakonu in le-ti živijo z upravičencem v skupnem gospodinjstvu.

b) Stari ljudje in invalidi:

- da živijo in so stalno prijavljeni na območju občine Jesenice,
- da prosilec še ni imel ustreznega rešenega stanovanjskega vprašanja,
- da se prispevek iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja za solidarnostno reševanje stanovanjskih vprašanj združuje v samoupravni enoti za družbeno pomoč v občini Jesenice.

Za družinske člane upravičencev starih ljudi in invalidov šteje samo zakonci.

c) Mlade družine

- da nihče od članov družine ni nosilec stanovanjske pravice za primerno stanovanje,
- da imata zakonca stalno prebivališče na območju občine Jesenice,
- da se prispevek iz osebnega dohodka za solidarnostno reševanje stanovanjskega vprašanja združuje v samoupravni enoti za družbeno pomoč v občini Jesenice,
- da nihče od članov družine ni starejši od 30 let,
- da nihče od članov družine nima več kot 10 let delovne dobe,
- da od klenitve zakonske zveze pa do vložitve prošnje za stanovanje ni preteklo več kot 7 let.

Za družinske člane upravičenca mlade družine štejejo samo zakonci in otroci.

3. DOKAZILA, KI JIH MORAJO DOSTAVITI PROSILCI:

- a) Družine in občani z nizkimi osebnimi dohodki
 - potrdilo o številu članov gospodinjstva in od kdaj prebiva na območju občine Jesenice
 - potrdilo o dohodku vseh članov gospodinjstva za preteklih 12 mesecev
 - podatki o dosedanjih stanovanjskih razmerah.

b) Stari ljudje in invalidi

- potrdilo o številu članov gospodinjstva in od kdaj prebiva na območju občine Jesenice
- potrdilo o dohodku članov gospodinjstva (odrezek nakaznice pokojnine — invalidskega dodatka ali drug dohodek),
- podatki o dosedanjih stanovanjskih razmerah.

c) Mlade družine

- Predložijo poleg zahtevanih dokazil, navedenih pod a) te točke še:
 - dokazilo o namenskem varčevanju pri poslovalni banki za nakup stanovanja ali graditev stanovanjske hiše ali
 - zagotovilo — izjavo organizacije združenega dela ali druge organizacije, da bo skupno z upravičencem rešila njegovo stanovanjsko vprašanje v roku 5 let,
 - upravičenci — stipendisti predložijo potrdilo štipenditorja s katerim se zavezuje, da bo najkasneje v 5 letih rešil stanovanjski problem prosilca.

Prosilci, ki so zaposleni pri zasebniku morajo dostaviti pismeno zagotovilo delodajalca, da odvaja predpisan prispevek za družbeno pomoč v samoupravno enoto za družbeno pomoč v občini Jesenice.

4. POSTOPEK ZA VLOŽITEV VLOGE ZA PRIDOBITEV STANOVANJSKE PRAVICE:

Prosilci, ki želi pridobiti stanovanjsko pravico na stanovanju zgrajenem s sredstvi samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu, vložijo vlogo na posebnem obrazcu, ki ga dobi pri Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice na Jesenicah, C. maršala Tita 65.

Izpolnjen obrazec z vsemi zahtevanimi dokazili za posamezne kategorije prosilcev, morajo le-ti dostaviti referentno za družbeno pomoč na omenjeni naslov, pri katerem dobijo tudi vsa potrebna dodatna pojasnila.

Prijave z vso potrebno dokumentacijo lahko vložijo tudi OZD in druge organizacije za svoje delavce.

5. OPOMBE

Občane, ki bodo vložili vlogo za pridobitev stanovanjske pravice seznanjamo glede zahtevanih dokazil o naslednjem:

- potrdilo o številnem stanju družine — gospodinjstva, dobite na registru prebivalstva pri občinski skupščini Jesenice ali na krajevnem uradu posamezne krajevne skupnosti
- potrdilo o dohodku članov družine — gospodinjstva dobite pri izplačevalcu dohodka (OZD in druge organizacije ter skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja),
- podatke o dosedanjih razmerah prosilci vnesejo na obrazec, omenjen v 4. točki tega razpisa.

6. RAZPISNI ROK

Ta razpis velja 30 dni od dneva objave. Vloge, ki bodo prispjele izven omenjenega roka ne bodo upoštevane pri razdelitvi stanovanj s katerimi bo sklad razpolagal v letu 1975, temveč pri naslednjem razpisu v prihodnjem letu.

Vloge, ki so bile vložene do objave tega razpisa prosilcem ni potrebno obnavljati, dolžni pa so predložiti nova potrdila v kolikor je prišlo do spremembe podatkov od dneva vložitve vloge do objave tega razpisa, pa to še niso storili na podlagi predhodnega pismenega poziva sklada, kar še posebej velja za nova potrdila o dohodku članov družine za preteklih 12 mesecev.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

12. in 13. julija angl. CS barvni film ŽIVI IN PUSTI UMRETI, v režiji Guy Hamilton, v gl. vlogi Roger Moore, ob 17. in 19. uri.

Novi film o Bondovih dogodivščinah je tokrat napeta, malce ironično oharvana komedija, kjer se z naglico vrstijo shriljivi in komični prizori. Roger Moore je prepričljiv junak v vlogi manj resnega Jamesa Bonda. Na zahtevo distribucijskega podjetja so cene vstopnicam zvišane.

14. in 15. julija angl. nem. barvni film ORGIJE, v režiji Michael Verhoeven, v gl. vlogi Mario Adorf, ob 17. in 19. uri.

16. julija amer. barvni CS film SAMPION RODEA, v režiji Sam Peckinpah, v gl. vlogi Steve McQueen, ob 17. in 19. uri.

17. julija zaprto!

18. julija amer. barvni film MOŽ V DIVJINI, ob 17. in 19. uri, v režiji Richard Sarafian, v gl. vlogi Richard Harris, ob 17. in 19. uri.

19. in 20. julija italij. barvni CS film POVRČILO, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

12. in 13. julija angl. nem. barvni film ORGIJE, ob 18. in 20. uri.

14. in 15. julija angl. CS barvni film ŽIVI IN PUSTI UMRETI, ob 18. in 20. uri.

16. julija zaprto.

17. julija amer. barvni film NAJBOLJ NORA TEKMA, ob 18. in 20. uri.

18. julija amer. CS BARVNI film SAMPION RODEA, ob 18. in 20. uri.

19. in 20. julija amer. CS barvni film STRAH JE KLJUČ, ob 18. in 20. uri.

Kino KRANJSKA GORA

12. julija amer. CS barvni film KRALJICINA OGRLICA.

13. julija amer. barvni film NAJBOLJ NORA TEKMA.

16. julija angl. nem. barvni film ORGIJE.

19. julija amer. CS barvni film SAMPION RODEA.

Kino DOVJE — MOJSTRANA

12. julija italij. barvni film GUSARJI Z ZELENEGA OTOKA.

13. julija amer. CS barvni film KRALJICINA OGRLICA.

19. julija angl. nem. barvni film ORGIJE.

ZAHVALA

Ob nenadomestljivi izgubi ljubljene žene, mame, hčerke, sestre, sestrične in tašče

RUŽE ŠTEFE

roj. Prijatelj

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so jo spremljali na njeni zadnji poti, darovalcem vencev in cvetja, še posebej sodelavcem iz obrata PIV in SIS stanovanjske skupnosti. Iskrena hvala pevcem in godbenikom za žalostinke in za zadnji borčevski pozdrav. Zahvaljujemo se KO ZB NOV terena Plavž in internirankam iz taborišča Ravensbrück. Zahvaljujemo se zdravnikom dr. Novaku, dr. Čehu in dr. Manfredovi ter drugemu osebju zdravstvenega doma Jesenice za lajšanje bolečin v zadnjih mesecih njenega življenja. Obenem se zahvaljujemo sostanovalcem, zlasti Sturmovi in Bergantovi ter Ivanki Kozar in Gizeli Velikonja za poslovilne besede ob odprtem grobu.

ZALUJOČI: mož Franc z otroki in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Vsem, ki ste bili ob izgubi naše mame, stare mame in prababice

ALOJZIJE KORDEŽ

tako nesebično in vsestransko z nami. Posebno zahvalo izrekamo zdravnici Manfredovi za zdravljenje in prizadevnost ter Slavki Klinar in sostanovalcem za nesebično pomoč v dnevi teže izgube. Prijateljem, sodelavcem, znancem in vsem, ki ste nam izrazili sožalje, ji poklonili cvetje, se od nje poslovili ali kakorkoli počastili njen spomin ter sočustvovali z nami, iskrena hvala.

ZALUJOČI: hčerka Štefka in Pavla z družinama ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru žičarne se najlepše zahvaljujem za odobreno brezplačno letovanje v Biogradu na moru.

Loti Čimzar, žičarna

ZAHVALA

Ob prerani smrti dragega moža, bratrance, vsaka in strica

JANKA AZMANA

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti. Posebno pa se zahvaljujemo KO ZB NOV Javornik — Koroška Bela in njegovim sodelavcem iz elektro delavnice na Javorniku za darovani vence in častno stražo, upravnemu odboru Hortikulturnega društva Jesenice za darovano cvetje, planincem z Javornika in Koroške Bele ter govornikom Jaku Svetini in Ivanu Tušarju za poslovilne besede. Prav tako se iskreno zahvaljujemo dr. Hribarju in osebju internega oddelka bolnice Jesenice za zdravljenje, železarni Jesenice za prevoz ter pevcem in godbi.

Zahvalo smo dolžni tudi vsem ostalim darovalcem vencev in cvetja, kakor tudi vsem za izrečena sožalja.

ZALUJOČI: žena, sestrični in bratrance z družinami, Mara z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Komisiji za socialna vprašanja sindikata TOZD Valjarne se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je med dolgotrajno boleznijo zelo dobrodošla.

Franc Potočnik, bluming-štekler

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru kadrovskega sektorja se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je med boleznijo dobrodošla.

Milan Mrak, poklicno gasilski in reševalna četa Železarne

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru žičarne se iskreno zahvaljujem za odobreno brezplačno letovanje v počitniškem domu v Biogradu na morju.

Lojzka Mertelj, žičarna

NAROČITE KNJIGO »PO SLEDOVIH ČRNE ROKE«

V sredini junija je izšla že tretja knjiga našega rojaka JOŽETA VIDICA pod naslovom PO SLEDEH ČRNE ROKE. Tako kot že pri obeh sedanjih knjigah, je tudi to pot zavod Borec, pri katerem bo izšla knjiga, za člane delovnega kolektiva Železarne omogočil plačilo knjige v treh obrokih. Da pa bo odplačevanje še bolj enostavno, so nam na finančno-računovodskem sektorju omogočili obračunavanje pri izplačilih mesečnih osebnih dohodkov. Tako boste knjigo, ki stane 180,00 dinarjev, lahko plačali v treh obrokih po 60,00 dinarjev — 15. 8., 15. 9. in 15. 10. Ker je knjiga že skoraj razprodana, je to zadnja možnost, da knjigo nabavite.

NAROČILNICA

Podpisani zaposlen v obratu

TOZD

delavska številka

NAROČAM KNJIGO JOŽETA VIDICA »PO SLEDEH ČRNE ROKE« V VREDNOSTI 180,00 dinarjev.

S tem dovoljujem, da se mi trikrat po 60,00 dinarjev obračuna pri izplačilu mesečnega osebnega dohodka:

Datum: Podpis:

NAROČILNICO ODREŽITE IN JO NAJKASNEJE DO 18. junija POSLJITE NA NASLOV: SLOVENŠKE ŽELEZARNE — ŽELEZARNA JESENICE, UREDNIŠTVO ŽELEZARJA.

NOVO MESTO : JESENICE 3:1

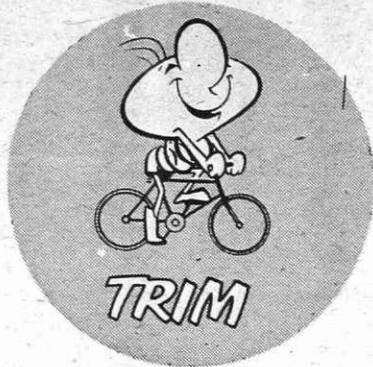
V polfinalni tekmi za jugoslovanski pokal so Jeseničani pričakovali za nasprotnika študentski klub FORUM iz Ljubljane, vendar so Novomeščani presenetljivo premagali študente v Ljubljani s 3:2. Tako sta se v polfinalu srečali ekipi Novega mesta in Jesenic.

Tekma je bila odigrana v soboto, 5. julija, Jeseničani so imeli to smolo, da so morali odpotovati brez štirih standardnih igralcev. Manjkali so: Erjavec in Rajgelj, ki se še nista vrnila z ekscuzije ter Bogataj in Kavčič, ki sta izostala iz drugih razlogov. Vendar so bili Jeseničani v srečanju vseeno optimisti, še zlasti, ko so prvi set gladko dobili s 15:3. V sredini drugega seta pa je sodnik Gjurić iz Kamnika pri izenačenem rezultatu nekajkrat očitno oškodoval Jeseničane, tako da so se ti razburjali in set tako izgubili. Pričakovati je bilo boljše igranje v tretjem setu, vendar so z nervozno igranjem nadaljevali, pa tudi sodnik je bil očitno naklonjen domačinom. Priznati pa je treba, da je ekipa Novega mesta igrala veliko bolj kot v prvih dveh setih in zaslužno osvojila tudi tretji set. V četrtem setu so Jeseničani računali na zmago, vendar jim je vse šlo po zlu. Sprejem je bil slab, zato tudi ni bilo kombinacije na mreži. Sodnik pa je hote ali nehoti delal

napake. Jeseničanom v škodo. Po boljši igri so igralci Novega mesta zaslužno osvojili set in tako zabeležili dragoceno zmago.

Za Jesenice tekma za Jugokup ni prišla v ugodnem terminu, saj se je ligaško tekmovalje preveč zavleklo in igralci so bili prenasiteni s tekmovaljem. Poleg tega je opaziti, da starejši igralci ne želijo tekmovali izven Jesenic in bo potrebno graditi ekipo na mlajših močeh.

Za Jesenice so nastopili: Divjak, Bergelj, Kovač, Mežek, Strnad, Demšar.

Nogomet

JESENICE - BELA PEČ 4:1 (1:0)

V sredo, 2. julija so jeseniški nogometaši gostovali v Beljaku, kjer so v okviru turnirja prijateljstva TREH MEJA odigrali tekmo z moštvom Bele peči in zmagali z rezultatom 4:1 (1:0).

Jeseničani so potrebovali dolgo časa, da so strli odpor nogometašev iz Bele peči in so šele v 42. minuti uspeli z golom Doneva premagati vratarja nasprotnega moštva.

V drugem polčasu so jeseniški nogometaši v 60. minuti z golom Kovačiča zvišali vodstvo na 2:0, toda nogometaši iz Bele peči se niso vdali in so po napaki naše obrambe uspeli rezultat v 73. minuti znižati na 2:1. Samo dve minuti kasneje je Karahodžić po nesebični podaji Komela dosegel še tretji zadetek za jeseniško moštvo. Po tem голу so zaigrali bolj sproščeno in si ustvarili

TRENINGI HOKEJISTOV POD NOVO TAKTIRKO

V ponedeljek, 7. junija so začela s treningi vsa moštva HK Jesenice in HK Kranjska gora pod vodstvom novega trenerja VLASTIMILA BUBNIKA iz CSSR. Kar šestnajst let je nosil dres državne hokejske reprezentance CSSR in v njem odigral 127 tekem kot desni krilec. Petnajstkrat pa je obelk tudi državni dres nogometne reprezentance CSSR. Novi trener Bubnik je prišel iz Brna, kjer je zadnja leta pri ZKL Brno delal z mladinskimi moštvi.

Več o njegovi športni karieri in razgovor z njim boste lahko prebrali v naslednji, peti številki JE-SE-NI-CE, ki bo predvidoma izšla prihodnji teden.

Novemu trenerju Vlastimilu Bubniku želimo veliko uspeha pri njegovem trenerskem delu in kar najbolj prijetno bivanje na železarskih Jesenicah.

štiri stodontne prilagoditve za zadetek, vendar so izkoristili le eno, in to v 87. minuti, ko je Kramar usel obrambi nasprotnika in dosegel četrti gol in s tem izdatno zmago nad zelo dobrim moštvom Bele peči. Omeniti moramo, da moštvo Bele peči ni imelo podrejenih vlog, kot bi se dalo sklepati po visoki zmagi jeseniškega moštva. Nasprotno, igra je bila v glavnem enakovredna, v kateri pa sta se srečali dve različni šoli nogometa. Moštvo Bele peči je demonstriralo tehnično zelo lep nogomet, vendar le do kazenskega prostora našega moštva, kjer so se vsi napadi odlični igri naše obrambe tudi končali.

Jeseničani so s hitrimi nasprotnimi napadi preko kril onemogočili tehnično boljše nasprotnika in ga zaslužno premagali. S to zmago so se uvrstili v finale, v katerem se bodo v soboto, 12. julija, srečali z zmagovalcem srečanja TRBIZ : KELAG (Beljak).

NA ČEŠKOSLOVAŠKI SPARTAKIADI

V dneh od 26. junija do 29. junija je bila v glavnem mestu Čkoslovaške, Pragi, četrta Spartakiada, največji zbor pripadnikov telesne kulture.

Spartakiada počiva na tradicijah proletarske Spartakiade že iz leta 1921. Takrat je bila telesna vzgoja delavskemu razredu Čkoslovaške osnova njihovega boja proti kapitalizmu, danes pa je Spartakiada velika telovadna manifestacija, ki pospešuje masovno telesno vzgojo. Pripadnike le-te, od najmlajših triletnih otrok, pa do najstarejših sedemdesetletnikov, smo lahko videli na stadionu v Pragi, ki sprejme 240.000 ljudi in je narejen prav za te nastope, samo telovadišče je veliko 13 ha (za deset nogometnih igrišč) in je največje na svetu.

Praga, ki šteje 1.100.000 prebivalcev, se v dneh Spartakiade poveča še za pol milijona prebivalcev. Na sami Spartakiadi lahko nastopijo le najboljši, saj imajo v sami Čkoslovaški že veliko pred glavnim nastopom lokalne Spartakiade, predvsem po večjih mestih in okrožjih. Povsod so vaje enotne in izmed nastopajočih potem izbirajo najboljše, ki se potem pripravljajo za dva glavna nastopa v Pragi. Priprave same za nastope trajajo pet let. Na vseh lokalnih Spartakiadah je nastopilo skoraj 700.000 ljudi, od katerih jih potem na dveh glavnih prireditvah nastopi okrog 100.000.

Stadion je bil vse štiri dni polno zaseden, tako na dveh generalkah, kot na dveh glavnih nastopih v soboto in nedeljo. Čeprav je v soboto, 28. junija, lilo kot iz škafa, je bil stadion poln. Sam program traja štiri ure in je samo enkrat petnajst minut odmora, drugače teče program po natančno določenem redu in brez zamud. V enem popoldnevu (od 14. do 18. ure), je na programu deset vaj, ki so fantastično sestavljene, spremljane z izbrano klasično in moderno glasbo. Vaje same vsebujejo veliko težkih elementov, predvsem je bila enkratna vaja pripadnikov čkoslovaške armade, ki je vsebovala veliko gimnastičnih elementov - premete, salte, ipd. V večini primerov vadi naenkrat na stadionu 13.000 vadečih, ki v različnih nastopih z menjavo mest, z gibi telesa sestavljajo različne figure in like na stadionu. Velik učinek nastopu dajejo tudi različni raznobarni dresi vadečih.

Vaje izvajajo različne starostne skupine. Tako smo lahko videli predšolske otroke in njihove starše v eni

vaji, pa dečke do desetega leta v drugi, dekleta do petnajstega leta, članice v svoji vaji, pa člane v naslednji vaji in druge. Zanimivo je bilo videti, ko so skupaj nastopili sedemdesetletni »starčki« in dvajsetletni mladenci.

Za to četrto Spartakiado je živela vsa Praga. Vse mesto je bilo slavnostno okrašeno za ta veliki spektakel, katerega si lahko vsakih deset let ogledate le v Pragi in nikjer drugje.

Balina in

Druženopolitične organizacije krajevne skupnosti Plavž so ob proslavi dneva borca in 30-letnici zmage nad fašizmom organizirale balinarski turnir, na katerem je sodelovalo devet ekip: tri ekipe ZB, štiri ekipe SZDL ter dve mladinski ekipi.

Po ogorčenih borbah v predtekmovalju so se v finalni del uvrstile tri ekipe in to prva ekipa ZB v postavi Dornik, Pavlič, Pulc in Vudrič, druga ekipa mladine, kar je tudi precejšnje presenečenje, saj so mladi v predtekmovalju izločili že standardno ekipo jeseniškega Gradisa, s sistematskim treningom pa so začeli šele pred dvema mesecema. Za mladinsko ekipo so igrali Haus, Kopitar, Rabič in Gašperšič. Tretji finalist pa je bila ekipa SZDL v postavi Krek, Vrhnica, Frelj in Dermota.

V finalu pa so bili rezultati naslednji: 1. ekipa ZB : 2. ekipi ZSN 13:2, Ekipa ZSM : SZDL 13:9, Ekipa ZB : SZDL 13:2.

Končni vrstni red je: 1. ekipa ZB, 2. ekipa ZSM, 3. I. ekipa SZDL.

Tako je ekipa ZB osvojila lep predhodni pokal in še pokal v trajno last. Tudi drugo in tretje uvrščenji ekipi sta prejeli lepe pokale. Turnir je bil vzorno izveden v organizaciji KO ZB NOV Plavž in pomoči BK Jesenice.

DRŽAVNO PRVENSTVO ZA POSAMEZNIKE V OPATIJI

V Opatiji je bilo 5. in 6. julija državno prvenstvo posameznikov. Na tem prvenstvu je sodelovalo 16 igralcev. Državni prvak za leto 1975 je član reške Luke Ivan Stulič, sledijo Rudež - Kobja glava, Džurovič - Šiška Ljubljana, Petkovič - Tivat, 5. je Rozman - Žaba Ljubljana, 6. Gomzi - Konstruktor Maribor, 7. Rebec - Radovljica, 8. Radovič - Reka, itd. Igralec Jesenic Krivec se je uvrstil na 11. mesto.

PLAVANJE!

Skok na glavo

Pretežni del kopalcev pričena plavanje z odločnim skokom na glavo. Med nami pa je vrsta plavalcev (in še več plavalk), ki ne znajo skočiti na glavo v vodo. Nekateri so že poskusili skočiti (sl. 20), pa so pristali na trebuhu na gladini vode, zato so nadaljnje poskuse opustili.

- Naslednjič poizkusite na isti način pasti v vodo, le da držite noge ves čas skupaj.

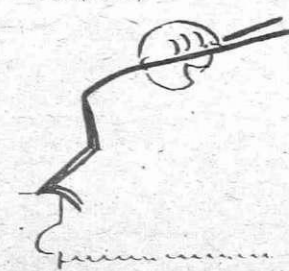
- Naslednjo vajo pričnite iz čepenja na robu bazena s široko razkoračenimi nogami. Zopet se sklonite med kolena proti gladini vode (sl. 22). Po padcu v vodo pustite, da se potopite do dna ali čim globlje, če je voda globoka.

- Naslednjo vajo izvedite kot predhodno, le da imate v čepanju noge skupaj.

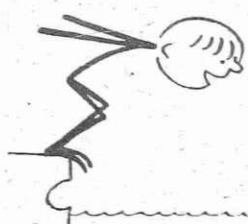
- V naslednji vaji se postavite na rob bazena z rahlo pokrečenimi kolena, sklonjeni in z rokami usmerjenimi proti gladini vode. Iz tega položaja se nagnite naprej, da padete in se z rokami pred glavo potopite v vodo.

- Postavite se na rob bazena kot pri predhodni vaji, le da se s trupom rahlo nagnete naprej. Glava in roke so v podaljšku nagnjenega trupa. Iz tega položaja se pričnite nagibati naprej in ko čutite da boste padli, se odprite z nogami, da skočite na glavo v vodo (sl. 23).

- Postavite se na rob bazena, sklonite trup in glavo, roke pa iztegnite nazaj. Pričnite padati naprej in

istočasno zamahnite z rokami od zadaj naprej ter še odrinite z nogami. Med letom po zraku, posebno pa še med padcem v vodo, ne smete dvigniti glave - pa bo vaš startni skok uspel (sl. 24).

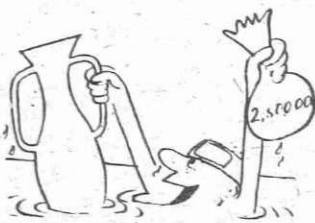

Vedi:

1. V vodo skoči samo na mestih, kjer globino vode poznaš.
2. Predno skočiš se prepričaj, če kdo ne plava pod vodo.
3. Ne skači na mestih, kjer je skakanje prepovedano.
4. Ne skači, če s tem motiš ostale kopalce.

Potapljanje

Vsako bivanje v vodi budi v človeku tudi zanimanje za podvodni svet. Za spoznavanje in izkoriščanje tega sveta pa tudi zaradi varnosti pri kopanju, se ljudje že od nekdaj potapljajo (sl. 25).

Potapljanje se lahko tudi brez posebne opreme. Za boljše vidljivost in lažje potapljanje pa se danes uporabljajo oprema. V to opremo sodijo: plavuti, maska in dihalna cevka. Plavuti naj bodo dovolj velike, da vas ne bodo tiščale. Maska se mora dobro prilagati obrazu in mora tesniti. Dihalna cevka pa naj bo ločena od maske in iz takega materiala, da jo pritisk vode ne stisne.

Potopite se vedno z glavo navzdol. Iz ležanja v vodi se sklonite v bokih, istočasno zaveslajte z rokami, da potegneta glavo in prsni koš navpično proti dnu, za tem pa še hitro dvigni-

te noge navpično v zrak, da vas še njihova teža potisne v vodo. Pred potopitvijo nekaj časa globoko dihaite, da boste dalj časa zdržali pod vodo brez dihanja. Pri potapljanju, posebno če se potapljate globlje, začutite bolečino v ušesih. Ta bolečina nastane zaradi povečanega pritiska na zunanjo stran ušesnega bobniča. Pritisk izenačimo s požiranjem sline, še učinkoviteje pa tako, da se primemo za nos in povečamo pritisk v ustni in nosni votlini.

Pri potapljanju bodite previdni, da ne bi prišlo do nesreče.

Zato vedi:

1. Pri potapljanju ne pretiravaj z globino in s predolgim časom potopitve!
2. Ne potaplaj se na mestih, kjer je možnost, da te pri dviganju na površino lahko povozi motorni čoln!
3. Potaplaj se v družbi, da lahko eden pazi na drugega.

Pomoč pri utopitvah

Voda poleg prijetnega razvedrila lahko za marsikoga predstavlja tudi nevarnost, da se v njej utopi. Do utopitev prihaja pogosto zaradi neznanja ali slabega znanja plavanja in precejevanja plavalnih in telesnih sposobnosti tudi drugih: nenadni krči večjih (sl. 26) skupin mišic, iz-

nenadna slabost, srčna kap in drugi. Vsem utopljenecem pa grozi smrt zaradi zadušitve. Zato utopljeni najpogosteje ne morejo s kričanjem pozivati na pomoč, temveč umirajo molče.

Najpogosteje se utapljanje prične z iznenadnim pljuskom vode v usta. Utopljenec se voda zaleti in prične kašljati in hladata z zrakom. Če se mu voda ponovno zaleti, pride do novega napada kašlja in hladata za zrakom. Po treh štirih poizkusih, da bi vendar enkrat vdihnil zrak brez vode, utopljeni izgubi razsodnost in se začne z nekoordiniranimi

gibi, ki ga ne obdržijo na površju vode, na gonso bori za življenje, dokler zaradi pomanjkanja kisika ne obnemore v nezavesti. Utopljenec zaradi predhodnega kašlja nima dosti zraka v pljučih, ima pa poln želodec vode, zato je težji od vode in tone. Celotni proces utapljanja traja 3 do 5 minut. Po 6. minutah reševalci rešijo le še 1% utopljenec. Zato moramo utapljačemu nuditi pomoč čim hitreje.

Najhitrejši način pomoči, ki je za reševalca tudi najbolj varen, je reševanje iz obale. Iz obale ponudimo utapljačemu roko, palico, desko ali vržemo rešilni pas in vrv ter potegnemo utapljačega k obali. Če je utapljač iz obale nedosegljiv ali ni pri zavesti, potem moramo ponj v vodo. Po utopljenca naj gre vedno dober plavalec, ki predhodno odloži večje kose obleke in čevlje. Utopljenca, ki je pri zavesti, se moramo vedno približati za hrbtom in mu okleniti roke, da ne more on prijeti reševalca, ker je to zanj lahko nevarno. Nezavestnega utopljenca ne bomo našli na površini vode, temveč pod vodo, največkrat na dnu. Zato si moramo zapomniti približno mesto, kjer smo ga zadnjič videli, da ga bomo pod vodo hitreje našli.

TEČAJI PLAVANJA

Kot vsako leto, tudi letos plavalni klub Jesenice organizira plavalni tečaj za neplavalce, ki naj bi se pričel predvidoma 15. julija. Tečaja se lahko udeležijo vsi šoloobvezni otroci. Prijave za vpis sprejemajo v blagajni kopališča v Ukovi vsak dan od 9. do 17. ure, oziroma trenerji PK Jesenice.

Izrezan članek iz Železarja, ki vabi na tečaj je obenem tudi prijavnica. Zato vsi zainteresirani pohitite, izrežite iz Železarja ta članek in se dne 14. julija od 8. do 9. ure zglasite na kopališču UKOVA. Z izrezanim člankom predhodna prijava ni potrebna. Vpis v ponedeljek 14. julija bo ob vsakem vremenu.

Pridite v čim večjem številu. PK Jesenice